

Polak – obywatel Unii Europejskiej

Praktyczny poradnik

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
Koszalin 2008

Wyd.II zaktualizowane

Tekst i opracowanie publikacji:

Rafał Nagórski

Magdalena Skrzypek

Katarzyna Szłapka

Regionalne Centrum Informacji Europejskiej

ul.Młyńska 2

75-054 Koszalin

tel/fax (094) 3471317

e-mail: rcie@rcie.koszalin.pl

www.rcie.koszalin.pl

Publikacja dofinansowana w ramach dotacji „Informacja europejska w regionach 2008”
ze środków będących w dyspozycji Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej

Spis treści

Wstęp

1. Podróżuję i mieszkam w UE
2. Mój samochód i prawo jazdy w UE
3. Mam prawo do opieki zdrowotnej w innym kraju UE
4. Konsulat innego państwa UE pomoże mi, kiedy będzie taka potrzeba
5. Płacę wspólną walutą – EURO
6. Moje zwierzaki mogą podróżować ze mną
7. Studia w UE - żaden problem
8. Mogę pracować w UE i pobierać z tego tytułu świadczenia społeczne
9. Mój dyplom i kwalifikacje są uznawane w całej UE
10. Znam swoje prawa konsumenta
11. Wiem, do którego sądu złożyć pozew, gdy spór toczy się ponad granicami
12. Wiem, jak egzekwować swoje prawa obywatela UE
 - 12.1 Skarga do Komisji Europejskiej
 - 12.2 Petycja do Parlamentu Europejskiego
 - 12.3 Skarga do Ombudsmana
 - 12.4 Skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu
 - 12.5 SOLVIT – rozwiązywanie problemów Rynku Wewnętrznego UE

Drogi Czytelniku

Jean Monet, jeden z ojców integracji europejskiej mówił: *"My nie tworzymy koalicji państw, my jednoczymy ludzi"*. Zgodnie z tą myślą Unia Europejska staje się unią obywateli Europy. I my Polacy również formalnie przystąpiliśmy do unijnej społeczności z dniem 1 maja 2004r. Tego dnia, każdy z nas nabył obywatelstwo europejskie. Obywatelstwo Unii uzupełnia, ale nie zastępuje obywatelstwa narodowego. Skoro już należymy do unii obywateli Europy, dobrze byłoby wiedzieć jakie prawa nam z tego tytułu przysługują. O obowiązkach pisać nie będziemy, bo ich po prostu nie ma. I tym właśnie różni się obywatelstwo europejskie od krajowego. Jak już zapewne wiesz, do praw przysługujących obywatelowi UE zgodnie z traktatem należą m.in. swoboda poruszania się i przebywania na obszarze państw członkowskich, prawo do głosowania i kandydowania w wyborach samorządowych w państwie członkowskim, na którego terenie przebywasz, prawo głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, prawo do opieki konsularnej. Oprócz traktatu istnieje jeszcze szereg innych regulacji unijnych przyznających Ci konkretne prawa w zakresie podejmowania pracy, opieki zdrowotnej i socjalnej, chroniących Twoje prawa jako konsumenta czy też wskazujących, który sąd rozpatrzy Twój pozew w różnych sytuacjach życiowych czy biznesowych. Być może o wielu prawach jakie Ci przysługują jako obywatelowi UE nie wiesz. Celem niniejszego poradnika jest objaśnienie najczęściej wykorzystywanych w praktyce praw gwarantowanych obywatelom UE, aby umożliwić Ci pełne korzystanie z dostępnych możliwości i ułatwić funkcjonowanie w unijnej codzienności. To już drugie wydanie naszego poradnika, który postanowiliśmy wznowić ze względu na duże zainteresowanie jakim się cieszyła pierwsza edycja. Treść została zaktualizowana i poszerzona o nowe zagadnienia, m.in. wejście Polski do strefy Schengen, a co za tym idzie zmianę reguł poruszania się po terytorium Państw Członkowskich, aspekty praktyczne związane z posiadaniem samochodu i prawa jazdy oraz nowe rynki pracy i zasady pobierania zasiłku rodzinnego w UE. Mamy nadzieję Nasz Czytelniku, że informacje, które uzyskasz czytając naszą publikację okażą się dla Ciebie przydatne, a zdobytą wiedzę wykorzystasz w praktyce.

Autorzy
Regionalne Centrum Informacji Europejskiej
Koszalin, lipiec 2008

1. PODRÓŻUJĘ I MIESZKAM W UNII EUROPEJSKIEJ

Wymagane dokumenty

Jakie dokumenty powinienem posiadać, by bez przeszkód wyjechać za granicę? To chyba najczęściej zadawane pytanie związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Dlatego przypominamy:

Do podróżowania po obszarze Unii Europejskiej (ale też Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii) wystarczy posiadanie jednego z dwóch dokumentów: dowodu osobistego lub paszportu.

A oto podstawa prawna, którą w razie jakichkolwiek wątpliwości możesz przytoczyć i na nią się powoływać:

- art. 4 ustawy z dnia 13 lipca 2006r. o dokumentach paszportowych (Dz.U. Nr 143 poz. 1027), który stanowi, iż *„dokument paszportowy uprawnia do przekraczania granicy i pobytu za granicą oraz poświadcza obywatelstwo polskie, a także tożsamość osoby w nim wskazanej w zakresie danych, jakie ten dokument zawiera”*.
- art. 1 ust. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz. U. z 2001 r. Nr 87 poz. 960 z późn. zm.) w brzmieniu: *„Dowód osobisty jest dokumentem: uprawniającym obywateli polskich do przekraczania granic państw członkowskich Unii Europejskiej, państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależących do Unii Europejskiej oraz państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, których obywatele mogą korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, uznających ten dokument za wystarczający do przekraczania ich granicy”*.

Od 21 grudnia 2007 Polska jest w grupie Schengen. To symboliczne i praktyczne podniesienie szlabanu spowodowało zlikwidowanie kontroli na granicach lądowych i wodnych oraz na lotniskach. Przystąpienie Polski do strefy Schengen, poza znaczeniem symbolicznym, przyniosło również szereg korzyści praktycznych. Podróże do pozostałych krajów należących do „grupy Schengen” stały się jeszcze łatwiejsze, gdyż przekraczanie granic państwowych jest możliwe w każdym ich punkcie, a nie jedynie na przejściach granicznych. Zaprzestano dokonywania odpraw w ruchu osobowym, demontaż infrastruktury utrudniającej przepływ osób zlikwidował też kolejki na granicy z państwami UE sąsiadującymi z Polską. Jej przekraczanie odbywa się w sposób płynny, w dowolnym miejscu i o dowolnej porze, bez konieczności przerywania podróży. Nie do przecenienia są również korzyści wynikające ze zwiększenia poziomu bezpieczeństwa publicznego, które jest efektem ściślejszej współpracy służb policyjnych.

Strefa Schengen obejmuje następujące państwa: Belgia, Francja, Holandia, Niemcy, Luksemburg, Hiszpania, Portugalia, Włochy, Austria, Grecja, Dania, Finlandia, Szwecja, Islandia, Norwegia oraz państwa, które przystąpiły do strefy Schengen 21 grudnia 2007r. Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry. Państwami Członkowskimi UE, które nadal pozostają poza obszarem Schengen są Wielka Brytania i Irlandia. Państwa, które rozpoczęły implementację dorobku prawnego Schengen to: Rumunia, Bułgaria, Cypr, Szwajcaria.

Zapamiętaj!

Wielka Brytania i Irlandia, mimo że należą do Unii Europejskiej, nie przyjęły w pełnym zakresie dorobku Schengen. Dlatego granice tych państw przekraczać możesz tylko na przejściach granicznych, gdzie nadal prowadzone są kontrole graniczne. Podczas przekraczania granic tych państw musisz okazać ważny dokument uprawniający Cię do przekraczania granicy, czyli w świetle przepisów polskich dowód osobisty lub paszport.

Uwaga!

Jeśli podróżujesz do kraju trzeciego (czyli kraju, który nie należy do Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego) musisz posiadać ważny paszport. Dowód osobisty

nie jest w tym wypadku dokumentem upoważniającym do przekraczania granic. Jest on uznawany tylko w przypadku podróży po terytorium Unii Europejskiej.

Podróżowanie osób nieletnich

Podstawowymi dokumentami pozwalającymi podróżować po UE dzieciom i młodzieży – są paszport lub dowód osobisty. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że obecnie przepisy umożliwiają wyrobienie tych dokumentów nawet niemowlakom, pod warunkiem wspólnego wyrażenia zgody przez oboje rodziców lub opiekunów prawnych. Dokument taki całkowicie wystarcza, aby dziecko przekroczyło granicę zarówno samodzielnie, jak i pod opieką osoby dorosłej, nawet jeśli nie jest ona spokrewniona.

Ponadto w paszporcie starego typu znajduje się rubryka pozwalająca na wpisanie dzieci znajdujących się pod opieką podróżnego. Takiego wpisu dokonuje urzędnik Urzędu Wojewódzkiego. Jest on wystarczający do przekroczenia granicy przez dziecko pod opieką osoby dorosłej.

Uwaga!

Legitymacja szkolna nie jest dokumentem uprawniającym do podróżowania po terytorium UE

Co oznacza Schengen dla obywateli

- Każdy obywatel państwa członkowskiego UE ma prawo do swobodnego wjazdu na terytorium innego państwa członkowskiego. Nie są z tym związane żadne szczególne formalności.
- Na granicach pomiędzy państwami członkowskimi UE nie jest prowadzona kontrola graniczna.
- Zniesienie kontroli na granicach wewnętrznych UE spowoduje wzmożone tzw. kontrole mobilne obcokrajowców – obywateli państw trzecich, prowadzone na terytorium całego kraju. Kontrole prowadzone są na okoliczność posiadanych dokumentów uprawniających do wjazdu oraz pobytu.
- Dokumentem niezbędnym do przekroczenia granicy zewnętrznej jest paszport. Należy również pamiętać, że w przypadku niektórych państw trzecich, konieczne jest również posiadanie wizy. Przed wyjazdem poza strefę Schengen, należy sprawdzić czy państwo, do którego się wybieramy nie stawia wymogu posiadania wiz dla obywateli Polski.
- Wykorzystanie bazy danych SIS pozwoli na bardziej efektywne poszukiwanie zarówno osób, jak i przedmiotów. Informacja o fakcie poszukiwania danej osoby przez służby jednego państwa członkowskiego Unii Europejskiej trafia równocześnie do odpowiednich służb we wszystkich pozostałych państwach członkowskich.

Przewóz towarów

Od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej znikły granice celne. Oznacza to, że zniesione zostały limity ilości zakupionych i przewożonych towarów, ale tylko pod warunkiem, że będą służyły do użytku osobistego i nie będą odsprzedawane. Niekontrolowany handel oraz odstępowanie towarów stanowi naruszenie prawa i zagrożone jest karą - konfiskatą towaru i pojazdu, którym towar był przewożony.

Ilości towarów akcyzowych, jakie wolno wwieźć do Polski z krajów UE:

- do 800 szt. papierosów; lub do 200 szt. cygar; lub do 400 szt. cygaretek (o wadze poniżej 3 g); lub 1 kg tytoniu,
- 10 litrów spirytusu,
- 20 litrów wina o zwiększonej zawartości alkoholu,
- 90 litrów wina (w tym maksymalnie 60 litrów wina musującego),
- 110 litrów piwa.

Podobnie sprawa wygląda, gdy chcesz wywieźć towary akcyzowe z Polski do jednego z państw UE. Musisz jednak wiedzieć, że powyższe limity są ustalane indywidualnie przez

każdy kraj i tak na przykład do Danii, Belgii, Finlandii, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Niemiec i Szwecji możesz przywieźć tylko po 200 sztuk papierosów.

Uwaga!

Osoby poniżej 17 roku życia nie mogą przewozić wyrobów alkoholowych i tytoniowych.

Okazy CITES

Często wracając z zagranicznego wyjazdu chcesz przywieźć do Polski pamiątki. Jeśli w dodatku jest to egzotyczna roślina lub zwierzątko, to możesz narazić się na nieprzyjemności. Dlatego też warto zapoznać się z pojęciem „okazy CITES”, pod którym kryją się żywe zwierzęta i rośliny, wypreparowane zwierzęta i ich części oraz produkty wykonane z chronionego gatunku. Sam skrót CITES oznacza Konwencję Waszyngtońską, zgodnie z którą nie wolno przywozić bez pozwolenia:

- małp, papug, ptaków drapieżnych, żółwi lądowych i morskich, węży i jaszczurek,
- kaktusów, storczyków, roślin owadożernych,
- skór kotów drapieżnych, niedźwiedzi, małp, wilków i zebra,
- wyrobów z kości słoniowej lub ze skór węży, krokodyli i jaszczurek oraz skorup żółwi,
- produktów medycyny chińskiej zawierających piżmo, rogi nosorożców, kości tygrysów lub wyciągi z woreczków żółciowych niedźwiedzi,
- kawioru ryb jesiotrowatych,
- muszli i koralowców,
- wypreparowanych motyli.

To tylko niektóre okazy chronione. Szczegółowe informacje na temat konwencji CITES znajdziesz na stronie <http://www.mos.gov.pl/cites-ma>

SIS czyli System Informacyjny Schengen

Układ z Schengen to porozumienie pomiędzy państwami członkowskimi, które ma na celu stworzenie Europy bez granic. Podpisały je wszystkie państwa UE poza Wielką Brytanią i Irlandią, Bułgarią, Rumunią i Cyprzem oraz Norwegia i Islandia – państwa nie będące w UE, ale będące członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Postanowienia zawarte w Konwencji Schengen znoszą kontrolę osobową na wewnętrznych granicach UE jednocześnie wprowadzając ściślejszą kontrolę na granicach zewnętrznych z państwami trzecimi. Schengen to także wspólna polityka wizowa i azylowa oraz współpraca sądowa i policyjna w sprawach karnych, w szczególności przestępczości zorganizowanej.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa na obszarze bez granic i kontroli granicznych, wprowadzono regulacje intensyfikujące współpracę między odpowiednimi służbami w celu zapewnienia większego bezpieczeństwa wewnętrznego i wzmocnienia granic zewnętrznych UE. Dla efektywniejszego wykrywania transgranicznych przestępstw utworzono System Informacyjny Schengen (SIS), który umożliwia szybkie uzyskanie informacji o poszukiwanych osobach lub przedmiotach.

Jeżeli zdarzyło się Tobie popaść w konflikt z prawem na terytorium któregoś z Państw Członkowskich i masz tzw. „*misia*” w paszporcie, to istnieje duże prawdopodobieństwo, że Twoje dane figurują w systemie SIS. Przed wejściem Polski do UE oznaczało to dla Ciebie zakaz wjazdu na terytorium UE. Od momentu, kiedy jesteśmy członkiem UE decyzja co do traktowania Ciebie jako „*persona non grata*” na terytorium danego państwa pozostaje do wyłącznej decyzji kraju, który taki zakaz wydał.

Musisz mieć świadomość tego, że powody wydawania zakazu wjazdu można podzielić na te natury administracyjnej (np. z powodu nielegalnego pobytu lub pracy bez stosownych zezwoleń) oraz te natury karnej, kiedy wobec Twojej osoby toczyło się postępowanie karne zakończone konkretnym wyrokiem. Zakazy wydane z w/w powodów administracyjnych zostały anulowane automatycznie z dniem 1 maja 2004r., kiedy Polska przystąpiła do UE. Natomiast, gdy dopuściłeś się czynu natury karnej i z tego powodu jesteś niemiłe widziany, to zakaz ten może być nadal utrzymany. Jak już wcześniej wspomniano, decyzję w tej sprawie podejmuje państwo, które zakaz wydało.

Jeżeli nie jesteś pewien, czy Twoje dane figurują w SIS, to zgodnie z Konwencją Wykonawczą Schengen istnieje możliwość uzyskania informacji na temat własnej osoby, zawartych w bazach danych SIS. Zainteresowani, którzy chcą upewnić się, czy orzeczone w stosunku do nich zakaz wjazdu będzie egzekwowany po przystąpieniu Polski do UE, mogą wystąpić w tej sprawie z odpowiednim wnioskiem. Powinien on zawierać podstawowe dane osobowe, informację o posiadanym obywatelstwie, a także być uwierzytelniony przez notariusza lub urząd konsularny danego państwa w RP. Zaleca się załączanie kopii istotnych dla sprawy dokumentów. Adres urzędu, do którego należy kierować wniosek, widnieje na decyzji, którą otrzymałeś w związku z wydaleniem. W sprawach o anulowanie zakazu wjazdu należy zwracać się do organu, który dokonał wpisu. Osoby, które nie posiadają adresu urzędu, który spowodował umieszczenie ich danych w systemie SIS, a wiedzą tylko, którego państwa był to urząd, powinny zwracać się o informację w kwestii odwołania do organu kontrolnego ochrony danych osobowych właściwego kraju Schengen. Korespondencja w przedmiotowej sprawie powinna być prowadzona w języku urzędowym danego państwa lub po angielsku. Poniżej zamieszczone są adresy instytucji odpowiedzialnych za ochronę danych osobowych w krajach objętych Systemem Informacyjnym Schengen:

<p>Austria : Datenschutzkommission Ballhausplatz 1 A-1014 Wien Phone: 00 43 1 53 115/2525 Fax: 00 43 1 53 115/2690 E-Mail: v3post@bka.gv.at</p> <p>Bundesministerium für Inneres SIRENE Referat II/D/10/a 1090 Wien, Josef Halaubek Platz 5 Fax: 0043 1 315 28 50</p>	<p>Luxemburg: Autorité de contrôle Systeme d'Information Schengen Phone: 00 352 47 59 81-331 Fax: 00 352 47 05 50</p>
<p>Belgia: Commission de la protection de la vie privée Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer Boulevard de Waterloo 115 1000 Bruxelles Phone: 00 32 2 542 72 00 Fax: 00 32 2 542 72 12 E-mail: privacy@euronet.be</p>	<p>Niemcy: Der Bundesbeauftragte für den Datenschutz Friedrich-Ebert-Str.1 D-53173 Bonn Phone: 00 49 228 81995-0 Fax: 00 49 228 81995-50 E-Mail: poststelle@bfd.bund.de</p> <p>Bundeskriminalamt in Wiesbaden SIRENE Deutschland Referat ZD 33 65173 Wiesbaden</p>
<p>Dania: The Data Protection Agency Borgergade 28, 5. floor DK-1300 Copenhagen Denmark Phone: 0045 33 19 32 00 Fax: 0045 33 19 32 18 E-mail: dt@datatilsynet.dk</p>	<p>Niderlandy : Registratiekamer Phone: 00 31 70 381 13 00 Fax: 00 31 70 381 13 01</p>

<p>Finlandia: Office of the Data Protection Ombudsman Phone: 00 358 9 1825 1 Fax: 00 358 9 1825 7 835</p>	<p>Norwegia: Datatilsysnet PO Box 8177 Dep. NO-0034 Oslo Tel. 0047 22 39 69 00 Fax: 004722 42 23 50</p> <p>National Criminal Investigation Service The Sirene Office P.O. Box 8163 Dep N-0034 Oslo Phone: 0047 23 20 80 00 E-mail: mail@kripos.no</p>
<p>Francja: Commission Nationale de l'informatique et des Libertées (CNIL) 21, rue Saint-Guillaume 75340 Paris Cedex 07 Phone: 0033 1 53 73 22 22 Fax: 0033 1 53 73 22 00</p>	<p>Portugalia: Commissao Nacional de Protecçao de Dados Personals Informatizados Rua de S. Bento, no. 148 - 3 P-1200-821 Lissabon Phone: 00 351 21 392 84 00 Fax: 00 351 21 397 68 32 E-mail: geral@cnpd.pt</p>
<p>Grecja: Authority for the protection of personal data Omirou 8 GR-10564 Athen Phone: 00 301 335 26 33 Fax: 00 301 335 26 17 E-mail: contact@dpa.gr</p>	<p>Szwecja: Datainspektionen Box 8114 Fleminggatan 14, plan 9 S - 104 20 Stockholm Tel: ++46 (0)8-657 61 00 Fax: ++46 (0)8-652 86 52 E-mail: datainspektionen@datainspektionen.se www.datainspektionen.se</p>
<p>Hiszpania: Agencia de Proteccion de Datos C/Sagasta, no. 22 E - 28004 Madrid Phone: 00 34 91 399 62 18/399 62 19 Fax: 00 34 91 447 10 92 E-mail: inspeccion@agenciaprotecciondatos.org</p>	<p>Włochy: Garante per la protezione dei dati personali Piazza di Montecitorio, 121 I-00186 Roma Phone: 00 39 06 69 67 77 13 Fax: 00 39 06 69 67 77 15 E-mail:garante@garanteprivacy.it</p>
<p>Islandia: Data Protection Commission Phone: 00 354 560 90 10 Fax: 00 47 22 42 23 50</p>	

Prawo do pobytu w państwach UE

Osoby chcące mieszkać w innym państwie UE przez okres nie dłuższy niż trzy miesiące (np. wakacje, udział w szkoleniu lub jego prowadzenie, leczenie, praca okresowa lub udział w międzynarodowej działalności młodzieżowej lub charytatywnej) potrzebują wyłącznie ważnego dowodu tożsamości lub paszportu. Kraj przyjmujący może poprosić o zgłoszenie pobytu odpowiednim władzom, jednakże procedura ta nie jest praktykowana we wszystkich

krajach UE. Zgłoszenie często dokonywane jest automatycznie, tzn. podczas meldowania się w hotelu lub wypełniania wniosku o wynajem lokalu mieszkalnego.

W przypadku pobytu dłuższego niż 3 miesiące procedury też nie są skomplikowane. Od 30 kwietnia 2006r. zniesione zostały formalności administracyjne związane z prawem pobytu. Obywatele UE nie muszą już w przypadku pobytu przekraczającego okres trzech miesięcy ubiegać się o dokumenty pobytowe w państwie członkowskim, w którym mieszkają. Obecnie wystarczy, że zarejestrujesz się w odpowiednim urzędzie, najczęściej w wydziale ds. ewidencji ludności w miejscowości, w której mieszkasz. Rejestrując swój pobyt musisz przedłożyć ważny paszport lub dowód tożsamości. Władze mogą również poprosić o przedłożenie innych dokumentów, w zależności od okoliczności:

- pracownik najemny może zostać poproszony o przedłożenie podpisanego zaświadczenia od swojego pracodawcy,
- osoba pracująca na własny rachunek może zostać poproszona o udokumentowanie statusu samozatrudnienia przy użyciu odpowiednich środków,
- student musi być zarejestrowany w uznawanej uczelni, udowodnić, że ma odpowiednie ubezpieczenie zdrowotne oraz udowodnić właściwym władzom krajowym – w formie oświadczenia lub za pomocą innych wybranych przez niego środków – że ma odpowiednie zasoby finansowe. Oświadczenie musi również obejmować członków rodziny, którzy będą mu towarzyszyć. Od studenta nie wolno żądać udokumentowania, że posiada określoną kwotę pieniędzy.
- osoba będąca na rencie lub emeryturze oraz osoba bezrobotna musi udowodnić, że ma odpowiednie ubezpieczenie zdrowotne oraz dostateczne środki finansowe dla siebie (każdy kraj wyznacza własne limity), jak i dla innych towarzyszących jej członków rodziny. Zasiłki rentowe i emerytalne wypłacane są bez względu na miejsce zamieszkania. Jeżeli system emerytalny, w którym dana osoba jest ubezpieczona pokrywa koszty medyczne, przysługuje jej taka sama ochrona ubezpieczeniowa jak osobom emerytowanym w kraju docelowym. Aby być uprawnionym do otrzymywania wspomnianych zasiłków, należy przed wyjazdem poinformować organ ubezpieczeniowy o zmianie adresu zamieszkania i pobrać formularz E-121 od urzędu ubezpieczeń zdrowotnych w państwie, z którego się wyjeżdża. Formularz należy przedłożyć odpowiednim władzom w państwie, w którym chce się zamieszkać.
- osoby młode uczestniczące w międzynarodowej działalności charytatywnej muszą udokumentować, że posiadają odpowiednie ubezpieczenie zdrowotne i dostateczne środki finansowe (każdy kraj wyznacza swoje limity). Przed wyjazdem z kraju należy pamiętać o poinformowaniu systemu ubezpieczeń zdrowotnych o planowanym wyjeździe i poprosić o wystawienie Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego

2. MÓJ SAMOCHÓD I PRAWO JAZDY W UE

Unia Europejska ustaliła „wzór wspólnotowy” prawa jazdy, aby ułatwić zrozumienie praw jazdy wydawanych przez poszczególne Państwa Członkowskie i ich wzajemne uznawanie. Określa je Dyrektywa Parlamentu i Rady nr 2006/126/EC z dn.20 grudnia 2006r. w sprawie praw jazdy. Wszelkie prawa jazdy wydawane przez Państwo Członkowskie muszą być uznawane przez pozostałe Państwa Członkowskie. Od momentu wejścia w życie dyrektywy, tj. od 20 stycznia 2007r. Państwa Członkowskie mają 26 lat na wymianę istniejących praw jazdy. Nowa dyrektywa pozostawia w gestii każdego Państwa Członkowskiego decyzję o umieszczeniu mikro-chipu w nowym modelu prawa jazdy. Niezależnie od dokonanego wyboru, państwa będą musiały przestrzegać unijnych przepisów dotyczących ochrony danych osobowych. Znowelizowane unijne przepisy zakładają też wprowadzenie ograniczeń ważności praw jazdy. Przewiduje się 10-letni okres ważności prawa jazdy, który jednak może zostać przedłużony przez Państwa Członkowskie do 15 lat. W momencie administracyjnego odnawiania prawa jazdy trzeba będzie przeprowadzić badania medyczne potwierdzające zdolność do prowadzenia pojazdów mechanicznych. Zmiany dotyczące ważności praw jazdy

zaczną obowiązywać od stycznia 2013 roku. W Polsce dotychczasowe prawa jazdy mogą zachować ważność do stycznia 2033 roku.

WSPÓLNOTOWY WZÓR PRAWA JAZDY

Strona 1 PRAWO JAZDY [PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE]

	PERMIS DE CONDUIRE		ÉTAT MEMBRE
	1.		
2.			
3.			
6 PHOTO	4a.	4c.	
	4b.	(4d.)	
5.			
7.			
(8.)			
9.			

Strona 2 1. Nazwisko 2. Imię 3. Data i miejsce urodzenia 4a. Data wydania prawa jazdy 4b. Data ważności prawa jazdy 4c. Organ wydający 5. Numer prawa jazdy 8. Adres 9. (!) Kategorie 10. Data wydania uprawnienia 11. Data ważności uprawnienia 12. Ograniczenia

13.	9.	10.	11.	12.
	A1 			
	A 			
(14.)	B1 			
	B 			
	C1 			
	C 			
	D1 			
	D 			
	BE 			
	C1E 			
	CE 			
	D1E 			
	DE 			

1. Nom 2. Prénom 3. Date et lieu de naissance 4a. Date de la délivrance du permis de conduire 4b. Date d'expiration du permis 4c. Délivré par 5. Numéro de permis 8. Domicile 9. Catégories 10. Date de délivrance par catégorie 11. Date d'expiration par catégorie 12. Restrictions

Jeśli posiadasz ważne prawo jazdy wydane w jednym państwie UE i przenosisz się do innego państwa zmieniając stałe miejsce zamieszkania, przyjmujące państwo może wprowadzić do prawa jazdy wszelkie informacje wymagane dla celów administracyjnych i zastosować krajowe przepisy dotyczące:

- okresu ważności prawa jazdy
 - kontroli zdrowotnych (z taką samą częstotliwością, jak obywatele tego kraju)
 - kwestii podatkowych (związanych z posiadaniem prawa jazdy)
 - kar (np. uwzględnienia w prawie jazdy punktów karnych)
 - ograniczenia, zatrzymania, wycofania lub anulowania prawa jazdy.
- Państwo to może w razie potrzeby wymienić pierwotne prawo jazdy.

Instytucje właściwe do wymiany i wydawania praw jazdy w wybranych państwach UE

Kraj	Organ właściwy do spraw legislacyjnych	Organ właściwy do wydawania praw jazdy
Belgia	Ministry of Communications and Infrastructure (Ministerstwo Komunikacji i Infrastruktury)	Organ miejscowy
Dania	Ministry of Transport (Ministerstwo Transportu)	Policja (sekcja praw jazdy)
Niemcy	Federal Ministry of Transport (Federalne Ministerstwo Transportu)	Biuro Spraw Ruchu Drogowego Landu
Grecja	Ministry of Transport and Communications (Ministerstwo Transportu i Komunikacji)	Biura Ministerstwa Transportu w każdej prefekturze
Hiszpania	Directorate-General for Road Traffic (Generalna Dyrekcja Ruchu Drogowego)	Miejscowe dyrekcje ds. komunikacji drogowej (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych)
Finlandia	Centrum Administracji Pojazdów (Ajoneuvohallintokeskus)	Miejscowa policja
Francja	Ministry of the Interior Ministry of Transport (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Transportu)	Prefektura
Irlandia	Driver Testing Section Department of the Environment (Sekcja ds. egzaminów na prawo jazdy, Departament Środowiska)	Sekcja ds. egzaminów na prawo jazdy
Włochy	Motorizzazione Civile	Prefektura
Luksemburg	Ministry of Transport Driving licences department (Ministerstwo Transportu, Departament Praw Jazdy)	Ministerstwo Transportu
Holandia	Rijksdienst voor het Wegverkeer (krajowy organ ds. ruchu drogowego)	Biura Rady, Ratusz
Austria		Władze regionalne (Bezirkshauptmannschaft); biura policji federalnej (Bundespolizeidirektion)

Portugalia	Directorate-General for Road Traffic, Lisbon (Dyrekcja Generalna Ruchu Drogowego, Lizbona)	Biura miejscowych organów komunikacyjnych (Delegação Distrital de Viação) w każdym dystrykcie kontynentalnej Portugalii Direcção Regional de Transportes das Regiões Autónomas dos Açores e da Madeira
Szwecja	Vägverket (Krajowy Zarząd Dróg)	Länsstyrelsen (rada administracyjna prowincji)
Zjednoczone Królestwo	Department of Transport (Departament Transportu)	DVLA (Driver and Vehicle Licensing Agency – Agencja ds. dokumentów dotyczących kierowców i pojazdów)

Mogą wystąpić różne sytuacje związane z użytkowaniem prawa jazdy

Posiadasz już prawo jazdy wydane przez Państwo Członkowskie.

Nie jest już wymagana wymiana prawa jazdy, jeśli zamieszkujesz na stałe w Państwie Członkowskim innym niż państwo, które wydało prawo jazdy. Ale możesz wnioskować o jego wymianę.

Posiadasz już prawo jazdy wydane przez Państwo Członkowskie, ale jego ważność wygasa. Musisz je odnowić, składając wniosek do właściwych organów Państwa Członkowskiego, w którym mieszkasz na stałe.

Posiadasz już prawo jazdy wydane przez Państwo Członkowskie, ale chciałbyś dodać nową kategorię pojazdu.

Musisz złożyć wniosek do właściwych organów Państwa Członkowskiego, w którym mieszkasz na stałe. Trzeba wymienić pierwotne prawo jazdy, jeśli dodana zostaje nowa kategoria.

Posiadasz już prawo jazdy wydane przez Państwo Członkowskie, ale zostaje ono zagubione lub skradzione.

Musisz złożyć wniosek o nowe prawo jazdy do właściwych organów Państwa Członkowskiego, w którym mieszkasz na stałe. Musisz dostarczyć dowody uzyskane od organów Państwa Członkowskiego, które wydało zagubione lub skradzione prawo jazdy. Nie możesz wystąpić o wydanie tymczasowego duplikatu pierwotnego prawa jazdy, jeśli zmieniłeś tymczasowo kraj stałego zamieszkania w ramach UE.

Posiadasz międzynarodowe prawo jazdy (lub zezwolenie na prowadzenie samochodu).

Takie prawo jazdy nie jest ważne w ramach Unii Europejskiej, chyba że możesz przedstawić ważne krajowe prawo jazdy wydane przez Państwo Członkowskie. Możesz zachować swoje międzynarodowe prawo jazdy i korzystać z niego podróżując poza Unią Europejską.

Nie posiadasz prawa jazdy, lecz chciałbyś je uzyskać.

Musisz spełnić kilka warunków:

- musisz mieć stałe miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, w którym składasz wniosek,
- musisz zdać egzamin teoretyczny (znajomość przepisów kodeksu drogowego) i praktyczny (praktyczne umiejętności prowadzenia pojazdu),
- musisz przejść pozytywnie badanie lekarskie (zdrowie fizyczne i psychiczne), szczególnie dotyczące wzroku, słuchu, koordynacji ruchów, niesprawności, chorób

- naczyniowych i chorób serca, chorób nerek, chorób neurologicznych, cukrzycy, problemów alkoholowych, związanych z narkotykami czy lekami, chorób psychicznych,
- musisz spełniać minimalne kryteria wiekowe dla danej kategorii pojazdu,
 - nie możesz mieć więcej niż jednego prawa jazdy wydanego przez Państwo Członkowskie, nawet jeśli zostało ono zawieszono lub odebrane.

Dalsze informacje przedstawione są na stronie internetowej Komisji Europejskiej: http://ec.europa.eu/transport/home/drivinglicence/index_en.htm. Znajdziesz tam odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania, ponadto serwis pozwala na przeglądanie wszystkich obowiązujących we Wspólnocie przepisów, przedstawia prowadzone przez Wspólnotę badania i podaje przydatne linki do innych stron dotyczących prawa jazdy.

Jakie dokumenty musisz mieć przy sobie przemieszczając się samochodem?

Podróżując po UE samochodem musisz mieć przy sobie następujące dokumenty:

- paszport lub dowód osobisty,
- ważne prawo jazdy,
- ważny dowód rejestracyjny,
- obowiązkowe ubezpieczenie komunikacyjne (OC).

Na terenie państw UE oraz EOG nie jest wymagane posiadanie Zielonej Karty.

Jak postępować, jeżeli staliśmy się ofiarą wypadku na terenie Unii Europejskiej?

W przypadku zdarzenia (kolizji, wypadku drogowego itp.), które miało miejsce za granicą, z udziałem pojazdu zarejestrowanego w jednym z krajów EOG istnieje możliwość dochodzenia swoich roszczeń w Polsce. Gwarantuje nam to Dyrektywa Parlamentu i Rady 2000/26/EC, tzw. IV dyrektywa komunikacyjna oraz Dyrektywa Parlamentu i Rady 2005/14/EC, zwana V dyrektywą komunikacyjną. Najpierw jednak, o ile to możliwe, należy zidentyfikować sprawcę, jego pojazd i zakład ubezpieczeń. Jeżeli szkody ograniczają się do uszkodzeń pojazdu wystarczy, że wspólnie ze sprawcą wypełnimy dwujęzyczny *formularz wspólnego zgłoszenia szkody*. Dokument ten jest na tyle szczegółowy, że w sytuacji stresowej pozwala uniknąć błędów w opisie zdarzenia. W przypadku gdy doznamy obrażeń ciała, możemy nie być w stanie udokumentować zdarzenia. Ale w takich sytuacjach na miejscu wypadku znajdzie się miejscowa policja i to jej funkcjonariusze dokonają opisu zdarzenia.

Po powrocie do Polski należy skontaktować się z Polskim Biurem Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, które na podstawie danych dotyczących sprawcy szkody (imię i nazwisko, nr rejestracyjny pojazdu) prześle informację, w jakim zakładzie ubezpieczeń sprawca zdarzenia był ubezpieczony oraz kto jest jego reprezentantem ds. roszczeń działającym w Polsce. Po uzyskaniu powyższych informacji roszczenie można zgłosić bezpośrednio do reprezentanta ds. roszczeń, który ma obowiązek udzielić poszkodowanemu uzasadnionej odpowiedzi w terminie 90 dni od daty zgłoszenia roszczenia. Jeśli w tym terminie poszkodowany nie uzyska uzasadnionej odpowiedzi od reprezentanta ds. roszczeń może zgłosić swoje roszczenie do organu odszkodowawczego, którego funkcję pełni *Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych*. Roszczenie może być zgłoszone bezpośrednio do organu odszkodowawczego również w sytuacji, gdy zagraniczny zakład ubezpieczeń, w którym ubezpieczony był sprawca zdarzenia nie ustanowił na terytorium Polski swojego reprezentanta ds. roszczeń. Więcej informacji jak postępować w razie wypadku samochodowego na terenie UE oraz dokumenty i wzory formularzy znajdziesz na stronach <http://www.pbuk.com.pl>

3. MAM PRAWO DO OPIEKI ZDROWOTNEJ W INNYM KRAJU UE

W rozdziale wykorzystano informacje pochodzące ze stron Narodowego Funduszu Zdrowia <http://www.nfz.gov.pl> oraz Komisji Europejskiej http://ec.europa.eu/employment_social/healthcard/index_en.htm

Jeżeli wyjechałeś z Polski do któregoś z państw UE i zdarzy Ci się w tym państwie wypadek lub nagle tam zachorujesz, masz prawo do korzystania z opieki medycznej w tym

państwie w placówkach służby zdrowia, które funkcjonują w ramach publicznego systemu ochrony zdrowia.

Pamiętaj, że Twoje leczenie w innym państwie członkowskim odbywać się będzie według tych samych reguł, które obowiązują osoby ubezpieczone w tym państwie. Oznacza to, że będziesz podlegał przepisom dotyczącym finansowania świadczeń zdrowotnych, które obowiązują ubezpieczonych mieszkańców państwa członkowskiego, w którym czasowo przebywasz. W związku z tym będziesz mógł nieodpłatnie skorzystać tylko z tych świadczeń zdrowotnych, które należą się nieodpłatnie ubezpieczonym w państwie Twojego pobytu. Natomiast wszystkie koszty świadczeń zdrowotnych, które częściowo (na zasadzie współpłacenia) lub w całości ponosi osoba ubezpieczona w państwie Twojego pobytu, poniesiesz także i Ty. Zasady korzystania z opieki zdrowotnej podczas pobytu w państwach członkowskich dotyczą także członków Twojej rodziny zgłoszonych przez Ciebie do ubezpieczenia zdrowotnego. Przed wyjazdem pamiętaj jednak by zaopatrzyć się w Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego.

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) jest dokumentem uprawniającym do korzystania ze świadczeń zdrowotnych podczas pobytu w innych państwach członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i Szwajcarii. EKUZ została wprowadzona 1.06.2004 r. zastępując formularze: E-110, E-111, E-119 i E-128. Od 1 stycznia 2006 r. można posługiwać się wyłącznie EKUZ.

Wzór awersu EKUZ został określony w Decyzji nr 190 Komisji Administracyjnej w dwóch wariantach. Wszystkie państwa członkowskie wydają Kartę według tego wzoru, z tym że napis "Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego" oraz nazwy pól na Karcie zapisane są w języku urzędowym państwa wydającego Kartę. Rewers EKUZ może zostać dowolnie wykorzystany przez państwa członkowskie.

Na EKUZ znajdują się następujące informacje:

- imię,
- nazwisko,
- data urodzenia,
- PESEL,
- numer identyfikacyjny instytucji, która wydała Kartę,
- numer identyfikacyjny Karty,
- data ważności Karty.

Są to jedyne dane zawarte na Karcie.

EUROPEJSKA KARTA UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO

PL

3 Nazwisko

4 Imię

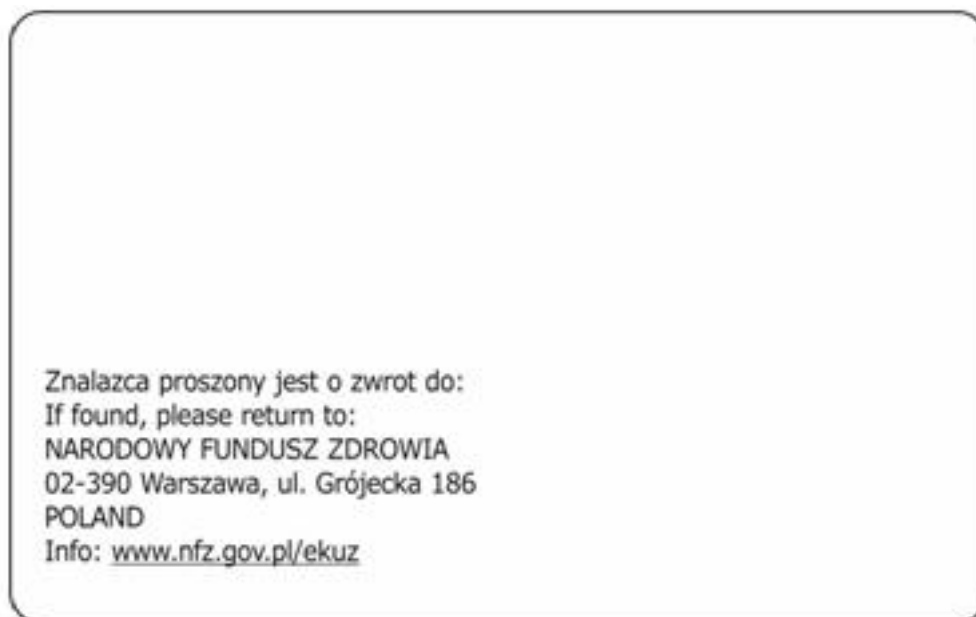
5 Data urodzenia

6 Osobisty numer identyfikacyjny

7 Numer identyfikacyjny instytucji

8 Numer identyfikacyjny karty

9 Data ważności

Rys. Wzór EKUZ wydawanej w Polsce

Prawo do otrzymania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego mają osoby ubezpieczone w Narodowym Funduszu Zdrowia. Każda osoba ubezpieczona, także członek rodziny, otrzymuje własną Kartę. Wydawana jest ona bezpłatnie.

Karta jest wydawana osobom wyjeżdżającym czasowo do innego państwa członkowskiego:

- w celach turystycznych,
- w celu odwiedzenia rodziny lub znajomych,
- w związku z krótką podróżą służbową,
- w celu podjęcia studiów,
- pracownikom oddelegowanym do pracy za granicę przez polskiego pracodawcę.

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego nie przysługuje osobom, które przestały podlegać polskiemu ustawodawstwu, np. w związku z podjęciem pracy w innym państwie członkowskim, oraz osobom, których ubezpieczenie w NFZ wygasło.

Aby otrzymać Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego należy złożyć wniosek w Oddziale Wojewódzkim lub Delegaturze Narodowego Funduszu Zdrowia właściwym ze względu na miejsce zamieszkania. Adresy i numery telefonów Oddziałów Wojewódzkich NFZ i Delegatur znajdują się na stronach <http://www.nfz.gov.pl>

Do wniosku trzeba załączyć dokument potwierdzający ubezpieczenie zdrowotne w NFZ, czyli:

- w przypadku *pracowników*: ostatni RMUA bądź, gdy nie ma możliwości jego uzyskania, aktualnie podstemplowana książeczka ubezpieczeniowa lub zaświadczenie pracodawcy (wg wzoru dostępnego w NFZ),
- w przypadku *osób prowadzących działalność gospodarczą*: ostatni dowód wpłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- w przypadku *rolników ubezpieczonych w KRUS*: zaświadczenie z KRUS o odprowadzanych składkach na ubezpieczenie zdrowotne lub ostatni dowód wpłaty składki,
- w przypadku *emerytów*: legitymacja emeryta (lub ostatni odcinek emerytury),
- w przypadku *rencistów*: legitymacja rencisty (lub ostatni odcinek renty) oraz decyzja o przyznaniu renty,
- w przypadku *bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy*: zaświadczenie z urzędu pracy o odprowadzaniu składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Osoba ubezpieczona jako członek rodziny (np. uczeń, student, niepracujący małżonek) również powinna złożyć wniosek o EKUZ, załączając:

- dokument potwierdzający ubezpieczenie zdrowotne osoby, która zgłosiła ją do ubezpieczenia zdrowotnego (patrz wyżej), oraz
- dowód zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego (druk ZUS ZCNA, ZUS ZCZA),
- oraz w przypadku osób, które ukończyły 18 rok życia: dokument potwierdzający kontynuację nauki (np. legitymacja studencka) lub niepełnosprawność.

Wyżej wymienione dokumenty należy dostarczyć w oryginałach bądź poświadczonych kopiach, natomiast dokumenty ze zdjęciem (np. legitymacja ubezpieczeniowa lub studencka) wystarczy okazać do wglądu.

Osoba wyjeżdżająca do pracy otrzymuje Kartę tylko na okres do momentu podjęcia pracy. W pozostałych przypadkach Karta wystawiana jest na 2 miesiące, licząc od końca miesiąca, za który została odprowadzona ostatnia składka na ubezpieczenie zdrowotne. Inne terminy maksymalne obowiązują dla bezrobotnych (30 dni), uczniów i studentów (do końca semestru lub roku szkolnego), emerytów (5 lat) i rencistów (na okres przyznanego świadczenia, maksymalnie 5 lat).

Jeśli posiadasz EKUZ, jesteś uprawniony do świadczeń zdrowotnych, które okażą się niezbędne z medycznego punktu widzenia w czasie Twojego pobytu na terytorium innego państwa członkowskiego, w takim zakresie, który umożliwi Ci kontynuowanie zaplanowanego pobytu w tym państwie w bezpiecznych warunkach z medycznego punktu widzenia, uwzględniając charakter świadczeń i przewidywany czas trwania pobytu. Każdorazowo zakres niezbędnych dla danej osoby świadczeń ustala lekarz. Uprawnionemu należy udzielić wszystkich niezbędnych świadczeń umożliwiających mu kontynuowanie pobytu, tak, aby nie musiał on wracać do kraju w celu leczenia. Innymi słowy, nie można stawiać w pacjenta w takiej sytuacji, że jest on zmuszony do powrotu do kraju na leczenie. Lekarz powinien potraktować uprawnionego w podobny sposób, jak osobę ubezpieczoną w Narodowym Funduszu Zdrowia, czasowo przebywającą w jego rejonie, którą przyjmuje po raz pierwszy. Niezbędnych dla danej osoby świadczeń opieki zdrowotnej należy jej udzielić na takich samych zasadach, jak osobie ubezpieczonej w Narodowym Funduszu Zdrowia. Karta uprawnia Cię do korzystania w innych państwach z opieki tylko tych placówek, które działają w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia. Za leczenie prywatne musisz zapłacić we własnym zakresie. Pamiętaj też, że EKUZ nie daje żadnych uprawnień, jeżeli celem podróży jest odbycie planowego leczenia.

W większości państw także placówki, działające w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia, pobierają pewne opłaty od ubezpieczonych. EKUZ nie zwalnia z poniesienia tych kosztów. Szczegółowe informacje o przysługujących świadczeniach bezpłatnych oraz opłatach obowiązujących w poszczególnych państwach UE i EOG znajdują się w dziale *Wyjeżdżam do...* na stronach NFZ <http://www.nfz.gov.pl>

4. KONSULAT INNEGO PAŃSTWA UE POMOŻE MI, KIEDY BĘDZIE TAKA POTRZEBA

Wyobraź sobie sytuację, kiedy jesteś na urlopie w jakimś egzotycznym miejscu i gubisz dokumenty. Oczywiście bez paszportu powrót do kraju będzie trudny, a tymczasem z przerażeniem stwierdzasz, że w kraju, do którego udałeś się na wypoczynek nie ma polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego, które mogłoby wystawić dokument umożliwiający powrót. Znalezienie się w takiej sytuacji mogło przerażać przed wejściem Polski do Unii Europejskiej. Obecnie posiadając obywatelstwo europejskie możesz liczyć na pomoc placówki dyplomatycznej każdego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, bez względu na to w jakim zakątku świata się znajdujesz. Prawo to zawarte jest w art. 20 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, który stanowi: *„Każdy obywatel Unii korzysta na terytorium państwa trzeciego, gdzie Państwo Członkowskie, którego jest obywatelem, nie ma swojego przedstawicielstwa, z ochrony dyplomatycznej i konsularnej*

każdego z pozostałych Państw Członkowskich na takich samych warunkach jak obywatele tego państwa”. Wprowadzając taką regulację ustawodawca europejski chciał stworzyć poczucie bezpieczeństwa obywateli Unii podczas pobytu w krajach trzecich oraz wzmocnić jej tożsamość w tych państwach, jednocześnie promując ideę europejskiej solidarności.

O ochronę konsularną do ambasady lub konsulatu dowolnego państwa członkowskiego dostępnego w kraju trzecim możesz wystąpić jeżeli spełniasz następujące warunki:

- jesteś obywatelem państwa członkowskiego UE, czyli posiadasz obywatelstwo europejskie,
- znalazłeś się w sytuacji wymagającej pomocy konsularnej,
- w kraju, który nie jest członkiem UE nie ma ambasady ani konsulatu kraju ojczystego.

Jak zatem widać prawo do pomocy konsularnej nie ma zastosowania na terytorium UE.

Zastanawiasz się zapewne co kryje się pod pojęciem „*sytuacji wymagającej pomocy konsularnej*” i jakiego rodzaju jest to pomoc. Zgodnie z art. 5 Decyzji 95/553 dotyczącej ochrony obywateli UE przez przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsularne¹ ochrona konsularna obejmuje:

- pomoc w przypadku zgonu,
- pomoc w przypadku poważnego wypadku i ciężkiej choroby,
- pomoc w razie aresztowania lub zatrzymania,
- pomoc ofiarom aktów przemocy,
- udzielenie pomocy i repatriacja do kraju pozbawionych środków obywateli Unii.

Kwestia wydania dokumentów zastępczych regulowana jest odrębną decyzją 96/409 w sprawie ustanowienia zastępczego dokumentu podróży.² Jeżeli podczas pobytu w kraju trzecim zagubisz dokumenty i będziesz prosił o pomoc przedstawicielstwo dyplomatyczne innego kraju, to musisz spełnić następujące warunki podane we wspomnianej decyzji. Osoba zwracająca się z prośbą o wydanie dokumentu zastępczego jest zobowiązana wykazać, w jakich okolicznościach doszło do utracenia dokumentu (czy został skradziony, zagubiony, zniszczony itd.). Ważność dokumentu zastępczego jest uzależniona od czasu trwania podróży. Dokument zastępczy wydany przez placówkę dyplomatyczną musi zawierać następujące dane o posiadaczu: imiona, nazwisko, datę urodzenia, wzrost, podpis, a także wskazanie urzędu, który wydał ten dokument. Na dokumencie powinno znaleźć się również zdjęcie właściciela oraz pieczętka urzędu wystawiającego dokument. Pierwsza strona opatrzona jest emblematem i napisem „Unia Europejska”. Taki dokument ma liczne zabezpieczenia, musi być zalaminowany i mieć numer seryjny.

W przypadku, kiedy staniesz się ofiarą przestępstwa możesz być pewien, że ambasada lub konsulat udzieli wszelkiej możliwej pomocy, przede wszystkim natury prawnej. Uzyskasz pomoc w zgłoszeniu przestępstwa we właściwej dla miejsca jego popełnienia instytucji, a jeżeli przysługuje w danym przypadku odszkodowanie to pracownicy ambasady lub konsulatu pomogą w wypełnieniu stosownych dokumentów, abyś je otrzymał. Może się Tobie przytrafić odwrotna sytuacja, tzn. zostaniesz posądzony o popełnienie przestępstwa i aresztowany lub zatrzymany. Co wtedy zrobi placówka dyplomatyczna, do której zwrócisz się o pomoc? W pierwszej kolejności powiadomi polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych o Twoim zatrzymaniu. Zadba o to, aby osoba zatrzymana lub aresztowana była traktowana w sposób zgodny ze wszelkimi standardami międzynarodowymi. Pomoże w znalezieniu adwokata, który będzie mówił w naszym rodzimym języku. Jeżeli np. będziesz chciał złożyć wniosek o wcześniejsze zwolnienie lub ulaskawienie to ambasada jest zobowiązana podjąć wszelkie środki, aby został on rozpatrzony.

A co, jeśli będziesz miał kłopoty finansowe i nie będziesz miał za co wrócić do kraju? Jeżeli myślisz, że ambasada od ręki zapłaci za Twój powrót do domu to jesteś w błędzie. W takich sytuacjach, kiedy zwracamy się o pomoc do placówki dyplomatycznej, w pierwszej kolejności szuka ona możliwości samodzielnego uzyskania przez nas środków na powrót np. w formie pożyczki ze źródeł prywatnych. Jeżeli to rozwiązanie okaże się niemożliwe, to możesz zostać przesiedlony do kraju dzięki zaliczce z funduszy publicznych. Musi na to

¹ Dz. U. L 314, 28/12/1995, str.73-76

² Dz.U. L 168 z 6.7.1996, str. 4—11

jednak wyrazić zgodę polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, a Ty musisz podpisać zobowiązanie, że po powrocie do kraju zwrócisz otrzymaną na podróż kwotę.

Jakiej pomocy na pewno nie otrzymasz w placówce dyplomatycznej:

- zapłaty rachunków,
- zapłaty za bilety samolotowe w celu umożliwienia powrotu do domu, kontaktowania się z biurami podróży, hotelami czy liniami lotniczymi w celu rezerwacji – chyba że chodzi o procedurę repatriacji,
- świadczenia usług prawnych i udzielania pomocy prawnej oraz uczestniczenia w procesie w sądzie,
- udzielania informacji turystycznych.

5. PŁACĘ WSPÓLNA WALUTĄ – EURO

Wspólna europejska waluta to zdobycz kolejnych etapów integracji. Jako obywatel Unii Europejskiej na co dzień masz styczność z euro, choć musisz pamiętać, że niektóre kraje pozostały przy swoich walutach narodowych – jedne z wyboru, inne – z konieczności.

Trochę historii

Historia euro sięga 1 stycznia 1999r. Wówczas Unię Europejską tworzyło 15 państw, spośród których jedenaście przyjęło tę walutę. Do końca 2001r. nie było jeszcze w obiegu banknotów i monet euro. Mielśmy do czynienia jedynie z rozliczeniami przeprowadzanymi w formie bezgotówkowej. Można było otworzyć rachunek bankowy w euro, jednak nie można było z niego wypłacić gotówki w euro. Jak przypomina portal internetowy Narodowego Banku Polskiego, w sklepie można było wówczas zapłacić kartą płatniczą, która była wydana do rachunku w euro, ale nie można było zapłacić gotówką. Okres ten był przeznaczony na przygotowania do wprowadzenia gotówki: wydrukowanie banknotów, wybicie monet, przystosowanie banków, sklepów i innych instytucji. W tym czasie trzeba było wydrukować prawie 15 miliardów banknotów i wybić ponad 51 miliardów monet! Banknoty i monety euro zostały wprowadzone do obiegu dopiero 1 stycznia 2002r. W międzyczasie do strefy euro przystąpiła Grecja. W Unii Europejskiej pozostały wówczas tylko trzy kraje, które zostały przy swoich narodowych walutach: Wielka Brytania – funt szterling, Dania – korona duńska, Szwecja – korona szwedzka.

Od tego momentu do Unii Europejskiej przystąpiło już 12 nowych państw, spośród których tylko Słowenia, Malta i Cypr dołączyły do strefy euro. W pozostałych nadal płaci się walutami narodowymi: Bułgaria – lew, Czechy – korona czeska, Estonia – korona estońska, Litwa – lit, Łotwa – łat, Polska – złoty, Rumunia – lej, Słowacja – korona słowacka, Węgry – forint.

W kolejce do euro

Dlaczego większość państw rezygnuje z narodowej waluty? Zwolennicy euro argumentują to w ten sposób: jednym z celów Unii Europejskiej jest stworzenie jednolitego, sprawnie funkcjonującego obszaru gospodarczego. Taka duża gospodarka, obejmująca większość obecnych państw Unii Europejskiej, daje ogromne możliwości rozwoju przedsiębiorstw i zwiększania dobrobytu społeczeństwa. Różne waluty, które funkcjonowały w państwach Unii, były przeszkodą w pełnej integracji gospodarek. To tak, jakby w Polsce istniały odrębne waluty w różnych regionach kraju. Byłoby to bardzo uciążliwe i utrudniałoby handel i świadczenie usług.

Do przystąpienia do strefy euro nie wystarczy jednak tylko i wyłącznie wola poszczególnych państw członkowskich. Trzeba też spełnić kryteria ekonomiczne, tak zwane „kryteria konwergencji”. Zaliczamy do nich:

- kryterium stabilności cen - średnia inflacja nie może być wyższa niż 1,5% ponad średnią inflację w trzech najlepszych pod tym względem państwach UE,
- kryterium deficytu budżetowego - deficyt budżetowy nie może przekraczać 3% produktu krajowego brutto (PKB),
- kryterium długu publicznego - dług publiczny nie może przekraczać 60% PKB,

- kryterium stóp procentowych - średnia nominalna długoterminowa stopa procentowa nie może być wyższa o więcej niż 2% od średniej stopy procentowej w trzech krajach UE o najniższej inflacji,
- kryterium udziału w mechanizmie kursowym Europejskiego Systemu Walutowego kraj aspirujący do przystąpienia do UGiW powinien przynajmniej dwa lata być członkiem ESW - waluta tego kraju nie powinna wykraczać poza ustalony przedział wahań kursu.

Nie ma sztywnej daty przyjęcia wspólnej europejskiej waluty przez Polskę. Już dziś jednak dokonywanie transakcji w euro w naszym kraju jest możliwe. Wszystko dzięki rozwiązaniom prawnym przyjętym w minionych latach. Pozwalają one na dokonywanie rozliczeń w walutach obcych przez tak zwanych rezydentów, czyli osoby zameldowane w Polsce, bądź firmy mające siedziby w naszym kraju. Rozwiązania te zawarto w rozporządzeniu wydanym przez ministra finansów, które weszło w życie 1 maja 2004 roku, a więc w pierwszym dniu członkostwa Polski do Unii Europejskiej. W rozporządzeniu tym wprowadzono zezwolenie dewizowe na dokonywanie rozliczeń w euro oraz w innych walutach wymiernalnych dla osób zameldowanych w Polsce oraz przedsiębiorstw mających siedzibę w naszym kraju. Wcześniej, czyli przed naszą akcesją do Unii Europejskiej jedynie osoby i firmy nie posiadające miejsca zameldowania bądź siedziby w Polsce mogły rozliczać się w euro. Do nowych uregulowań prawnych szybko przystosowali się polscy handlowcy. Najczęściej stosowaną metodą „przeliczania” wartości euro jest obliczanie na podstawie kursów średnich podawanych przez Narodowy Bank Polski.

Gdzie możesz płacić w euro

Zanim wyjedziesz do jakiegokolwiek kraju UE, sprawdź dokładnie gdzie możesz posługiwać się euro. Poniżej prezentujemy listę wszystkich terytoriów, gdzie posługują się wspólną europejską walutą:

- państwa członkowskie UE: Belgia, Niemcy, Grecja, Hiszpania, Francja, Irlandia, Włochy, Luksemburg, Holandia, Austria, Portugalia i Finlandia, Słowenia, Malta, Cypr
- kraje europejskie używające euro na podstawie formalnego porozumienia ze Wspólnotą Europejską: Monako, San Marino i Watykan,
- kraje lub terytoria używające euro bez formalnego porozumienia: Andora, Czarnogóra i Kosowo,
- departamenty zagraniczne, terytoria i wyspy należące do państw członkowskich lub stowarzyszone z nimi: Gwadelupa, Gujana Francuska, Martynika, Majotta, Réunion, Saint-Pierre i Miquelon oraz Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne.

Przelew transgraniczny

Czy mogę wysłać pieniądze przelewem do zagranicznego banku? – to pytanie często spędza sen z powiek osobom pracującym za granicą.

Przelewy transgraniczne odnoszą się do sytuacji, kiedy mamy do czynienia z trangranicznymi rozliczeniami finansowymi i mają na celu zapewnienie szybkiego i niedrogiego transferu środków pieniężnych w obrębie UE. Dokładnie rzecz ujmując, o przelewie transgranicznym mówimy wówczas, gdy osoba w jednym państwie członkowskim dokonuje polecenia przelewu lub też dokonuje wpłaty gotówkowej na rzecz podmiotu w innym państwie UE lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego (Islandia, Lichtenstein, Norwegia). Walutą tej transakcji jest euro i to w kwocie nie przekraczającej 50 tys. euro. Bankowy przelew transgraniczny został uregulowany w przepisach wspólnotowych dyrektywą 97/5 w sprawie przekazów transgranicznych oraz rozporządzeniem 2560/2001 w sprawie płatności transgranicznych w euro . Zgodnie z definicją, płatności transgraniczne oznaczają operacje realizowane na obszarze Unii Europejskiej oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego, w tym:

- transgraniczne przekazy bankowe będące transakcjami przeprowadzonymi z inicjatywy zlecającego poprzez instytucję lub jej oddział w jednym Państwie Członkowskim w celu udostępnienia kwoty pieniężnej beneficjentowi w instytucji lub jej oddziale w innym Państwie Członkowskim, zawierające numery IBAN i oznaczenia SWIFT-BIC obu stron,

- transgraniczne elektroniczne transakcje płatnicze,
- czeki transgraniczne

Opłaty z tytułu dokonania przelewu transgranicznego, a także wszystkie inne opłaty związane z transgranicznymi transakcjami nałożone przez konkretny bank muszą być takie same jak opłaty pobierane przez ten sam bank w odniesieniu do podobnych płatności w euro dokonywanych na terenie kraju, czyli w naszym przypadku Polski. Zatem opłaty od płatności transgranicznych dokonywanych w euro muszą być takie same, tak jakby nie było granicy dla tych płatności. Natomiast nie muszą pokrywać się z opłatami pobieranymi przez banki w innych krajach, a nawet z opłatami pobieranymi przez inne banki krajowe. Ponadto uregulowane są liczne obowiązki dla banków związane ze zleceniem im dokonania przelewu transgranicznego. Przede wszystkim powinny one poinformować klienta zlecającego taki przelew o czasie, w jakim będzie on zrealizowany. Dokonanie przelewu powinno nastąpić nie później niż do końca piątego dnia roboczego po dniu przyjęcia zlecenia, chyba że klient uzgodni z bankiem inny termin. Obowiązkiem banku jest również w tym przypadku poinformowanie klienta o kosztach dokonania takiego przelewu. Opłaty i prowizja bankowe obliczane są w systemie SWIFT i mogą być dokonywane według następujących opcji, wybranych przez zleceniodawcę przelewu:

- OUR – opłaty i prowizje zarówno banku krajowego (zleceniodawcy), jak i banków zagranicznych są pokrywane przez zleceniodawcę,
- BEN- wszelkie opłaty i prowizje są pokrywane przez beneficjenta płatności,
- SHA – opłaty i prowizje są pokrywane stronami.

Przelew musi być dokonany w uzgodnionym terminie. W przypadku opóźnienia w wykonaniu przelewu, dyrektywa przewiduje odszkodowanie. Zgodnie z art.8 dyrektywy 97/5, jeśli po przyjęciu zlecenia dokonania przelewu przez instytucję zleceniodawcy, odpowiednie kwoty nie wpłyną na rachunek beneficjenta, instytucja zleceniodawcy zobowiązana jest zapisać na jego dobro kwotę nie większą niż 12.500 euro, powiększoną o odsetki oraz koszty.

6. MOJE ZWIERZAKI MOGĄ PODRÓŻOWAĆ ZE MNĄ

Jeśli zamierzasz zabrać w podróż po terytorium Unii Europejskiej swojego psa lub kota, musisz pamiętać, że zwierzak musi być odpowiednio do tej podróży przygotowany. A to oznacza, że jego wyjazd też trzeba dokładnie zaplanować, a samo zwierzę musi spełniać określone warunki.

Podstawą prawną regulującą tę kwestię jest Rozporządzenie Rady nr 998/2003/WE z dnia 26 maja 2003r. w sprawie wymogów dotyczących zdrowia zwierząt, stosowanych do przemieszczania zwierząt domowych o charakterze niehandlowym. Co z tych przepisów wynika? Przede wszystkim to, że pies lub kot przed przekroczeniem granic wewnętrznych UE musi spełniać dwa podstawowe warunki:

- musi być oznakowany za pomocą mikroczipu lub tatuażu (czipy implantowane są po lewej stronie szyi, w połowie jej długości, a tatuaże najczęściej umieszczane są na małżowinie usznej lub w pachwinie zwierzęcia),
- musi posiadać paszport (wzór paszportu znajduje się w decyzji Komisji Europejskiej z dnia 26 listopada 2003 r.).

Spełnienie tych dwóch wymogów niesie za sobą kolejne obowiązki, które ciążyą na właścicielu zwierzęcia. Zanim oznakujesz zwierzę upewnij się, że zastosowana technologia spełnia unijne standardy. Do implantacji nadają się bowiem mikroczipy różnych firm pod warunkiem, że spełniają normę ISO 11784. Czytniki do odczytywania mikroczipów mogą być też różnych firm pod warunkiem, że spełniają normę ISO 11785. W przypadku tatuażu nie jest określony jednolity system numeracji na terenie Polski. Krajowa Izba Lekarsko-Weterynaryjna zaleca by zwierzętom, które nie są trwale oznakowane, lekarze weterynarii implantowali mikroczipy. Zabieg implantacji mikroczipu jest zdecydowanie mniej bolesny od zabiegu tatuażu i w przyszłości będzie obowiązującą metodą oznakowania zwierząt towarzyszących. Identyfikacja zwierzaka to pierwszy krok do spełnienia drugiego z prezentowanych powyżej wymogów, czyli uzyskania paszportu. Drugim krokiem jest

zaszczepienie naszego milusińskiego przeciwko wścieklicznie lub przedstawienie aktualnego zaświadczenia o takim szczepieniu.

Jeśli powyższe formalności masz już za sobą, możesz udać się do weterynarza, który wyda Twojemu zwierzakowi paszport. Lista i adresy lekarzy weterynarii uprawnionych do wydawania paszportów znajduje się na stronie internetowej *Krajowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej* <http://www.vetpol.org.pl>

Wzór paszportu Twojego psa lub kota wygląda następująco:

The image displays a sample of a European Union Pet Passport. It consists of a blue cover and three pages of data. The cover features the European Union flag and the text "European Union [Member State]" and "PET PASSPORT". The first page, titled "I. OWNER", contains fields for the owner's name, surname, address, post-code, city, and country, repeated for three different owners. The second page, titled "II. DESCRIPTION OF ANIMAL", includes a dashed box for a "PICTURE OF THE ANIMAL (Optional)" and fields for the animal's name, species, breed, sex, date of birth, and coat color/type. The third page, titled "III. IDENTIFICATION OF ANIMAL", contains fields for the microchip number, date of microchipping, location of microchip, tattoo number, and date of tattooing. A note at the bottom of the third page states: "The identification must be verified before any new entry is made on this passport". Each page has a small box at the bottom for the "ISO Code MS + Number".

Na tym można byłoby zakończyć opisywanie podstawowych formalności. Trzeba jednak pamiętać, że cztery kraje Unii Europejskiej: Wielka Brytania, Irlandia, Szwecja i Malta jeszcze do 3 lipca 2008 roku mogą stosować swoje bardziej zaostrzone przepisy dotyczące przywożenia zwierząt na ich terytorium. Jeśli zamierzasz zabrać kota lub psa do jednego z tych państw, musisz przygotować się na dodatkowe formalności i dodatkowe wydatki. To znaczy, że musisz spełnić dodatkowy warunek zbadania serologicznie krwi swojego zwierzaka celem określenia poziomu przeciwciał przeciw wścieklicznie. Badanie takie wykonuje uprawnione laboratorium na koszt właściciela. Lekarz wystawiający paszport przed jego wystawieniem musi mieć wynik tego badania i adnotacje z tego wyniku wpisuje do paszportu. Badanie serologiczne przeprowadza się na próbce pobranej przez upoważnionego lekarza weterynarii, co najmniej 30 dni po szczepieniu i trzy miesiące przed przemieszczaniem się zwierzęcia.

Lista laboratoriów dopuszczonych przez Unię Europejską do przeprowadzenia takich badań znajduje się na stronie:

http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/pets/nocomm_intra_en.htm

W Polsce jedynym laboratorium znajdującym się na tej liście jest Państwowy Instytut Weterynaryjny Państwowy Instytut Badawczy w Puławach: 24-100 Puławy, al. Partyzantów 57, centrala tel.: (0-81) 889 30 00, fax: (0-81) 886 25 95; <http://www.piwet.pulawy.pl>

Ponadto, przed wjazdem do Irlandii, na Maltę i do Wielkiej Brytanii wymaga się zaświadczeń o leczeniu przeciwkleszczowym oraz przeciw tasiemcowi bąblowcowemu. Przy wjeździe do Finlandii i Szwecji wymagane są również zaświadczenia o leczeniu przeciw tasiemcowi bąblowcowemu.

Jeśli już i te czynności masz za sobą, powoli możesz szykować się do podróży. Musisz tylko pamiętać, że każdy kraj ustalił wykaz przejść granicznych, którymi można przekraczać granice wraz z Twoim psem lub kotem. Taki wykaz można znaleźć na podawanej już powyżej stronie http://ec.europa.eu/food/animal/liveanimals/pets/nocomm_intra_en.htm

Dla przykładu podajemy przejścia graniczne, którymi zwierzę może wjechać na terytorium Wielkiej Brytanii:

- lotnicze: Biggin Hill, Bristol, Doncaster, Londyn Gatwick, Londyn Heathrow, Manchester
- kolejowe: Folkstone, Waterloo,

- morskie: Dover, Harwich, Hull, Newhaven, North Shields, Plymouth, Poole, Portsmouth, Rosyth, Shoreham, Southampton.

Przed wyruszeniem w podróż najlepiej skontaktuj się z przewoźnikiem celem ustalenia warunków podróży i przekazania informacji o przewożeniu psa lub kota. Niektóre linie lotnicze odmawiają przewożenia zwierząt, za wyjątkiem psów przewodników.

Na zakończenie kilka praktycznych uwag o których powinieneś wiedzieć:

- paszporty wystawiane są dla psów, kotów i fretek,
- psy i koty poniżej trzeciego miesiąca życia nie mogą być przemieszczane do innych krajów Unii Europejskiej, chyba że kraj docelowy dopuszcza taką możliwość,
- od 3 lipca 2011 roku jedynym sposobem identyfikacji zwierząt w krajach Unii Europejskiej będzie znakowanie mikrochipem.

7. STUDIA W UNII EUROPEJSKIEJ – ŻADEN PROBLEM

Myślisz o studiach w Londynie, Rzymie bądź Paryżu? Nic prostszego. To kolejne prawo wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Wystarczy, że w kieszeni masz maturę, znasz język obcy, załatwisz kilka formalności, a drzwi europejskich uczelni staną przed Tobą otworem.

Regulacje prawne

Edukacja to jedna z wielu płaszczyzn, na których dokonuje się integracja krajów Unii Europejskiej. Należy do jednych z najistotniejszych, ponieważ Unia zdaje sobie sprawę z tego, że sukces integracji zależeć będzie w dużej mierze od powodzenia wychowania nowej generacji Europejczyków w duchu wspólnoty, współpracy i poszanowania odmienności – integracja europejska to przecież, mówiąc najkrócej, proces łączący społeczeństwa pod wieloma względami bardzo odmienne.

Edukacja europejska służy kilku celom: po pierwsze, wzajemnemu poznawaniu się Europejczyków, po drugie wypracowaniu wspólnego kanonu ogólnego wykształcenia europejskiego, dzięki któremu wspólna Europa stanie się faktem kulturowym i świadomościowym. Trzeci cel natury praktycznej to uzgodnienie treści kształcenia, programów i kryteriów oceny wyników po to, aby umożliwić Europejczykom swobodne funkcjonowanie w skali ogólnoeuropejskiej, zmianę miejsca kształcenia i pracy w poszukiwaniu nowych możliwości.

Należy jednak wyraźnie powiedzieć, że pomimo takiego podejścia do kwestii edukacji, Unia nie stworzyła i nigdy nie stworzy jednolitego systemu edukacji, pozostawiając tę sferę do wyłącznej dyspozycji i kompetencji państw członkowskich. To one, a nie „brukselskie” mechanizmy decydują o tym, w jaki sposób kształcone są społeczeństwa poszczególnych krajów. Ingerencja Unii Europejskiej w sprawy edukacji sprowadza się jedynie do wspierania współpracy państw w tej materii. Działania te poparte są normami traktatowymi, zgodnie z którymi *„Wspólnota przyczynia się do podnoszenia poziomu edukacji zachęcając państwa członkowskie do współpracy i, jeśli jest to konieczne, wspierając i uzupełniając ich działalność, jednocześnie całkowicie respektując odpowiedzialność państw członkowskich za treści nauczania, organizację systemów edukacyjnych i ich różnorodność kulturową i językową”*. Zgodnie z tymi postanowieniami polityka edukacyjna UE sprowadza się do :

- upowszechniania wśród młodzieży poczucia integracji europejskiej,
- nauczania języków państw członkowskich,
- popierania wymiany studentów i nauczycieli,
- rozwiązania problemu uznawania dyplomów i okresów studiów.

Szkolnictwo wyższe w wybranych państwach UE

Jak już wspomnieliśmy powyżej, polityka oświatowa i systemy edukacji pozostają w wyłącznej kompetencji poszczególnych państw członkowskich. Oznacza to, że wyjeżdżając do danego kraju musisz podporządkować się obowiązującym tam procedurom i zasadom zdobywania wykształcenia. Poniżej prezentujemy przykładowe rozwiązania w zakresie

organizacji szkolnictwa wyższego w wybranych państwach UE (informacje pochodzą z opracowań opublikowanych na stronach internetowych Europejskiej Sieci Informacji o Edukacji Eurydice).

Wielka Brytania (bez Szkocji)

Rodzaje uczelni

System szkolnictwa wyższego obejmuje *universities* (uniwersytety), *higher education colleges* (kolegia prowadzące studia zawodowe) i niewielką liczbę *university colleges* (kolegiów uniwersyteckich). Uczelnie są zróżnicowane pod względem rodzajów, wielkości, misji i historii.

Warunki wstępu

Wszystkie najważniejsze uczelnie są instytucjami autonomicznymi i każda z nich samodzielnie określa swą politykę i warunki przyjęć na studia. Przyjęcia odbywają się na zasadach konkursowych, a dla każdego kierunku/rodzaju studiów ustala się również specjalne wymogi. W większości przypadków warunkiem przyjęcia jest posiadanie świadectwa GCE *A-levels* lub równorzędnych kwalifikacji. Jednak większość uczelni przyjmuje również chętnie dojrzałych kandydatów, którzy zdobyli odpowiednie doświadczenie, ale nie zawsze posiadają formalne kwalifikacje.

Kwalifikacje

W Zjednoczonym Królestwie kwalifikacje akademickie na tym poziomie nie stanowią kwalifikacji państwowych, lecz są przyznawane przez poszczególne uczelnie. Uprawnienia do przyznawania własnych tytułów, stopni i innych kwalifikacji posiadają *universities*, *university colleges* i niewielka liczba *higher education colleges*. Tytuły i inne kwalifikacje przyznawane przez większość *higher education colleges* zatwierdzają takie zewnętrzne organy, jak uniwersytet lub państwowy organ akredytacyjny.

Poszczególne uczelnie przyznają różne kwalifikacje i tytuły: świadectwa ukończenia studiów (*higher education certificates*) i dyplomy ukończenia studiów (*higher education diplomas*), tytuły ukończenia studiów w kolegiach przygotowujących do dłuższych lub bardziej zaawansowanych studiów (*foundation degrees*), tytuły licencjata/inżyniera (*bachelors degree*) i licencjata/inżyniera z wyróżnieniem (*bachelors degrees with honours*), a po ukończeniu studiów na wyższym poziomie (podyplomowych) – tytuły magisterskie (*masters degrees*) i doktoraty (*doctorates*). Największą grupę programów stanowią studia I stopnia prowadzące do *bachelors degrees with honours*, określanych często jako *honours degrees*. Studia prowadzące do tych tytułów trwają na ogół trzy lata (w przypadku studentów studiów dziennych), choć niektóre są dłuższe.

W Anglii, Walii i Irlandii Północnej opracowano ostatnio pięciopoziomową strukturę ramową, która ma przedstawiać w sposób bardziej przejrzysty klasyfikację kwalifikacji uzyskiwanych w szkolnictwie wyższym i przyczynić się do spójnego używania nazw kwalifikacji.

Niemcy

Rodzaje uczelni

System szkolnictwa wyższego obejmuje uczelnie i inne placówki, które prowadzą studia przygotowujące do podjęcia pracy w określonym zawodzie. Do uczelni zalicza się: *Universitäten* (uniwersytety) i równorzędne uczelnie (*Technische Hochschulen/Universitäten*, *Pädagogische Hochschulen*, *Theologische Hochschulen*), *Kunsthochschulen* (kolegia sztuk pięknych), *Musikhochschulen* (kolegia muzyczne) i *Fachhochschulen* (uczelnie prowadzące studia w dziedzinach nauk stosowanych). Do szkolnictwa wyższego należą również *Berufsakademie*, funkcjonujące w niektórych Landach, które łączą kształcenie akademickie w *Studienakademie* z praktycznym kształceniem zawodowym w zakładzie pracy, zgodnie z zasadą systemu dualnego.

Warunki wstępu

Zeugnis der Allgemeinen Hochschulreife uprawnia posiadacza do podjęcia studiów na wszystkich kierunkach we wszystkich uczelniach. *Zuegnis der Fachgebundenen Hochschulreife* uprawnia do podjęcia studiów na określonych kierunkach na uniwersytecie lub równorzędnej uczelni. Warunkiem przyjęcia na studia w kolegiach sztuk pięknych i

kolegiach muzycznych jest na ogół posiadanie *Zeugnis der Allgemeinen Hochschulreife* i dokumentów potwierdzających zdolności artystyczne. Warunkiem wstępnym przyjęcia do *Fachhochschule* lub *Berufsakademie* jest posiadanie *Fachhochschulreife* lub *Allgemeine/Fachgebundene Hochschulreife*. Wszyscy kandydaci, którzy spełniają wymogi wstępne, zostają zapisani na wybrane studia i nie stosuje się żadnych specjalnych procedur selekcji.

Jeżeli na niektórych kierunkach liczba kandydatów przekracza liczbę dostępnych miejsc, miejsca przydziela się na podstawie selekcji, którą przeprowadza się na szczeblu krajowym/regionalnym lub w danej uczelni. Głównymi kryteriami są: średnia ocen uzyskanych przez kandydata, podana na świadectwie kwalifikującym do podjęcia studiów, oraz okres czasu pomiędzy otrzymaniem świadectwa i złożeniem podania o przyjęcie na studia. Stosuje się również takie dodatkowe procedury, jak wywiady i sprawdziany z określonych przedmiotów. Od 2005 r. nauka w uczelniach finansowanych ze środków publicznych jest nadal bezpłatna na poziomie studiów prowadzących do pierwszego tytułu zawodowego, który uprawnia do podjęcia pracy w danym zawodzie, jak również na poziomie następnego cyklu studiów, prowadzącego do drugiego tytułu zawodowego. Nie wyklucza to jednak możliwości pobierania opłat administracyjnych za rejestrację i czesnego za dodatkowe zajęcia, czy opłat od studentów nie uzyskujących zaliczeń w ustalonych terminach.

Kwalifikacje

Kwalifikacje uzyskiwane w szkolnictwie wyższym są uzależnione od czasu trwania i rodzaju studiów. Studia na uniwersytecie lub w równorzędnej uczelni kończą się egzaminem akademickim (egzaminem dyplomowym (*Diplom-Prüfung*) lub magisterskim (*Magister-Prüfung*), egzaminem państwowym, egzaminem eklezjastycznym (w dziedzinie teologii) lub egzaminem artystycznym. W celu dostosowania systemu szkolnictwa wyższego do struktury tytułów zawodowych, która opiera się na dwustopniowości, od 1998 r. we wszystkich uczelniach wprowadza się nowy system studiów licencjackich/inżynierskich i magisterskich.

Studia w *Fachhochschulen* prowadzą do tytułu zawodowego „dyplomowany” – *Diplom* (FH) oraz tytułów licencjata/inżyniera i magistra. Studenci, którzy zdali egzamin w *Berufsakademien*, mogą otrzymać tytuł *Diplom* (do którego dodaje się skrót BA – od *Berufsakademie*) lub tytuł zawodowy licencjata/inżyniera.

Uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora mają *Universitäten* (uniwersytety) i równorzędne uczelnie. Absolwenci *Fachhochschule*, posiadający tytuł zawodowy magistra lub *Diplom* (FH), mogą zostać przyjęci na studia doktoranckie na uniwersytecie, po spełnieniu określonych dodatkowych wymogów.

Holandia

Rodzaje uczelni

W Holandii istnieje binarny system szkolnictwa wyższego obejmujący studia akademickie (*wetenschappelijk onderwijs – WO*) prowadzone przez uniwersytety i studia zawodowe (*hoger beroepsonderwijs – HBO*) prowadzone przez wyższe szkoły zawodowe (*hogescholen*).

Warunki wstępu

Warunkiem przyjęcia na studia w wyższej szkole zawodowej jest posiadanie jednego z następujących świadectw: świadectwo ukończenia wyższego etapu kształcenia w średniej szkole ogólnokształcącej (HAVO) lub świadectwo ukończenia kształcenia na poziomie średniego szczebla kierowniczego lub poziomie specjalistycznym (MBO) lub świadectwo ukończenia kształcenia przygotowującego do podjęcia studiów wyższych (VVO).

Osoby w wieku powyżej 21 lat, które nie posiadają wymaganych kwalifikacji, mogą zostać przyjęte na studia po zdaniu specjalnego egzaminu wstępnego. Ten limit wieku może zostać zniesiony w przypadku studiów w dziedzinach sztuk pięknych i sztuk wykonawczych.

O przyjęcie na uniwersytet mogą ubiegać się osoby posiadające świadectwo ukończenia kształcenia przygotowującego do podjęcia studiów wyższych (VVO), kwalifikacje HBO lub świadectwo ukończenia kształcenia przygotowawczego w HBO. Osoby w wieku powyżej 21

lat, które nie posiadają wymaganych kwalifikacji, mogą zostać przyjęte na studia po zdaniu specjalnego egzaminu wstępnego.

Kwalifikacje

W wyższych szkołach zawodowych studenci, którzy zdali egzamin na zakończenie zawodowych studiów licencjackich lub studiów magisterskich, otrzymują tytuł *Bachelor* (licencjata) lub *Master* (magistra). Absolwenci mają prawo posługiwania się odpowiednimi tytułami. W nowym systemie uczelnie zawodowe mogą obecnie prowadzić studia magisterskie kończące się uzyskaniem tytułu magistra. Wszystkie programy studiów na uniwersytetach obejmują egzamin licencjacki i magisterski. Na każdym kierunku studiów powołuje się odrębną komisję egzaminacyjną, która przeprowadza egzaminy dyplomowe oraz organizuje i koordynuje egzaminy na etapach pośrednich. Regulaminy kształcenia i egzaminów opracowuje rada wydziału po zasięgnięciu opinii odpowiedniej komisji egzaminacyjnej i komitetu ds. programu studiów. Po zdaniu egzaminu dyplomowego studenci otrzymują świadectwo, w którym wymienia się różne części składowe egzaminu oraz uzyskane kwalifikacje zawodowe, jeśli zostały przyznane.

Studia przygotowujące do zawodów lekarza, stomatologa, lekarza weterynarii, architekta i farmaceuty muszą obejmować praktykę zawodową.

Studenci, którzy zdali egzamin dyplomowy kończący studia licencjackie lub magisterskie, otrzymują tytuł *Bachelor* (licencjata) lub *Master* (magistra). Absolwenci mają prawo używać międzynarodowych tytułów „Bachelor” lub „Master”, umieszczanych w skrótovej formie „B” lub „M” za nazwiskiem, lub odpowiadających im tytułów holenderskich.

Francja

Rodzaje uczelni

Studia są prowadzone w uniwersytetach, które – z wyjątkiem pięciu uniwersytetów katolickich – są uczelniami państwowymi, oraz państwowych i prywatnych szkołach wyższych, z których część stanowią tzw. *grand écoles*. Przy uniwersytetach działają również następujące instytuty: *instituts universitaires de technologie* (IUT), prowadzące krótkie studia techniczne, *instituts universitaires professionnalisés* (IUP), przygotowujące do uzyskania kwalifikacji na kierunkach inżynierskich, oraz *instituts de formation des maîtres* (IUFM), które przygotowują studentów do egzaminów konkursowych, stanowiących podstawę rekrutacji nauczycieli oraz prowadzą kursy doskonalenia zawodowego nauczycieli itp.

Udział w kształceniu studentów mają również niektóre *lycées*, ponieważ prowadzą one kursy przygotowawcze dla uczniów zamierzających ubiegać się o przyjęcie do *grand école*, w ramach tzw. *classes préparatoires aux grand écoles* (CPGE), lub obejmują *sections de techniciens supérieurs* (STS – sekcje dla dyplomowanych techników), które prowadzą krótkie studia techniczne.

Warunki wstępu

Uniwersytety przyjmują kandydatów posiadających świadectwo maturalne, *diplôme d'accès aux études universitaires* (DAEU – dyplom uprawniający do podjęcia studiów uniwersyteckich) lub kwalifikację uznawaną za równorzędną bez dodatkowej procedury selekcji, z wyjątkiem studiów na kierunkach Medycyna, Stomatologia i Farmacja oraz w instytutach IUT.

Przyjęcia do najbardziej prestiżowych szkół wyższych, zwanych *grand écoles*, odbywają się na podstawie egzaminu konkursowego, do którego uczniowie przygotowują się podczas dwuletnich zajęć w klasach CPGE. Ogólnie rzecz biorąc, przyjęcia w uczelniach bardzo zróżnicowanego sektora nie-akademickiego odbywają się na podstawie ścisłych procedur selekcji.

Kwalifikacje

Długie studia uniwersyteckie były tradycyjnie dzielone na etapy prowadzące do tytułów państwowych: 2-letnie studia odbywane po uzyskaniu świadectwa maturalnego, kończące się *diplôme d'études universitaires générales* (DEUG – dyplomem ogólnych studiów uniwersyteckich), roczne studia prowadzące do tytułu *licence* (mniej więcej równorzędnego tytułowi licencjata) i roczne studia kończące się tytułem *maîtrise* (mniej więcej równorzędnego tytułowi magistra), które w sumie odpowiadały 4-letnim studiom odbywanym

po egzaminie maturalnym, po czym następowały kwalifikacje uzyskiwane w trzecim etapie studiów, tj. *diplôme d'études supérieures spécialisées* (DESS – dyplom ukończenia specjalistycznych studiów wyższych), *diplôme d'études approfondies* (DEA – dyplom studiów na bardziej zaawansowanym poziomie) oraz doktorat. Jednak od kwietnia 2002 r., w ramach realizacji celów Procesu Bolońskiego, który zmierza do stworzenia Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego, wydano szereg przepisów mających na celu stopniowe dostosowanie struktury francuskiego systemu szkolnictwa wyższego do systemu europejskiego 3-5-8 (odpowiadającego trzem, pięciu i ośmiu latom studiów od egzaminu maturalnego), tzw. LMD (*licence, master, doctorat*). W związku z tym ministerstwo odpowiedzialne za szkolnictwo wyższe zachęca uczelnie obecnie odnawiające swe czteroletnie umowy, by podzieliły program studiów na semestry i moduły, ponieważ taka struktura umożliwi studentom uzyskiwanie punktów zgodnie z zasadami Europejskiego Systemu Transferu Punktów (ECTS). Studenci, którzy uzyskają 180 punktów, na ogół w ciągu trzech lat, mogą otrzymać tytuł *licence*; uzyskanie tytułu *master* wymaga zdobycia 300 punktów (tj. dodatkowych 120 punktów po uzyskaniu *licence*, odpowiadających dwóm kolejnym latom studiów). Istnieje również program studiów prowadzących do tytułu *master professionnel* (tytułu magisterskiego o profilu zawodowym), które przygotowują do podjęcia pracy zawodowej, oraz studiów prowadzących do *master recherche* (tytułu magisterskiego o profilu badawczym), które są zbliżone do studiów kończących się tytułem DEA i stanowią pierwszy etap studiów doktoranckich, trwających trzy lata do momentu otrzymania samego stopnia doktora. Krótkie 2-letnie studia techniczne prowadzą do *diplôme universitaire de technologie* (DUT – dyplomu uniwersyteckiego w dziedzinie techniki) w instytutach IUT lub *brevet de technicien supérieur* (BTS – tytułu dyplomowanego technika) w sekcjach dla techników w *lycées*. *Écoles supérieures* (szkoły wyższe) wydają własne dyplomy. Państwowe i prywatne szkoły inżynierskie wydają dyplom, który musi zostać uznany przez komitet ds. kwalifikacji inżynierskich. Szkoły biznesu i zarządzania wydają dyplom, który może zostać uznany przez władze państwowe, jeśli spełnia określone warunki.

Więcej informacji na temat systemów edukacji i szkolnictwa wyższego w poszczególnych państwach UE znajdziesz na stronach *Eurydice – Europejskiej Sieci Informacji o Edukacji* <http://www.frse.org.pl/>

Między nami studentami

Jak już zdażyłeś zauważyć, każdy kraj rządzi się swoimi prawami, jeśli chodzi o podejście do systemów edukacji, a tym samym egzaminów na studia. Poniżej prezentujemy przydatne strony internetowe, na których znajdziesz ciekawe informacje praktyczne

Austria

<http://www.oeh.ac.at/oeh> - Austriacki Związek Studentów

Belgia

<http://www.ond.vlaanderen.be> - lista uczelni flamandzkich

<http://www.agers.cfwb.be> - lista uczelni francuskojęzycznych + ciekawe linki

<http://www.ciuaf.be> - strona, na której znajdują się wszystkie informacje na temat wyższego nauczania w Belgii

Cypr

<http://www.cyprusonline.com/cyeducation.html> - lista uczelni cypryjskich

Czechy

<http://www.csvs.cz> - wszystko o systemie edukacyjnym i uczelniach

Dania

<http://www.studyindenmark.dk> - strona o studiowaniu w Danii

<http://www.uvm.dk/videre/adresser/universiteter/inst1.htm> - lista uniwersytetów w Danii

Finlandia

<http://www.edu.fi> - informacje o szkolnictwie

<http://finland.cimo.fi> - praktyczne informacje

<http://www.kela.fi> - Centrum Pomocy Finansowej dla Studentów

Francja

<http://www.egide.asso.fr/uk/guide> - przewodnik po studiach dla studentów zagranicznych
 Grecja
<http://www.iky.gr> - stypendia w Grecji
 Hiszpania
<http://www.cervantes.pl> - Strona Instytutu Cervantesa w Warszawie.
<http://www.becasmae.com> - o stypendium „becas MAE”
 Holandia
<http://www.studyin.nl>, <http://www.nuffic.nl> - informacje o studiowaniu w Holandii
<http://www.studyinthenetherlands.net> - system edukacyjny, możliwości dofinansowania
<http://www.ib-groep.nl> - wydziały, stypendia, wymagania
 Irlandia
<http://www.icosirl.ie> - irlandzka strona dla studentów zagranicznych
 Litwa
<http://www.mokslas.lt> - lista uczelni litewskich, inne użyteczne informacje
 Luksemburg
<http://www.uni.lu> - Uniwersytet w Luksemburgu
 Łotwa
<http://www.aic.lv/rp> - lista łotewskich uczelni, opis systemu szkolnictwa wyższego
 Malta
<http://www.education.gov.mt/default.asp> - Ministerstwo Edukacji
 Niemcy
<http://www-en.studienwahl.de> - przydatne informacje (również w języku angielskim)
 Portugalia
<http://www.uc.pt/english/> - Universidade de Coimbra
<http://www.ua.pt/english.asp> - Universidade de Aveiro
 Słowacja
<http://www.saia.sk/eng/article.aspx?id=640> - przewodnik dla studentów
 Szwecja
<http://www.hsv.se/english/students/adresses.html> - lista szwedzkich uczelni
 Węgry
<http://www.scholarship.hu/english/index.html> - Węgierska Rada Stypendialna
 Wielka Brytania
<http://www.educationuk.org> - wszystko o wymaganych kwalifikacjach językowych i dostępnych kursach
<http://www.ucas.ac.uk> - informacje o składaniu dokumentów, dostępnych kierunkach, terminach
<http://www.ucas.com> - lista uczelni brytyjskich
 Włochy
<http://www.unistrasi.it> - Strona Uniwersytetu w Sienie
<http://www.unipg.it> - Strona Uniwersytetu w Perugii.

Chcesz wiedzieć, jak to naprawdę jest, gdy studiuje się za granicą? Najlepsze informacje rozchodzą się... pocztą pantoflową. Popytaj rówieśników, dowiedz się jak oni przygotowują się do nauki w krajach UE, poproś ich o radę, nawiązuj nowe znajomości, poznaj tych, którzy już studiują. Zaloguj się na forum *Między nami studentami* na stronie <http://www.eurodesk.pl>

8. MOGĘ PRACOWAĆ W UNII EUROPEJSKIEJ I POBIERAĆ Z TEGO TYTUŁU ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE

Nie ma chyba bardziej namacalnego dowodu na to, że potrafimy korzystać z przysługujących nam praw w Unii Europejskiej. Jako pełnoprawny obywatel Wspólnoty możesz podejmować zatrudnienie w krajach członkowskich, a w Polsce chyba nie ma osoby, która nie miałaby kogoś w rodzinie, kto wyjechał za granicę za chlebem. Zanim jednak

wyjedziesz, poznaj swoje prawa i upewnij się czy kraj, do którego chcesz się udać przyjmie Cię z otwartymi ramionami. Niektórzy przecież zamknęli swoje granice w obawie przed tanią siłą roboczą z nowoprzyjętych państw UE.

Istota swobody przepływu pracowników

Gwarancję swobody przepływu pracowników zapisano w artykule 39 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Stanowi on, że każdy pracownik będący obywatelem państwa członkowskiego nie może być ze względu na swoją przynależność państwową traktowany na terytorium innego państwa członkowskiego odmiennie niż pracownicy krajowi pod względem zatrudnienia i warunków pracy. W szczególności chodzi tu o warunki wynagrodzenia, zwalniania i jeżeli straci pracę, powrotu do pracy lub ponownego zatrudnienia.

Zapamiętaj więc, że istotę zasady swobody przepływu pracowników należy rozumieć jako:

- nieograniczone prawo do przemieszczania się po terytorium Wspólnoty,
- nieograniczone prawo do podejmowania pracy i korzystania ze wszystkich zabezpieczeń socjalnych w każdym państwie członkowskim UE bez względu na przynależność państwową,
- równość w dostępie do miejsc pracy oraz świadczeń socjalnych przysługujących pracownikowi w danym kraju niezależnie od narodowości.

Wspólnotowe regulacje prawne w zakresie swobody przepływu pracowników dają Ci w szczególności prawo do:

- ubiegania się o rzeczywiście zaproponowane stanowiska,
- swobodnego poruszania się w tym celu po terytorium państw członkowskich,
- pobytu w celu wykonywania pracy i to zgodnie z przepisami obowiązującymi rodzimych obywateli,
- pozostania po ustaniu zatrudnienia.

Z praw, które przysługują pracownikowi korzystają również członkowie jego rodziny. Do uprawnionych członków rodziny należą:

- małżonek oraz dzieci, które nie ukończyły 21 lat lub są na utrzymaniu pracownika,
- rodzice pracownika lub jego małżonka, jeśli są na jego utrzymaniu.

Zanim zdecydujesz się na wyjazd do jednego z państw UE, musisz wiedzieć, że niektóre kraje „starej UE” wynegocjowały tak zwane okresy przejściowe na zatrudnianie obywateli nowych państw członkowskich. W dniu przystąpienia Polski do UE – 1 maja 2004 roku – swoje rynki pracy całkowicie otworzyły tylko trzy kraje spośród „starej piętnastki UE” – Wielka Brytania, Irlandia i Szwecja. Spośród nowych krajów, które przystępowały do UE wraz z Polską, tylko Malta wprowadziła okres przejściowy.

Oto lista krajów UE, które do momentu przygotowania tej publikacji całkowicie otworzyły swoje rynki pracy dla Polaków:

Wielka Brytania, Irlandia, Szwecja, Hiszpania, Portugalia, Grecja, Finlandia, Włochy, Holandia, Litwa, Łotwa, Estonia, Czechy, Słowacja, Cypr, Słowenia, Węgry, Rumunia, Bułgaria, Luksemburg, Francja

W pozostałych krajach UE (Niemcy, Austria, Belgia, Dania, Malta), aby podjąć legalne zatrudnienie Twój przyszły pracodawca musi wystąpić o pozwolenie na zatrudnienie Ciebie. Taki stan rzeczy może potrwać maksymalnie do 2011 roku. Wówczas wszystkie kraje UE będą musiały znieść ograniczenia dla obywateli Polski.

Warunki pracy w wybranych krajach UE

Jeśli zdecydujesz się na wyjazd do któregośkolwiek z krajów UE w celu podjęcia pracy, musisz pamiętać o tym, że warunki płacy, świadczenia urlopów i procedury związane z podjęciem zatrudnienia, to wewnętrzna sprawa każdego z poszczególnych państw członkowskich. Jako obywatel UE możesz oczywiście liczyć na takie same traktowanie jak obywatele kraju, w którym przebywasz, ale najpierw musisz poznać obowiązujące tam

zasady prawa. Dlatego w tym podrozdziale opisujemy warunki pracy w wybranych, najbardziej popularnych jako kierunki migracji zarobkowej, krajach UE.

Wielka Brytania

To otwarty rynek pracy dla Polaków. Nie potrzebujesz pozwolenia na pracę.

Pomocne w znalezieniu zatrudnienia mogą okazać się zarówno tzw. pośredniaki, czyli państwowe urzędy zatrudnienia (*Job Centre Plus*), jak i prywatne agencje pośrednictwa pracy. Bardzo popularnym sposobem znalezienia pracy okazuje się Internet. Skorzystaj, np.:

<http://www.eures.praca.gov.pl>

<http://www.clickajob.co.uk>

<http://www.acjobs.com>

<http://www.jobserve.co.uk>.

Jako pracownik w Wielkiej Brytanii musisz:

- wypełnić formularz i złożyć w *Home Office* w ramach Programu Rejestracji Pracowników. Będziesz potrzebował takich dokumentów jak: dowód zatrudnienia (np. list od pracodawcy lub umowa o pracę), zawierający szczegóły dotyczące rodzaju pracy, paszport lub dowód tożsamości, dwa zdjęcia, płatność na kwotę 70 funtów. Oto adres:
Home Office
Worker Registration Team
Walsall Road Cannock WS11 0WS
tel. (info): +44 (0) 870 521 0224, tel.: +44 (0) 114 259 6262
e-mail: wpcustomers@ind.gsi.gov.uk
<http://www.ind.homeoffice.gov.uk> <http://www.workingintheuk.gov.uk>
- uzyskać numer ubezpieczenia - posiadanie tego numeru jest obowiązkowe dla każdego, kto podejmuje pracę w Wielkiej Brytanii. Podanie możesz złożyć w najbliższym Urzędzie Pracy tzw. *Job Centre Plus* (adresy na stronie <http://www.jobcentreplus.gov.uk>) lub Urzędzie ds. Ubezpieczeń Społecznych (*social security office*).

Umowa o pracę powinna być zawarta na piśmie. Powinny się w niej znaleźć:

- nazwa stanowiska i jego opis,
- nazwisko bezpośredniego przełożonego,
- miejsce pracy,
- liczba godzin do przepracowania tygodniowo,
- godziny pracy,
- wysokość wynagrodzenia,
- częstotliwość i sposób wypłaty wynagrodzenia,
- prawo do urlopu,
- warunki rozwiązania umowy.

Gwarantowana płaca minimalna w Wielkiej Brytanii (w funtach na godzinę):

- 5.52- osoby w wieku 22 lat i starsze
- 4.60- osoby w wieku 18-21 lat
- 3.40 - osoby poniżej 18 roku życia

Przysługują Ci 4 tygodnie urlopu w ciągu roku. W te dni mogą być wliczone święta państwowe (*bank holidays*), jednak taki zapis musi być uwzględniony w umowie o pracę. Jeśli Twój dzień roboczy trwa ponad sześć godzin, masz prawo do 20 minut przerwy na odpoczynek. Nie można wymagać od pracownika, bez jego pisemnej zgody, by pracował więcej niż 48 godzin tygodniowo. Osoby, które regularnie pracują w nocy, nie powinny pracować dłużej niż 8 godzin w każdym okresie 24 godzinnym. Przepisy pozwalają na pracę w nocy średnio przez okres 17 tygodni.

Rok podatkowy w Wielkiej Brytanii zaczyna się 6 kwietnia i trwa do 5 kwietnia roku następnego, ostateczny termin składania zeznań podatkowych mija 31 stycznia. Kwota wolna od podatku w roku podatkowym 2008 - 2009 wynosi 5,435 tys. funtów.

Progi podatkowe

- 10 proc. - zarobki od 0 do 2,230 tys. funtów
- 20 proc. - od 0 do 36,000
- 40 proc. - powyżej 36,000

Irlandia

To otwarty rynek pracy dla Polaków. Nie potrzebujesz pozwolenia na pracę.

Poszukując pracy możesz skorzystać z publicznych służb zatrudnienia FÁS (irlandzki urząd do spraw szkoleń i zatrudnienia) <http://www.fas.ie> lub Europejskich Służb Zatrudnienia EURES <http://www.europa.eu.int/eures>

Do podstawowych obowiązków pracownika należy:

- wystąpienie o numer ubezpieczenia: PPS - *Personal Public Service Number*. Chcąc go otrzymać, musisz udać się do miejscowego Wydziału Spraw Społecznych i Rodziny. Dalsze informacje o składaniu wniosków i wymaganiach są dostępne stronie <http://www.welfare.ie/topics/ppsn/apply.html>. Przy sobie musisz mieć następujące dokumenty: paszport lub dowód osobisty, odpis aktu urodzenia lub zaświadczenie z zakładu pracy, lub z urzędu pracy lub urzędu skarbowego lub miejsca nauki,
- poświadczenie o miejscu zamieszkania w Irlandii (wystarczy rachunek za opłacenie mieszkania).

W świetle irlandzkich przepisów sporządzenie umowy o pracę na piśmie nie jest wymagane. Pracodawca jest zobowiązany jednak na podstawie Ustawy o Warunkach Zatrudnienia do przedstawienia informacji w formie pisemnej o warunkach zatrudnienia, w ciągu dwóch miesięcy od momentu zatrudnienia. Te informacje muszą zawierać:

- nazwisko i adres pracodawcy, miejsce pracy,
- zajmowane stanowisko/ rodzaj wykonywanej pracy, datę rozpoczęcia pracy,
- w przypadku pracy tymczasowej - przewidywany czas zatrudnienia,
- w przypadku pracy na czas określony - datę wygaśnięcia umowy o pracę,
- stawkę wynagrodzenia, terminy wypłat (odstępny czasowe w których wynagrodzenie będzie wypłacane),
- godziny pracy (z określeniem godzin nadliczbowych), prawo do przerwy, prawo do płatnego urlopu,
- ustalenie co przysługuje pracownikowi w przypadku utraty zdolności do pracy, np. z powodu choroby lub wypadku,
- informacje o emeryturze i programach funduszy emerytalnych,
- sprecyzowanie okresu wypowiedzenia pracy, obowiązującego zarówno pracodawcę, jak i pracownika,
- informację o innych umowach zbiorowych, które mogą wpłynąć na umowę o pracy,
- potwierdzenie prawa pracownika do otrzymania od pracodawcy w formie pisemnej informacji o wysokości wynagrodzenia za każdą przepracowaną godzinę, za dowolny okres zatrudnienia w ciągu 12 ostatnich miesięcy.

Stawki wynagrodzenia minimalnego:

- 8,65 euro za godzinę - dorosły pracownik ze stażem pracy (przepracował minimum dwa lata od pierwszego zatrudnienia, począwszy od ukończenia osiemnastego roku życia). UWAGA! Staż pracy nie musi być odbyty u tego samego pracodawcy, w tej samej branży, czy nawet na terenie Irlandii.
- 7,79 euro za godzinę - pracownicy powyżej osiemnastego roku życia, w ciągu drugiego roku pracy,

- 6,92 euro za godzinę - pracownicy powyżej osiemnastego roku życia, w ciągu pierwszego roku pracy,
- 6,06 euro za godzinę - pracownicy poniżej 18. roku życia.

Niektóre sektory przemysłu, są objęte wiążącymi umowami prawnymi, które określają płace minimalne mogące przewyższać krajową płacę, na przykład:

- rolnictwo (8,87 euro),
- przemysł obronny (9,27 euro),
- prace konstrukcyjne (18,60 euro po 5 latach pracy),
- prace związane z instalacjami elektrycznymi (21,49 euro po 5 latach pracy),
- praca w hotelach - poza Dublinem, Dun Laoghaire i miastem Cork (326,10 euro tygodniowo),

Maksymalny tydzień pracy obejmuje średnio 48 godzin. Pracownik ma prawo do minimum:

- 11 nieprzerwanych /kolejnych godzin odpoczynku w ciągu doby,
- pełnej doby (24 godziny) odpoczynku na tydzień, poprzedzonej 11-godzinnym odpoczynkiem, przysługującym po każdym dniu pracy,
- 15 minut odpoczynku, jeśli praca trwa więcej niż 4,5 godziny,
- 30 minut odpoczynku, jeśli praca trwa więcej niż 6 godzin, włączając pierwszą przerwę.

Pracownik ma prawo otrzymać dodatkowe wynagrodzenie lub dodatkowy (płatny) dzień wolny w zamian za pracę w niedzielę. Wymiar urlopu: 4 tygodnie płatnego urlopu w ciągu roku.

Rok podatkowy pierwszej Irlandii rozpoczyna się 1 stycznia a kończy się 31 grudnia każdego roku. Stawki:

- 20% - stawka podstawowa
- 41% - wyższa stawka

Kwota wolna od podatku (tak zwane kredyty podatkowe za rok 2008):

- osoby indywidualne - 1830 euro
- małżeństwa - 3660 euro

Holandia

To otwarty rynek pracy dla Polaków. Nie potrzebujesz pozwolenia na pracę.

Szukając pracy pamiętaj, że CV powinno być zwięzłe i nie powinno przekraczać 2 stron formatu A-4. Należy w im zawrzeć jedynie daty i informacje. Przyczyny ubiegana się o pracę powinny znaleźć się w liście motywacyjnym.

Umowa o pracę nie musi być koniecznie sporządzona na piśmie. Ustalenia ustne są też wiążące, chociaż trudniejsze do udowodnienia. Umowa na okres próbny może być zawarta maksymalnie na okres do 2 miesięcy. Umowa o pracę powinna zawierać:

- dane stron,
- miejsce wykonywania pracy,
- stanowisko pracy i jego opis,
- datę rozpoczęcia pracy i czas trwania umowy o pracę,
- dodatek urlopowy i sposób jego wyliczenia - 8%,
- wynagrodzenie i termin jego wypłaty,
- normalny czas pracy (tygodniowy lub dzienny),
- udział w systemie emerytalnym,
- informację czy jest umowa z agencją zatrudnienia,
- okres próbny,
- czas wypowiedzenia i w jaki sposób będzie on liczony.

Płaca minimalna.

Jej wysokość ustalana jest 2 razy w roku (1 stycznia i 1 lipca). Jest ona zależna od wieku. Stawki z 1 stycznia 2008:

- miesięcznie – 1335 euro
- tygodniowo - 308,10 euro
- dziennie - 61,62 euro

Przykładowe zarobki w Holandii w wybranych branżach:

- opieka zdrowotna - 1900 euro
- administracja publiczna - 2690 euro
- transport i łączność - 2030 euro
- handel i usługi - 1745 euro
- budownictwo - 2036 euro

W Holandii nie można pracować dłużej niż 10 godzin w trakcie jednej zmiany i średnio 45 godzin na tydzień. Praca w godzinach nocnych: tu tydzień pracy wynosi 40 godzin, a po każdej zmianie nocnej przysługuje 14 godzin odpoczynku. Prawo do urlopu nabywa się proporcjonalnie w trakcie roku. Wymiar urlopu wynosi czterokrotność liczby godzin pracy w tygodniu, 40 godzin to 20 dni urlopu. Niezależnie od zarobków pracownikowi przysługuje miesięczny dodatek urlopowy w wysokości 8% wynagrodzenia.

Podatki:

- 2,5 % - zarobki do 17,319 euro
- 10,25 % - zarobki od 17,319 do 31,122 euro
- 42 % - zarobki od 31,122 do 53,064 euro
- 52 % zarobki powyżej 53,064 euro

Włochy

To otwarty rynek pracy dla Polaków. Nie potrzebujesz pozwolenia na pracę.

Najpopularniejszą metodą poszukiwania pracy jest internet:

<http://www.europa.eu/eures>,

<http://www.lavoro.org>,

<http://www.uplevel.it>,

<http://www.jobonline.it>,

<http://www.jobpilot.it>,

<http://www.mercurius.it>

<http://www.upitel.it> - Związek Włoskich Prowincji - na tej stronie znajdują się adresy lokalnych urzędów pracy - *Centri per l'Impiego*

Włoskie prawo nie reguluje płacy minimalnej - ustalane są oddzielnie dla każdego sektora aktywności zawodowej. Minimalne wynagrodzenie jest określone przez zbiorowe kontrakty pracy. Poszczególne składowe wynagrodzenie są ustalone na bazie zbiorowych kontraktów pracy. Wynagrodzenie miesięczne otrzymują urzędnicy, pracownicy wyższego szczebla, i tylko w niektórych sektorach robotnicy. Większość robotników jest wynagradzana na bazie efektywnych przepracowanych godzin.

Przykładowe stawki wynagrodzenia:

- dyrektor fabryki - 5004 euro/miesiąc
- specjalista ds. administracji - 1118 euro/miesiąc
- główny księgowy - 1866 euro/miesiąc
- analityk, informatyk - 2144 euro/miesiąc
- redaktor naczelny gazety - 2263 euro/miesiąc
- tłumacz przysięgły polsko-włoski – ok.30euro/stronę
- lekarz - 3848 euro/miesiąc
- pielęgniarka - 1554 euro/miesiąc
- kelner w pubie - 6-7 euro/godzinę
- pomoc domowa - 900 euro/miesiąc

Normalny tydzień roboczy wynosi 40 godz. Czas pracy nie może przekroczyć 48 godz. w okresie 7 dni włączając nadgodziny. Nadgodziny nie mogą przekroczyć 250 godz. rocznie. Jeśli czas pracy jest dłuższy niż 6 godz. obowiązuje przerwa. Pracownikowi musi być zapewniona 11 godz. przerwa non-stop co 24 godz. Musi być zapewniony 24 godz. odpoczynek co 7 dni (z reguły w niedzielę). Za pracę nocną uważa się pracę, która jest wykonywana non-stop przez 7 godz. i obejmuje godz. 24.00-5.00. Ustawowo należy się 20 dni urlopu w roku, dodatkowo każdy pracownik ma prawo do 10 dni świątecznych wolnych od pracy.

Podatki:

- 23 % - zarobki do 15 000 euro
- 27 % - od 15 001 do 28 000
- 38 % - od 28 001 do 55 000
- 41 % - od 55 001 do 75 000
- 43 % - od 75 001 euro.

W przypadku przychodu ponad 100.000 euro 4% z 43% stanowi tzw. *contributo di solidarietà* - składka etyczna

Niemcy

To rynek pracy zamknięty dla Polaków. Potrzebujesz pozwolenie na pracę.

Wystąpienie o pozwolenie na pracę to czynność, której musi dokonać przyszły pracodawca. W Niemczech powinien on złożyć wniosek w Agencji Pracy właściwej dla swojego miejsca zamieszkania. Pracownik z Polski, który przepracował legalnie na podstawie zezwolenia nieprzerwanie 12 m-cy i w tym czasie miał miejsce pobytu w Niemczech, otrzymuje na wniosek nieograniczone prawo dostępu do niemieckiego rynku pracy.

W ciągu miesiąca od podjęcia zatrudnienia niemiecki pracodawca powinien sporządzić z pracownikiem umowę o pracę na piśmie, która powinna zawierać następujące elementy:

- okres na jaki umowa została zawarta,
- czas pracy,
- stanowisko,
- zakres czynności,
- wynagrodzenie,
- prawo do urlopu wypoczynkowego,
- sposób rozwiązania umowy o pracę.

Umowa na okres próbny: nie może ona być dłuższa niż 6 m-cy. 14 dni przed jej rozwiązaniem strony powinny ustalić warunki kolejnej umowy.

Zarobki

W Niemczech nie ma ustawowo określonej płacy minimalnej. Jednak wysokość najniższego wynagrodzenia to ostatnio jeden z najgorętszych tematów w Niemczech. Szacuje się, że powinno ono wynosić 1442 euro miesięcznie (8,50 za godzinę). Na razie jednak wysokość zarobków ustalają pracodawcy i pracownicy. Przykładowe zarobki:

- au-pair - 200 -280 euro miesięcznie;
- w rolnictwie - od 3,5 do 7 euro brutto za godzinę;
- położna - średnio 26 610 euro rocznie;
- kelner, pomoc w restauracji - średnio 5-10 euro na godzinę

Stawki za nadgodziny 25%, 50%, 75% podstawowej stawki godzinowej, ustalane przez pracodawcę

Czas pracy

Średnio 39 godzin tygodniowo (4 dni po 8 godzin i 7 godzin w piątek). Minimalny okres urlopu wypoczynkowego w Niemczech wynosi 20 dni roboczych. Przysługuje on po przepracowaniu 6 miesięcy.

Podatki za 2007 rok:

- 15 % - dochody do 52 152 euro
- 42 % - od 52 152 do 250 001 euro
- 45 % - powyżej 250 001 euro

Kwota wolna od podatku: 7 664 euro.

Francja

Z dniem 1 lipca 2008r. Francja otworzyła swój rynek pracy dla Polaków. Oznacza to, że nie musisz już posiadać zezwolenia na pracę, możesz ubiegać się o oferowane stanowiska pracy na tych samych zasadach co obywatele Francji.

Francuskie publiczne służby zatrudnienia to ANPE – Agence Nationale Pour l'Emploi. Bliższe informacje, adresy i strony internetowe agencji z całej Francji są dostępne na stronie internetowej <http://www.anpe.fr>. Ogłoszenia o wolnych miejscach pracy we Francji można znaleźć na stronach internetowych:

<http://www.keljob.com>

<http://www.emailjob.com>

<http://www.travail.gouv.fr>

<http://www.action-emploi.net>

<http://www.travail-emploi.com>

<http://emploi.france5.fr>

Według prawa francuskiego umowa o pracę musi definiować obie strony umowy, kwalifikacje pracownika, wynagrodzenie i miejsce pracy. Prawo precyzuje również elementy umowy, które powinny być podane na piśmie do wiadomości pracownika, chodzi o:

- wskazanie obu stron zawierających umowę,
- miejsce pracy,
- tytuł, stopień, kategorię zatrudnienia lub krótki opis stanowiska
- datę rozpoczęcia,
- przewidywaną długość zatrudnienia w przypadku umowy czasowej,
- długość przysługującego urlopu płatnego,
- okres wypowiedzenia,
- elementy składowe wynagrodzenia i termin jego wypłaty,
- wymiar czasu pracy: dzienny i tygodniowy,
- umowa zbiorowa regulująca warunki zatrudnienia.

Umowa o pracę może mieć formę umowy stałej (CDI), na czas określony (CDD), tymczasowej, w niepełnym wymiarze godzin lub zatrudnienia okresowego.

Gwarantowane wynagrodzenie minimalne (SMIC) we Francji wynosi:

- dla pracowników powyżej 18 roku życia: 8,27 euro/godzinę lub 1280,07 euro/miesiąc przy wymiarze 51,67 godzin pracy miesięcznie (35 godz./tydzień).
- dla pracowników pomiędzy 17-18 rokiem życia: 7.60 euro/godzinę
- dla pracowników poniżej 17 roku życia: 6,75 euro/godzinę.

Wynagrodzenie za pracę jest opodatkowane w wysokości 22%. Płaca wypłacana jest raz na miesiąc, zazwyczaj na konto bankowe, którego posiadanie jest obowiązkowe w przypadku wynagrodzenia min. 1500 euro.

Podatek dochodowy od osób fizycznych

Co roku w lutym organy skarbowe wysyłają do każdego gospodarstwa domowego podlegającego opodatkowaniu (małżeństwa lub wspólnie zamieszkałej pary bądź osoby samotnej) formularz „Deklaracji dochodu”. Należy zadeklarować dochód za ubiegły rok (rok N). Deklarację należy właściwie wypełnić w terminach określonych przez organy skarbowe, w przeciwnym razie nakładane są sankcje. W roku N+1 (rok deklaracji), francuscy podatnicy płacą swoje podatki bądź miesięcznie (dziesięć płatności miesięcznych plus saldo w grudniu), bądź poprzez zapłacenie zaliczek w lutym i maju oraz salda we wrześniu (zaliczki

są obliczane na podstawie podatku zapłaconego w roku ubiegłym). Podatnicy mogą decydować, czy chcą płacić miesięcznie, czy w oparciu o zaliczki, w porozumieniu z organami skarbowymi. Podatki za pierwszy przepracowany rok podatkowy należy zapłacić w formie pojedynczej płatności około września następnego roku.

Świadczenia społeczne na terenie UE

Podjęcie pracy w dowolnym kraju UE niesie ze sobą możliwość skorzystania z systemu zabezpieczenia społecznego danego kraju. To ważne, zarówno w przypadku ubiegania się o jakiegokolwiek zasiłki, jak i późniejszych świadczeń emerytalnych. Dlatego pamiętaj – w Unii Europejskiej obowiązuje tak zwana zasada koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego. Co to oznacza w praktyce? Po pierwsze, że przebywając w dowolnym kraju UE musisz być traktowany tak samo jak obywatele danego kraju. Po drugie – musisz spełnić takie same warunki jak obywatele danego kraju celem nabycia uprawnień – na przykład do zasiłku rodzinnego, czy też emerytury.

W pojęcie koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego wpisuje się więc kilka zasad:

- zasada równego traktowania
- zasada sumowania okresów ubezpieczenia - sumowaniu podlegają okresy ubezpieczenia, zatrudnienia lub zamieszkania w państwach członkowskich, od upływu których zależy nabycie, zachowanie, lub przywrócenie świadczenia. Zasada ta ma istotne znaczenie przy ustalaniu prawa do świadczeń z tytułu renty czy też emerytury. Można pracować w kilku państwach i płacić w każdym z nich składki na ubezpieczenie społeczne. Prawo wspólnotowe gwarantuje w tym wypadku, że przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych możliwość zsumowania wszystkich okresów ubezpieczenia jakie płacono w państwach członkowskich UE.
- zasada stosowania ustawodawstwa jednego państwa - ubezpieczony podlega ustawodawstwu jednego państwa i to zazwyczaj tego, w którym wykonuje pracę. Jeżeli np. Polak będzie pracował we Francji, to tam będzie płacił składki na ubezpieczenie społeczne.
- zasada zachowania praw nabytych i przekazywania świadczeń – mówi o tym, że jeżeli prawo do świadczeń emerytalnych lub rentowych zostało nabyte zgodnie z prawem któregoś Państwa Członkowskiego, to nie można osoby uprawnionej pozbawić go, ani też zmniejszyć wysokości świadczenia tylko dlatego, że nie mieszka ona obecnie w innym państwie. Mamy więc do czynienia z przykładową sytuacją: nabyłeś prawo do emerytury we Francji. Po przyjeździe do Polski nadal otrzymujesz to świadczenie w wysokości odpowiadającej wysokości emerytury wypłacanej we Francji.

Zapamiętaj, że regulacjami dotyczącymi koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego objęta jest każda osoba, która jest zatrudniona lub wykonuje pracę na własny rachunek, jest osobą bezrobotną, studentem albo emerytem lub rencistą, jak też członkowie rodzin tych osób. Koordynacją objęte są następujące świadczenia:

- w razie choroby i macierzyństwa
- w razie inwalidztwa
- w razie starości
- w razie śmierci żywiciela
- w razie wypadku przy pracy i choroby zawodowej
- na wypadek bezrobocia
- zasiłki rodzinne
- zasiłki pogrzebowe

Zasiłek rodzinny

Na wstępie bardzo ważna uwaga. Warunki jakie musisz spełnić, by nabyć prawo do zasiłku rodzinnego są ustalane indywidualnie przez każdy kraj UE i musisz się im podporządkować, ale – co najważniejsze – Twoje dzieci wcale nie muszą przebywać razem z Tobą za granicą. Zasiłek należy się również wówczas, gdy zostają w Polsce.

Zasiłek rodzinny jest najczęściej pobieranym świadczeniem objętym koordynacją systemu zabezpieczenia społecznego. Należy pamiętać o tym, że warunki jakie należy spełnić aby otrzymać zasiłek rodzinny zawarte są w przepisach krajowych państw i przez nie same ustalane. Wspólna jest natomiast procedura ubiegania się o to świadczenie w przypadku pracowników migrujących.

Jeśli więc planujesz ubiegać się o zasiłek rodzinny w jednym z krajów UE, zabierz ze sobą skrócone odpisy aktów urodzenia dzieci (w polskich urzędach wydawane są już akty dwujęzyczne, nie ma więc potrzeby ich tłumaczyć). Następnie w kraju, w którym przebywasz powinieneś udać się do instytucji zajmującej się wypłatą zasiłków rodzinnych, gdzie wypełniasz razem z urzędnikiem druki E-411 i E-401.

Formularze E-411 i E-401 powinny być wydane przez instytucje właściwe Państw Członkowskich w języku urzędowym danego kraju. Formularze powinny spełniać wymogi formalne, co pozwoli stwierdzić, że zostały wystawione przez instytucję właściwą danego kraju UE lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Formularze unijne z serii E-400 składają się z „części A i B”. Prawdopodobnie wypełnione formularze w „części A” powinny zawierać :

- dane wnioskodawcy
- dane osoby której uprawnienie do świadczeń rodzinnych w Polsce musi być sprawdzone
- dane dzieci
- datę i podpis urzędnika oraz pieczętkę instytucji właściwej kraju UE lub EOG wydającej formularz.

Tak wypełniony formularz trafia do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej przy Urzędzie Marszałkowskim właściwym dla miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o to świadczenie. Zadaniem ROPS jest sprawdzenie, czy istnieją uprawnienia do świadczeń rodzinnych w Państwie Członkowskim, w którym mieszkają członkowie rodziny i odesłanie uzupełnionego formularza w „części B” na adres instytucji właściwej (czyli na adres instytucji która wydała druk E-411). Na podstawie danych zawartych w „części A” formularza, przeprowadza się procedurę sprawdzającą uprawnienia do świadczeń rodzinnych członków rodziny wnioskodawcy mieszkających w Polsce.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej do wypełnienia formularzy z serii E-400 potrzebuje następujących dokumentów:

1. zaświadczenie z Ośrodka Pomocy Społecznej w miejscu zamieszkania członków rodziny informujące o tym, czy w okresie od 01.05.2004 r. osoba starała się o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz czy pobiera/pobierała świadczenia rodzinne na dzieci. Jeśli świadczenia rodzinne były pobierane, należy określić czas i wysokość dotychczas przyznanych świadczeń za każdy miesiąc.
2. zaświadczenie dotyczące sytuacji zawodowej (osoby podanej w punkcie 2 formularza E-411), której uprawnienie do świadczeń rodzinnych musi być sprawdzone w państwie zamieszkania tj. w Polsce, wraz z dokumentami potwierdzającymi te informacje, tj.:
 - w sytuacji, gdy jest osobą bezrobotną, zaświadczenie z Urzędu Pracy o zarejestrowaniu i o pobieraniu lub nie pobieraniu zasiłku dla bezrobotnych (z określeniem dokładnej daty);
 - w sytuacji, gdy jest rolnikiem, zaświadczenie z KRUS oraz zaświadczenie o pobieraniu/lub nie świadczeń rodzinnych. Jeśli świadczenia rodzinne były pobierane, należy określić czas i wysokość dotychczas przyznanych świadczeń za każdy miesiąc.
 - w sytuacji, gdy jest osobą pracującą, zaświadczenie od pracodawcy o okresie w jakim wykonywana jest praca oraz zaświadczenie o pobieraniu lub nie świadczeń rodzinnych. Jeśli świadczenia rodzinne były pobierane, należy określić czas i wysokość dotychczas przyznanych świadczeń za każdy miesiąc.
 - w sytuacji, gdy jest emerytem lub rencistą, zaświadczenie z ZUS oraz zaświadczenie o pobieraniu lub nie świadczeń rodzinnych. Jeśli świadczenia

rodzinne były pobierane, należy określić czas i wysokość dotychczas przyznanych świadczeń za każdy miesiąc.

3. poświadczenie zameldowania członków rodziny w Polsce – zgodnie z art. 2 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 września 2000 r. Dz. U. Nr 86 o opłacie skarbowej, zaświadczenie to zwolnione jest od opłat skarbowych.
4. akt małżeństwa lub kserokopię uwierzytelnioną za zgodność przez instytucję wystawiającą dokument.
5. akt urodzenia dziecka lub kserokopię uwierzytelnioną za zgodność przez instytucję wystawiającą dokument.
6. w przypadku sprawowania opieki nad dzieckiem przysposobionym, decyzję Sądu Rodzinnego o przyznaniu opieki nad dzieckiem.
7. uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość osób ubiegających się o świadczenie rodzinne (kserokopia dowodu osobistego potwierdzona za zgodność z oryginałem przez instytucję wystawiającą dokument).
8. upoważnienie, jeżeli formalności załatwia osoba inna niż wnioskodawca.
9. zgodę na przetwarzanie danych osobowych.

Po przeprowadzeniu opisanej powyżej procedury, formularz z potwierdzonymi danymi przesyłany jest do instytucji odpowiedzialnej za zasiłki rodzinne w państwie zobowiązanym do jego wypłacenia

Jeśli masz już za sobą wszystkie te procedury, możesz liczyć na to, że na każde dziecko otrzymasz dość spore, jak na polską rzeczywistość kwoty. Oto stawki zasiłku rodzinnego w wybranych krajach UE:

Austria

Pierwsze i drugie dziecko po 105 euro miesięcznie, na każde następne dziecko po 155 euro

Belgia

Pierwsze dziecko 81,77 euro miesięcznie

Dwójka dzieci 151,30 euro miesięcznie

Trójka i więcej 225,90 euro miesięcznie

Dania

Dziecko w wieku 0-2 lata 1157 koron miesięcznie

Dziecko w wieku 3-6 lat 1046 koron miesięcznie

Dziecko w wieku 7-17 lat 823 korony miesięcznie

Hiszpania

Pierwsze dziecko 24,25 euro miesięcznie; stawka rośnie o 15 procent na każde następne dziecko (przy limicie zarobków 9.328, 39 euro rocznie)

Holandia

Dziecko w wieku 0-5 lat 190,19 euro kwartalnie

Dziecko w wieku 6-11 lat 230,95 euro kwartalnie

Dziecko w wieku 12-17 lat 271,70 euro kwartalnie (stawka rośnie w zależności od liczby dzieci)

Irlandia

Pierwsze i drugie dziecko 166 euro miesięcznie

Trzecie i następne dziecko 203 euro miesięcznie

Niemcy

Pierwsze, drugie, trzecie dziecko 154 euro miesięcznie

Każde następne dziecko 179 euro miesięcznie

Wielka Brytania

Pierwsze dziecko 18.80 funtów tygodniowo

Każde następne dziecko 12.55 funtów tygodniowo

Pracując w innym kraju nabywasz uprawnienia do świadczeń emerytalnych

Jeżeli przepracujesz minimum rok w Państwie Członkowskim UE, to automatycznie nabywasz prawo do świadczeń emerytalnych w tym kraju. Tak stanowi Rozporządzenie Rady nr 1408/71 z dn. 14 czerwca 1971r. dotyczące systemu koordynacji zabezpieczenia społecznego. Musisz mieć jednak świadomość tego, że prawo do emerytury w innym państwie stanie się wymagane w momencie, kiedy spełnisz warunki przewidziane przez przepisy emerytalne tego kraju. Nie musisz się jednak obawiać, że nie otrzymasz wypracowanej za granicą emerytury, gdyż jej wypłatę gwarantuje obowiązująca na terenie całej UE zasada zachowania praw nabytych.

Regulacje rozporządzenia 1408/71 dają gwarancje tego, że jeżeli prawo do świadczeń emerytalnych lub rentowych zostało nabyte zgodnie z prawem któregoś państwa członkowskiego, to nie można osoby uprawnionej pozbawić go, ani też zmniejszyć wysokości świadczenia tylko dlatego, że nie mieszka ona w państwie, w którym jest instytucja zobowiązana do jego wypłacenia. Mało tego, instytucja ta jest zobowiązana przelać świadczenie do państwa, w którym emeryt lub rencista zamieszkuje. Gdyby zasada ta nie była jednym z filarów koordynacji zabezpieczenia społecznego, to zmieniający państwo zamieszkania emeryci i renciści nie traciliby wprawdzie uprawnień do świadczeń, ale mogłyby one być im wypłacane jedynie w państwie, w którym nabyli prawo do ich otrzymywania.

Jak zatem w oparciu o powyższe zasady naliczane będą wysokości emerytur oraz prawo do ich otrzymywania?

Załóżmy, że pan Nowak pracował 15 lat w państwie X, 5 lat w państwie Y i przez 7 lat w państwie Z. W każdym z tych państw płacił ubezpieczenie. Wniosek o emeryturę złożył w państwie X, w którym świadczenie to przysługuje 61-letniemu mężczyźnie po udowodnieniu 25-letniego okresu ubezpieczenia. Państwo X przyzna Nowakowi emeryturę, gdyż ukończył on 61 lat i po zsumowaniu okresów ubezpieczenia z państw XYZ posiada ponad 25-letni staż ubezpieczenia. Państwo Y przyzna Nowakowi emeryturę dopiero za 4 lata, gdyż jest w nim wymagane ukończenie 65 lat i minimum 20-letni okres ubezpieczenia. Natomiast państwo Z nie przyzna Nowakowi emerytury, bo tam wymagane jest ukończenie 67 lat i posiadanie 35-letniego okresu ubezpieczenia. Jaka będzie wysokość emerytury przyznanej w tych państwach Nowakowi? Oczywiście, aby mieć prawo do otrzymywania świadczeń emerytalnych państwach UE, należy przepracować minimum rok i płacić składki. I tak w przypadku Nowaka, każda z instytucji w państwie X i Y ustali wg przepisów prawa krajowego tzw. emeryturę teoretyczną. Uwzględni przy tym wszystkie okresy ubezpieczeniowe, czyli w tym wypadku wysokość emerytury będzie obejmowała 27 lat ubezpieczenia. Przypuśćmy, że w państwie X wyniesie ona 500 euro, a w państwie Y 700 euro. Następnie z tej emerytury teoretycznej państwa wyliczają wysokość rzeczywistą, jaką każde z nich będzie wypłacało Nowakowi. Ustala się tu proporcję okresów ubezpieczenia. I tak w przypadku państwa X będzie to $15/27$ (z 500 euro) a w państwie Y $5/27$ (z 700 euro).

A co w sytuacji, kiedy okres ubezpieczenia był krótszy niż rok, co nie stwarza podstaw do uzyskania prawa do świadczeń emerytalnych?

Pan Nowak ma 33 lata ubezpieczenia w Polsce, 8 miesięcy w państwie X i 8 miesięcy w państwie Y. W takiej sytuacji ZUS ustali emeryturę w oparciu o okres 34 lat i 4 miesięcy, ale państwa X i Y nie będą wypłacały Nowakowi świadczenia.

W przypadku obywateli polskich wnioski o przyznanie świadczeń emerytalnych oczywiście należy złożyć w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. Musi on spełniać wszelkie wymogi przewidziane prawem krajowym i jest dokonywany w przewidzianym przez nie trybie. We wniosku należy wskazać instytucję, na rzecz której płaciło się ubezpieczenie pracując na własny rachunek w państwie członkowskim lub, jeśli było

się pracownikiem – pracodawców, przedstawiając świadectwa pracy. Złożenie do ZUS wniosku o przyznanie emerytury ze wskazaniem również podmiotów, na rzecz których płaciło się ubezpieczenie w państwach członkowskich, zobowiązuje go do przekazania tego wniosku do tych instytucji, w których osoba składająca wniosek była ubezpieczona. W przypadku świadczeń emerytalnych ustalanych przy współudziale kilku państw członkowskich ostateczne decyzje są przekazywane do instytucji rozpatrującej wniosek, w przypadku Polski będzie nią ZUS. Są one podawane do wiadomości wnioskodawcy w jego języku ojczystym w formie zbiorczego zestawienia poszczególnych decyzji.

Pracujesz w innym kraju i tracisz pracę

Świadczenia z tytułu bezrobocia również są objęte systemem koordynacji zabezpieczenia społecznego. Jeżeli byłeś pracownikiem migrującym i straciłeś pracę, musisz wiedzieć, że zgodnie z regulacjami prawa unijnego, państwem zobowiązanym do wypłacenia świadczenia z tytułu bezrobocia jest państwo Twojego ostatniego zatrudnienia. Oczywiście warunki przyznawania zasiłków dla bezrobotnych regulują przepisy krajowe każdego z państw. Wysokość zasiłków dla bezrobotnych w każdym państwie jest stosunkowo dużo niższa od najniższego przewidzianego w danym państwie wynagrodzenia za pracę. Takie rozwiązania mają mobilizować bezrobotnego do poszukiwania pracy i aktywizacji zawodowej. W innym razie, wysokie zasiłki miałyby destrukcyjny wpływ na chęć podjęcia pracy przez bezrobotnego, a także na chęć pracy osób uzyskujących niewysokie wynagrodzenia. Poniżej przedstawiamy warunki w wybranych krajach UE, jakie musisz spełnić aby otrzymać w nich zasiłek dla bezrobotnych.

Austria – aby mieć prawo do zasiłku, trzeba przepracować co najmniej 52 tygodnie w ciągu ostatnich 24 miesięcy,

Belgia – minimum 312 dni zatrudnienia w ciągu ostatnich 18 miesięcy, podstawa wyliczenia zasiłku, to przeciętne dzienne zarobki z okresu zatrudnienia. Wysokość świadczenia zależy od liczby osób na utrzymaniu. Jeśli bezrobotny ma rodzinę, w pierwszym roku pobierania zasiłku dostaje 60 proc. podstawy wymiaru zasiłku, w drugim roku ta kwota spada do 42 proc. podstawy wymiaru. Bezrobotny samotny dostaje 55 proc. podstawy, po trzech miesiącach – 35 proc.,

Dania – minimalny okres zatrudnienia i ubezpieczenia – 52 tygodnie przed utratą pracy,

Finlandia – przynajmniej 43 tygodnie zatrudnienia w ciągu ostatnich 28 miesięcy,

Francja – przynajmniej 182 dni zatrudnienia w ciągu ostatnich 22 miesięcy, wysokość zasiłku – 75 proc. wynagrodzenia, od którego były płacone składki na ubezpieczenie społeczne, lecz nie więcej niż czterokrotność minimalnej płacy (ok. 9 tys. euro),

Grecja – minimum 125 dni pracy w ciągu ostatnich 14 miesięcy,

Hiszpania – minimum 360 dni zatrudnienia w ciągu 6 lat przed utratą pracy,

Holandia – 26 tygodni zatrudnienia w ciągu ostatnich 4 lat, wysokość zasiłku zależy od osiąganego wcześniej dochodu,

Irlandia – minimum 39 tygodni zatrudnienia,

Islandia – 10 tygodni zatrudnienia w ciągu ostatnich 12 miesięcy,

Niemcy – 12 miesięcy w ciągu ostatnich 3 lat, podstawą wyliczenia są dochody z 52 tygodni ostatniego zatrudnienia,

Portugalia – 540 dni zatrudnienia przed utratą pracy,

Szwecja – 6 miesięcy zatrudnienia przed utratą pracy,

Wielka Brytania – nie ma wymaganego okresu zatrudnienia i ubezpieczenia. Wysokość zasiłku zależy od sytuacji materialnej bezrobotnego (przeciętna wysokość zasiłku – 700 funtów),

Włochy – wymagane 2 lata pracy.

Zapewne po zapoznaniu się z tymi warunkami zastanawiasz się, co będzie w sytuacji, kiedy nie będziesz miał wypracowanych w danym państwie okresów uprawniających Cię do otrzymania zasiłku. Taka sytuacja nie powinna Cię martwić, jeżeli możesz udowodnić staż

pracy wypracowany w innych krajach UE. Jak już wcześniej wspomniano, w UE w zakresie świadczeń objętych koordynacją systemu zabezpieczenia społecznego stosuje się zasadę sumowania okresów ubezpieczenia. Prawo sumowania to bardzo ważna zasada, bo zdarza się, że stracisz pracę za granicą i wówczas może okazać się, że masz za krótki staż w Polsce, by dostać zasiłek, nie wypracowałeś go też za granicą. Zsumowanie obu tych czasów pracy da Ci prawo do świadczenia. Okres ubezpieczenia to czas, kiedy opłacałeś składki na ubezpieczenie społeczne.

Przykład

Pani Kowalska, bezrobotna, wyjechała szukać pracy do Szwecji. W Polsce przepracowała 6 miesięcy (zbyt krótko, by mieć prawo do zasiłku polskiego). W Szwecji przepracowała 5 miesięcy (także zbyt krótko, by mieć prawo do zasiłku szwedzkiego), lecz została zwolniona. Pani Kowalskiej zostały zsumowane okresy zatrudnienia w Polsce i Szwecji, więc dostała zasiłek. Państwem, które je wypłaca jest oczywiście Szwecja.

Zapamiętaj!

Sumowaniu podlegają wyłącznie okresy ubezpieczenia lub zatrudnienia w ramach stosunku pracy, czyli umowy o pracę. Zasada ta nie dotyczy więc osób pracujących na własny rachunek.

Jak masz potwierdzić okresy ubezpieczenia?

Okresy ubezpieczenia lub zatrudnienia potwierdzane są na formularzu E-301. Jest on niezbędny, by można było sumować wszystkie tygodnie i miesiące, które przepracowałeś oraz byłeś ubezpieczony w Polsce lub którymś z krajów unijnych. W każdym kraju ten formularz wygląda tak samo, choć pisany jest w różnych językach. Formularz E-301 wystawiany jest przez instytucję właściwą do spraw zatrudnienia państwa, w którym osoba bezrobotna była wcześniej zatrudniona i ubezpieczona.

A co w sytuacji, kiedy jesteś migrującym bezrobotnym?

Jednym z fundamentalnych praw wynikających ze swobody przepływu pracowników jest wyjazd do innego państwa w celu poszukiwania zatrudnienia. Daje ono możliwość nie tylko udania się zagranicę i aplikowania o oferowane miejsca pracy na równi z tamtejszymi obywatelami, ale także, z racji objęcia osób bezrobotnych systemem koordynacji zabezpieczenia społecznego, możliwość pobierania polskiego zasiłku dla bezrobotnych, o ile Tobie przysługuje, w trakcie poszukiwania pracy zagranicą. Jeżeli w chwili wyjazdu w celu poszukiwania pracy jesteś uprawniony do zasiłku, zachowujesz prawo do pobierania go w innym państwie, o ile spełnisz określone warunki. Po pierwsze, o fakcie wyjazdu musisz poinformować krajowy urząd pracy właściwy ze względu na miejsce zameldowania i poprosić o formularz E-303. Urząd wystawi zaświadczenie potwierdzające posiadanie przez Ciebie prawa do świadczeń pieniężnych. Ponadto wskaże w nim termin, w ciągu którego musisz zarejestrować się jako osoba poszukująca pracy, datę, od której przestałeś pozostawać w dyspozycji państwa właściwego oraz, co jest chyba najważniejsze, kwotę świadczenia jaką należy Ci wypłacić w państwie, w którym poszukujesz pracy. Polski zasiłek zostanie przeliczony na walutę tego państwa. Z uzyskanymi od krajowego urzędu pracy dokumentami należy w ciągu 7 dni zapisać się do urzędu pracy w państwie, w którym się jej poszukuje. Tu zasiłek będzie wypłacany maksymalnie przez 3 miesiące. Jeżeli w tym czasie nie znajdziesz pracy, by nie utracić prawa do zasiłku należy powrócić do kraju zamieszkania przed upływem tego okresu. Jeżeli w trakcie poszukiwania pracy zagranicą rozpocznie się studia lub własną działalność gospodarczą, automatycznie traci się prawo do zasiłku. Ponadto, w okresie pobytu należy aktywnie poszukiwać pracy i stawiać się na każde wezwanie lokalnego urzędu pracy, gdyż jest się tak samo traktowanym, jak bezrobotni z tego państwa i należy przestrzegać tych samych reguł co oni. Prawo do kontynuacji wypłaty zasiłku w innym państwie przysługuje jedynie osobie, która była zarejestrowana w urzędzie pracy minimum 4 tygodnie.

9. MÓJ DYPLOM I KWALIFIKACJE SĄ UZNAWANE W CAŁEJ UE

Jako obywatel Państwa Członkowskiego UE masz prawo kontynuować naukę, a także podejmować pracę na terenie całej Unii Europejskiej. Jednakże, aby móc studiować na zagranicznej uczelni, bądź podjąć pracę w wyuczonym zawodzie trzeba poddać procedurze uznania rodzime dyplomy i świadectwa. I tu, w zależności od charakteru, rozróżnia się uznawanie dyplomów i świadectw w celu kontynuacji nauki, czyli do tzw. celów akademickich, którego procedury pozostawione są w wyłącznej kompetencji państw członkowskich, oraz uznawanie wykształcenia w celu zatrudnienia, czyli do tzw. celów zawodowych, które regulowane są przepisami wspólnotowymi poprzez funkcjonujące dotychczas dyrektywy systemu ogólnego i dyrektywy sektorowe. Te 15 dyrektyw od 20 października 2007r. zostało zastąpione przyjętą 5 września 2005r. Dyrektywą 2005/36/EC Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych, której celem jest konsolidacja i uproszczenie dotychczasowego prawodawstwa w tym zakresie. Jest to próba skonsolidowania w pojedynczą dyrektywę dwunastu dyrektyw „sektorowych” obejmujących lekarzy, pielęgniarki odpowiedzialne za opiekę ogólną, lekarzy dentyistów, lekarzy weterynarii, położne, farmaceutów i architektów, jak również trzech dyrektyw w sprawie „ogólnego systemu”, w celu stworzenia prostszych i jaśniejszych zasad w odniesieniu do tych zawodów. Upraszcza ona strukturę i usprawnia pracę systemu utrzymując jednocześnie główne warunki i gwarancje. W celu dalszego przyczynienia się do elastyczności rynku pracy i usług, przewiduje ona również prostsze warunki transgranicznego świadczenia usług niż te, które stosuje się do swobody przedsiębiorczości. Ogólnie rzecz ujmując, każde przyjmujące państwo członkowskie (czyli państwo, do którego wyjeżdżasz, by podjąć pracę), w którym dany zawód jest zawodem regulowanym, powinno uwzględnić Twoje kwalifikacje zdobyte w innym państwie członkowskim (czyli, np. w Polsce) oraz ustalić, czy kwalifikacje te odpowiadają kwalifikacjom, których ono wymaga. Nie powinny one wymagać od obywatela jednego z państw członkowskich uzyskania kwalifikacji określonych wyłącznie na podstawie odniesienia do dyplomów uzyskiwanych w ramach ich własnego systemu szkolnictwa w przypadku, gdy obywatel ten uzyskał całość lub część tych kwalifikacji w innym państwie członkowskim (np. w swoim kraju). Oczywiście procedura uznania kwalifikacji wymaga legalizacji, czyli poświadczenia dokumentów określających Twoje wykształcenie lub kwalifikacje zawodowe tu na miejscu, w Polsce, najpierw przez organ wydający, a następnie tzw. *Apostille* przez Dział Legalizacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Al. Szucha 21, 00-580 Warszawa. Szersze informacje można uzyskać pod nr tel. 022 5239463 i 022 5239128 lub na stronach internetowych ministerstwa <http://www.msz.gov.pl/Informacje,konsularne,1793.html>. Twoje dokumenty muszą być również przetłumaczone przez tłumacza przysięgłego języka państwa, do którego się udajesz.

Należy pamiętać, że zgodnie z dyrektywą, ogólny system uznawania kwalifikacji nie narusza prawa państw członkowskich do ustanowienia dla osób wykonujących dany zawód w tym państwie szczególnych wymogów wynikających z przepisów dotyczących wykonywania danego zawodu, uzasadnionych interesem publicznym. Przepisy tego rodzaju dotyczą między innymi, zasad organizacji zawodu, standardów zawodowych, w tym dotyczących zasad etycznych, nadzoru oraz odpowiedzialności. Również każde państwo odrębnie ustala swoje listy zawodów regulowanych. To, czy Twój zawód należy do grupy zawodów regulowanych w państwie, gdzie zamierzasz podjąć pracę, możesz sprawdzić w specjalnym serwisie i bazie na stronach internetowych Komisji Europejskiej http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?lang=en. Jest to o tyle istotne, że w przypadku, gdy zawód nie należy do tzw. grupy zawodów regulowanych, to kwalifikacje potencjalnego pracownika uznaje de facto sam pracodawca, zgodnie z własnymi wymaganiami i potrzebami.

Pomocą w określaniu zakresu uznawania kwalifikacji do celów akademickich i zawodowych służą również punkty informacyjne funkcjonujące we wszystkich państwach UE i EOG. Kontaktując się z nimi uzyskasz odpowiedź na temat zasad ogólnych i specyfiki

poszczególnych państw. Pełna lista teleadresowa, na bieżąco aktualizowana, znajduje się na stronach Komisji Europejskiej:

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/contact-points/info-points_en.pdf

Europass

Przy poszukiwaniu pracy warto również skorzystać z inicjatywy Europass. Europass to portfolio 5 dokumentów umożliwiających obywatelom Unii Europejskiej lepsze dokumentowanie i prezentowanie swoich kwalifikacji i kompetencji na obszarze całej Europy. Korzystanie z Europass otwarte jest również dla państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego nie będących członkami Wspólnoty – tj. Islandii, Liechtensteinu i Norwegii (zgodnie z warunkami określonymi w Porozumieniu EOG) oraz dla krajów kandydujących do przystąpienia do UE zgodnie z ich odpowiednimi Układami Europejskimi. Europass został przyjęty decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004r. i obowiązuje od dnia 1 stycznia 2005 roku. W skład Europass wchodzi następujące dokumenty:

- Europass – CV,
- Europass – Mobilność,
- Europass – Suplement do Dyplomu,
- Europass – Suplement do Dyplomu Potwierdzającego Kwalifikacje Zawodowe,
- Europass – Paszport Językowy.

Europass może być wykorzystany:

- do przygotowania kompletnego portfolio dokumentów związanych z karierą zawodową,
- w celu udokumentowania kwalifikacji zdobytych w różnej formie (kształcenie formalne, szkolenia, staże i praktyki zagraniczne),
- do samooceny i prezentacji kompetencji językowych,
- przy poszukiwaniu pracy w kraju i za granicą,
- przy wyjeździe na staż lub praktykę,
- w przypadku kontynuacji nauki za granicą,
- przy przekwalifikowaniu się.

Wzory dokumentów wchodzących w skład Europass wraz z instrukcjami ich wypełnienia dostępne są we wszystkich językach UE na europejskim portalu internetowym administrowanym przez jedną z agencji Komisji Europejskiej – Europejskie Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego - Cedefop <http://europass.cedefop.europa.eu>. Tam też dostępne są we wszystkich językach UE formularze, wraz z instrukcjami wypełnienia dwóch dokumentów, które wypełniane są samodzielnie przez zainteresowane osoby – Europass-CV i Europass-Paszport Językowy.

Europass CV to standardowy formularz życiorysu, używany w takiej samej formie we wszystkich krajach, który:

- ułatwia przejrzystą prezentację danych osobowych oraz informacji o posiadanych kwalifikacjach i doświadczeniu zawodowym,
- umożliwia porównanie kwalifikacji kandydatów do pracy pochodzących z różnych krajów UE,
- ułatwia zebranie wszystkich ważnych informacji nawet osobom, które piszą CV po raz pierwszy.

Europass-Mobilność prezentuje w sposób jednolity dla wszystkich krajów europejskich zakres wiedzy i doświadczeń zdobytych podczas nauki, szkolenia, praktyk i staży zagranicznych oraz potwierdza okresy szkolenia, nauki czy praktyki realizowanej za granicą po 1 stycznia 2005r. *Europass - Suplement do Dyplomu* jest dokumentem załączanym od 1 stycznia 2005 roku przez uczelnie do dyplomu ukończenia szkoły wyższej w celu ułatwienia osobom trzecim zrozumienia znaczenia dyplomu w zakresie wiedzy i kompetencji zdobytych przez jego posiadacza. Suplement do Dyplomu opisuje rodzaj, poziom, treść i status studiów ukończonych przez posiadacza oryginału dyplomu. *Europass Paszport Językowy* to dokument prezentujący stopień znajomości języków obcych zgodnie z jednolitymi kryteriami przyjętymi na obszarze całej UE.

Więcej informacji uzyskasz również w *Krajowym Centrum Europass* działającym przy Biurze Koordynacji Kształcenia Kadr w Funduszu Współpracy,
ul. Górnośląska 4a
00-444 Warszawa
tel.:022 4509965, 6221991
e-mail:europass@cofund.org.pl,
<http://www.europass.org.pl>

10. ZNAM SWOJE PRAWA KONSUMENTA

Podstawę prawną dla działań mających na celu ochronę praw obywateli Unii Europejskiej jako konsumentów stanowi art. 153 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Zgodnie z jego postanowieniami ochrona praw konsumentów obywateli UE oznacza ochronę zdrowia, bezpieczeństwa i interesów gospodarczych konsumentów oraz wspierania ich prawa do informacji, wychowania i kształcenia zorganizowanego dla ochrony ich interesów. Zgodnie z zapisami wspomnianego już art. 153 TWE Wspólnota zobowiązana jest do uwzględniania wymogów ochrony praw konsumenta również przy realizacji innych polityk i działań. Ogólne założenia zawarte w traktacie realizowane są w państwach członkowskich poprzez harmonizację przepisów krajowych z unijnymi dyrektywami. Jest to dla Ciebie jako konsumenta duże udogodnienie, bo niezależnie od tego w jakim kraju np. zakupisz jakiś towar, Twoje prawa będą chronione w jednakowy sposób ponad granicami.

Polityka ochrony praw konsumenta w UE realizowana jest na wielu płaszczyznach. Jesteś konsumentem, kiedy kupujesz telewizor sklepie lub też zamawiasz go przez Internet. Będiesz nim również, kiedy korzystasz z usług linii lotniczych lub też wykupujesz w biurze podróży zagraniczną wycieczkę. Każda z tych sytuacji ma swoje odrębne regulacje prawne.

Sprzedaż konsumentka

Na poziomie europejskim kwestie sprzedaży i reklamacji reguluje dyrektywa 1999/44/EC z 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji. Należy podkreślić, że dokument ten wyznacza minimalne standardy ochrony, ale w praktyce konsument nie może powołać się tylko na tę dyrektywę podczas dochodzenia roszczeń. Ponadto poszczególne państwa członkowskie mogą ustanowić wyższy poziom ochrony konsumenta poprzez wyznaczenie surowszych wymogów w stosunku do przedsiębiorców, niż poziom zapewniony w dyrektywie. W Polsce uprawnienia konsumentów w tej sferze reguluje ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz.1176 z późn zm.).

Wymienione wyżej przepisy chronią Ciebie za każdym razem, kiedy dokonujesz zakupu w sklepie. Przy czym, muszą to być zakupy w celu nie związanym z działalnością gospodarczą ani zawodową. Stronami sprzedaży konsumenckiej w świetle przepisów europejskich, które mają swoje odzwierciedlenie w przepisach krajowych są przedsiębiorca i konsument, który nabywa towar do celów osobistych, a nie zawodowych. Jeżeli zatem kupujesz jakąś rzecz dla swojego pracodawcy lub jako przedsiębiorca, nie możesz powoływać się na przepisy o sprzedaży konsumenckiej. Nie możesz się na nie powoływać również wtedy, kiedy dokonujesz zakupu gazu, wody, energii elektrycznej lub kupujesz jakąś rzecz w drodze sprzedaży egzekucyjnej lub postępowaniu upadłościowym.

Przepisy o ochronie sprzedaży konsumenckiej posługują się pojęciem *niezgodności towaru z umową*. Ma ono szerszy zakres niż wada towaru, ponieważ obejmuje ono również braki ilościowe. Towar, który kupiłeś nie musi być wadliwy abyś mógł się powoływać na niezgodność towaru z umową. Towar jest niezgodny z umową, gdy:

- nie nadaje się do celu, do jakiego tego rodzaju towar jest używany,
- jego właściwości nie odpowiadają właściwościom towaru danego rodzaju,
- nie odpowiada oczekiwaniom na składanych publicznie zapewnieniach producenta, czyli mówiąc inaczej w reklamach. Musisz wiedzieć, że to do czego producent przekonuje nas w reklamie jest zobowiązujące, jeśli pod wpływem tych zapewnień

dokonasz zakupu. Przy czym musisz mieć świadomość tego, że sprzedawca może uchylić się od odpowiedzialności w przypadku reklamy wprowadzającej w błąd, jeśli wykaże, że zapewnienia tego nie znał, nie mógł go znać, nie mogło ono mieć wpływu na Twoją decyzję kupna lub zapewnienie to sprostował nim dokonałeś zakupu.

Za niezgodność towaru z umową uważa się również nieprawidłowości w jego zamontowaniu i uruchomieniu, jeśli czynności te zostały wykonane w ramach umowy sprzedaży przez sprzedawcę lub przez kupującego wg instrukcji otrzymanej przy sprzedaży. Oznacza to, że jeśli zepsuliśmy urządzenie montując je w domu zgodnie z tym, jak poinstruował nas sprzedawca nie ponosimy za to winy. Za to, że towar stał się wadliwy przez niewłaściwy montaż, odpowiada sprzedawca.

Co powinieneś zrobić jeśli towar okaże się niezgodny z umową i jak długo sprzedawca ponosi z tego tytułu odpowiedzialność?

Zgodnie z dyrektywą 1999/44 sprzedawca ponosi odpowiedzialność z tytułu niezgodności towaru z umową przez okres dwóch lat od daty dokonania przez Ciebie zakupu. Pamiętaj jednak o zachowaniu paragonu lub innego dowodu zakupu. Jeżeli zakupiony towar okaże się wadliwy w ciągu 6 miesięcy od dnia zakupu uważa się, że był niezgodny z umową w momencie kiedy go kupowałeś, nie musisz niczego udowadniać, tylko składasz reklamację. Po upływie tego okresu, składając reklamację, ciężar udowodnienia niezgodności towaru z umową w momencie dokonywania zakupu spoczywa na konsumentach. W większości przypadków trzeba zwrócić się do specjalisty biegłego w danej dziedzinie i ponieść koszty wydania opinii. Następnie skłonić sprzedawcę do uznania opinii biegłego. W świetle zakupów transgranicznych jest to dość trudne zadanie.

Kupiłeś towar w innym państwie UE i zastanawiasz się kto poniesie koszty reklamacji.

Jeżeli składasz reklamację, nie ponosisz żadnych kosztów. Przykładowo, kupiłeś telewizor plazmowy w Austrii i musisz go zareklamować, wysyłasz więc go na koszt sprzedawcy lub też osobiście płacisz za przesyłkę, ale sprzedawca jest zobowiązany zwrócić te kwoty. Sprzedawca odsyła Tobie również reklamowaną rzecz na koszt własny.

Czego możesz się domagać reklamując zakupioną rzecz ?

Reklamując towar nie możesz dowolnie żądać określonego zachowania się sprzedawcy, tylko musisz zachować przewidzianą przepisami prawa kolejność żądań. W pierwszej kolejności musisz domagać się dokonania nieodpłatnej naprawy rzeczy lub wymiany na nowy egzemplarz. Jeśli to okaże się niemożliwe, możesz domagać się obniżenia ceny lub zwrotu zapłaconej kwoty. Omawiając te uprawnienia trzeba zaznaczyć, że czasami tylko jedno z nich ma sens w konkretnej sytuacji. Przykładowo, obniżenie ceny aparatu fotograficznego z zablokowanym zoomem mijają się z celem reklamacji, ponieważ dalej nie możesz robić zdjęć. Natomiast, gdy np. kupiliśmy lodówkę, która jest lekko porysowana, to lepiej wystąpić o obniżenie ceny, niż pozostać bez tego urządzenia przez kilkanaście dni, zanim zagraniczny sprzedawca dostarczy nam nowy egzemplarz.

Gwarancja czy niezgodność towaru z umową?

Nigdy nie myl tych dwóch pojęć. Gwarancja to nie to samo co niezgodność towaru z umową. Powstaje ona w wyniku umowy gwaranta (sprzedawcy lub producenta) z kupującym i jest dobrowolna w odróżnieniu od odpowiedzialności za niezgodność towaru z umową, która funkcjonuje z mocy prawa. Zapamiętaj, udzielenie gwarancji nie wyłącza odpowiedzialności sprzedającego za niezgodność towaru z umową. Załóżmy że kupiłeś aparat fotograficzny z roczną gwarancją producenta. Po upływie roku i dwóch miesięcy okazało się, że z przyczyn niezależnych od Ciebie aparat się zepsuł. Uznałeś, że był to efekt wadliwego elementu. Po tygodniu od stwierdzenia wady złożyłeś reklamację. Sprzedawca powiedział, że reklamacja nie zostanie uznana, bo upłynął już roczny termin gwarancji i musisz dokonać naprawy na koszt własny. W takim przypadku powinieneś powołać się na niezgodność towaru z umową, gdyż zostało jeszcze 10 miesięcy w trakcie których sprzedawca ponosi odpowiedzialność za zakupioną przez Ciebie rzecz.

Kupujesz towar na wyprzedaży

Każdy towar zakupiony na wyprzedaży podlega takiej samej ochronie, jak towar zakupiony podczas zakupów po cenach przed wyprzedażą, gdyż są to produkty pełnowartościowe. Jedynie w sytuacji, kiedy sprzedawca poinformował nas o jakichś mankamentach towaru, co powodowało obniżenie jego ceny, nie możemy składając reklamację powoływać się na nie. Nie wyklucza to jednak całkowicie odpowiedzialności sprzedawcy z tytułu niezgodności towaru z umową. Jeżeli powodem obniżenia ceny lodówki było wgniecenie w obudowie i wiedząc o tym kupiłeś ją, to jeżeli zepsuje się w niej agregat to masz pełne prawo do złożenia reklamacji.

Czy możesz zwrócić zakupioną rzecz?

Niestety, w krajach członkowskich Unii Europejskiej sprzedawca nie jest zobowiązany do przyjęcia towaru wolnego od wad i zwrotu zapłaconej ceny. Jednak sprzedawca, w trosce o klienta, może przychylić się do naszej prośby. Dlatego trzeba w momencie zakupu zapytać, czy istnieje możliwość zwrotu towaru. Jeśli uzyskasz pozytywną odpowiedź, to koniecznie należy to potwierdzić pisemnie np. na paragonie.

Sprzedaż na odległość – internetowe zakupy

Standardy prawne w Unii Europejskiej w zakresie ochrony konsumentów przy zakupach przez Internet określają: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2000/31/EC z dnia 8 czerwca 2000 roku o niektórych aspektach prawnych usług społeczeństwa informacyjnego (tzw. dyrektywa o handlu elektronicznym) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 97/7/EC z dnia 20 maja 1997 dotycząca ochrony konsumentów w umowach zawieranych na odległość. Mają one swoje odzwierciedlenie w następujących przepisach krajowych: Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.) Ustawa z dnia 2 marca 2000 r o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr.22, poz.271 z późn. zm.) Ustawa z dnia 18 lipca 2002r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. Nr 144, poz. 1204 z późn. zm.)

Zakupy dokonywane przez Internet cieszą się ogromnym powodzeniem wśród konsumentów. Są wygodne i kupując w ten sposób oszczędzamy sporo czasu. Musisz wiedzieć, że sprzedaż na odległość to nie tylko Internet, ale także elektroniczne formularze zamówień, listy seryjne, telefon, telefaks, katalogi, reklama prasowa z formularzem zamówienia, poczta elektroniczna, telezakupy. Z uwagi na to, że dokonując zakupów na odległość nie masz możliwości bezpośrednio upewnić się co do jakości i stanu zakupywanych towarów, prawo unijne i krajowe wzmacnia ochronę Twoich praw przy zakupach na odległość, przede wszystkim w zakresie możliwości odstąpienia od umowy i obowiązków sprzedającego. Powinieneś jeszcze pamiętać o jednej bardzo istotnej rzeczy: przepisy w zakresie ochrony praw konsumenta w przypadku sprzedaży na odległość chronią Cię tylko wtedy, kiedy dokonujesz zakupu u osoby mającej status przedsiębiorcy. W przypadku zakupów dokonywanych u osób fizycznych nie mają one zastosowania.

O czym powinien poinformować cię sprzedający nim zdecydujesz się na zakupy?

Przedstawiając swoją ofertę sprzedawca powinien podać Tobie:

- nazwę przedsiębiorstwa i adres,
- dokładny opis produktu,
- cenę,
- koszty dostawy,
- sposoby dokonania płatności,
- informację o prawie odstąpienia od umowy.

A jeśli dokonasz już zakupu, powinieneś otrzymać:

- pisemną informację na temat warunków i procedury wykonywania prawa odstąpienia od umowy,
- adres miejsca prowadzenia działalności dostawcy, pod który możesz kierować swoje reklamacje,
- informacje dotyczące obsługi po sprzedaży i obowiązującej gwarancji.

Czy jeżeli zakupiony towar nie będzie spełniał Twoich oczekiwań, możesz odstąpić od umowy?

Zgodnie ze standardami europejskimi można odstąpić od umowy w terminie co najmniej siedmiu dni roboczych. Poszczególne kraje członkowskie mogą podnieść poziom ochrony konsumenta i zarezerwować dłuższy okres, w którym konsument może odstąpić od umowy na odległość, bez konsekwencji. W Polsce wyznaczono dziesięciodniowy termin. Jeżeli jednak sprzedający nie poinformował Cię o przysługującym prawie odstąpienia od umowy, to zaczyna się go liczyć od momentu, kiedy się o tym dowiedziałeś, nie później jednak niż po upływie 3 miesięcy od dokonania zakupu. Odstępując od umowy nie płacisz żadnych kar umownych a sprzedawca jest zobowiązany do zwrotu zapłaconej przez Ciebie kwoty w terminie nie dłuższym niż 30 dni.

Jakie uprawnienia przysługują osobom kupującym na odległość?

Decydując się na zakup towaru bez wychodzenia z domu przysługują Tobie te same uprawnienia, jak przy zakupie dokonanym w normalnym sklepie.

Kiedy masz problemy podróżując samolotem

Jeśli będąc klientem linii lotniczych spotkasz się z odmową przyjęcia na pokład, odwołaniem lub opóźnieniem lotu, to w takich sytuacjach również chronią Cię przepisy prawa wspólnotowego, przyznające prawo do odszkodowania. Podstawą do wystąpienia z roszczeniem jest rozporządzenie 261/2004 ustanawiające wspólne zasady odszkodowania i pomocy w przypadku odmowy przyjęcia na pokład, albo odwołania, lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie 295/91. Z uwagi na to, że rozporządzenia obowiązują i są stosowane w taki sam sposób we wszystkich państwach, możesz się na nie powoływać niezależnie od tego, w którym europejskim porcie lotniczym się znajdujesz oraz, jeśli lecisz z państwa trzeciego do kraju członkowskiego UE.

Opóźnienie lotu

Jeżeli linie lotnicze mają uzasadnione powody, by przewidywać, że lot będzie opóźniony:

- o dwie lub więcej godzin w przypadku lotów do 1500 km; lub
- o trzy lub więcej godzin w przypadku wszystkich lotów wewnątrzspółnotowych dłuższych niż 1500 km i wszystkich innych lotów o długości pomiędzy 1500 a 3500 km; lub
- o cztery lub więcej godzin w przypadku innych lotów niż wyżej wymienione,

w takich sytuacjach otrzymasz od przewoźnika bezpłatnie posiłki oraz napoje w ilościach adekwatnych do czasu oczekiwania na lot. Ponadto pasażerom przysługują bezpłatnie dwie rozmowy telefoniczne, dwa dalekopisy, dwa faksy i dwa maile.

Gdy opóźniony lot nastąpi co najmniej dzień po terminie, przewoźnik zobowiązany jest zapewnić Ci zakwaterowanie w hotelu oraz transport pomiędzy lotniskiem a miejscem zakwaterowania.

Gdy opóźnienie wynosi co najmniej pięć godzin masz prawo żądać zwrotu pełnego kosztu biletu po cenie za jaką go kupiłeś, za część lub części już odbytej podróży oraz za część lub części nie odbytej z powodu opóźnienia podróży, jeżeli lot nie służy już jakimkolwiek celowi. Możesz domagać się w takiej sytuacji również lotu do miejsca, skąd wyleciałeś w najwcześniejszym z możliwych terminów.

Odwołany lot

Jeżeli Twój lot zostanie odwołany, to masz prawo żądać zwrotu pełnego kosztu biletu po cenie za jaką go kupiłeś, za część lub części już odbytej podróży oraz za część lub części

nie odbytej z powodu opóźnienia podróży, jeżeli lot nie służy już jakimkolwiek celowi. Możesz domagać się w takiej sytuacji również lotu do miejsca skąd wyleciałeś w najwcześniejszym z możliwych terminów. Możesz domagać się również zmiany planu podróży. Jeżeli w przypadku, gdy miasto lub region jest obsługiwane przez kilka lotnisk, obsługujący przewoźnik lotniczy oferuje pasażerowi lot na inne lotnisko niż to, do którego została zrobiona rezerwacja, obsługujący przewoźnik lotniczy ponosi koszt transportu pasażera z tego innego lotniska na lotnisko, do którego została zrobiona rezerwacja lub na inne pobliskie miejsce uzgodnione z pasażerem. Przewoźnik ma również obowiązek zapewnić Ci posiłki i napoje oraz dwie rozmowy telefoniczne, dwa dalekopisy, dwa fakсы i dwa maile. Jeżeli zdecydujesz się na zmianę trasy i czas oczekiwania na nowy lot ma nastąpić co najmniej jeden dzień po planowanym odwołanym locie, to przewoźnik zobowiązany jest zapewnić Tobie zakwaterowanie w hotelu oraz transport pomiędzy lotniskiem a miejscem zakwaterowania. Masz również prawo do odszkodowania. Jego wysokość uzależniona jest od długości trasy i wynosi odpowiednio:

- 250 euro dla wszystkich lotów o długości do 1500 km,
- 400 euro dla wszystkich lotów wewnątrzspółnotowych dłuższych niż 1500 km i wszystkich innych lotów o długości od 1500 do 3500 kilometrów,
- 600 euro dla wszystkich innych lotów.

Jeśli skorzystałeś z prawa zmiany planu lotu, to przewoźnik ma prawo pomniejszyć kwotę odszkodowania o 50%. Nie możesz się jednak domagać odszkodowania jeśli:

- zostałeś poinformowany o odwołaniu co najmniej dwa tygodnie przed planowym czasem odlotu; lub
- zostałeś poinformowany o odwołaniu w okresie od dwóch tygodni do siedmiu dni przed planowym czasem odlotu i zaoferowano Tobie zmianę planu podróży, umożliwiającą wylot najpóźniej dwie godziny przed planowym czasem odlotu i dotarcie do miejsca docelowego najwyżej cztery godziny po planowym czasie przylotu; lub
- zostałeś poinformowany o odwołaniu w okresie krótszym niż siedem dni przed planowym czasem odlotu i zaoferowano Tobie zmianę planu podróży, umożliwiającą wylot nie więcej niż godzinę przed planowym czasem odlotu i dotarcie do miejsca docelowego najwyżej dwie godziny po planowym czasie przylotu.

Kiedy organizator wycieczki zawiódł – usługi turystyczne

Czy zdarzyło się Tobie pojechać na wakacje i zamiast niezapomnianego i beztrudnego odpoczynku czekało na Ciebie pasmo rozczarowań, bo to co oferowano w katalogu nijak miało się do tego, co zastałeś w rzeczywistości na miejscu? Jeżeli kiedykolwiek znajdziesz się w takiej sytuacji wiedz, że są i na tę okoliczność przepisy europejskie chroniące Twoje prawa jako konsumenta usług turystycznych. Standardy prawne w Unii Europejskiej w zakresie ochrony konsumentów usług turystycznych zawiera Dyrektywa Rady 90/314/EEC z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek.

Przede wszystkim, masz prawo do rzetelnej informacji.

Organizator wycieczki powinien poinformować klienta w sposób nie wprowadzający go w błąd o:

- cenie usługi turystycznej (albo o sposobie jej ustalenia),
- miejscu pobytu lub planowanej trasie,
- rodzaju, klasie, kategorii lub charakterystyce środka transportu,
- położeniu, rodzaju i kategorii obiektu zakwaterowania np. hotelu,
- ilości i rodzaju posiłków,
- ewentualnym programie zwiedzania i innych atrakcjach turystycznych,
- obowiązujących przepisach wizowych, paszportowych i sanitarnych.

Uważnie czytaj umowę

Umowa powinna zawierać obszerne i wyczerpujące informacje na temat wycieczki. Musi określać:

- organizatora turystyki, numer jego zezwolenia oraz dane osoby, która w jego imieniu podpisała umowę,
- miejsce pobytu lub trasę wycieczki,
- czas trwania,
- program całej imprezy (w tym rodzaj, jakość i termin oferowanych usług) np. informacje o środku transportu, o obiekcie hotelowym, programie zwiedzania, posiłkach,
- cenę całej imprezy (wraz z wyszczególnieniem wszelkich koniecznych należności, podatków i opłat, jeżeli nie zostały zawarte w cenie) oraz określenie okoliczności, które mogą spowodować podwyższenie ceny,
- sposób zapłaty,
- informacje o ubezpieczeniu,
- sposób składania reklamacji,
- termin powiadomienia o ewentualnym odwołaniu imprezy z powodu braku zgłoszeń.

Czy organizator wycieczki może podnieść jej cenę po podpisaniu umowy?

Co do zasady, taka sytuacja nie powinna mieć miejsca. Organizator może podnieść cenę jedynie w przypadku wystąpienia jednej z trzech podanych niżej okoliczności. Pamiętaj jednak, że może to zrobić jedynie najpóźniej na 20 dni przed planowaną datą wycieczki. Jeżeli zmiany miałyby nastąpić w okresie krótszym niż 20 dni, są one niedopuszczalne i obowiązuje Cię cena widniejąca w umowie. Wspomniane wyżej okoliczności to:

- wzrost kosztów transportu,
- wzrost opłat urzędowych, podatków i innych opłat niezależnych,
- wzrost kursu walut.

Czy ponoszę jakieś koszty, jeśli wycofam się z podpisanej umowy?

Jeżeli zrezygnowałeś z wycieczki z przyczyn nie leżących po stronie organizatora, to zobowiązany jesteś do zapłaty umówionej ceny. Zawsze jednak możesz ubezpieczyć się na taką okoliczność.

Kiedy odszkodowanie?

Jeśli okaże się, że np. zostałeś zakwaterowany w hotelu o niższym standardzie niż było to wskazane w umowie, możesz po powrocie domagać się odszkodowania. We wspomnianej już dyrektywie 90/314 nie określono sposobu wyliczenia jego wysokości. W takich przypadkach warto szacując wysokość zadośćuczynienia posłużyć się tzw. *Tabelą Frankfurcką*. Zawarte w niej nieprawidłowości, uzasadniające wystąpienie z roszczeniem obejmują m.in. różnicę w położeniu obiektu np. inna odległość od plaży różnicę w rodzaju pokoi wady pokoju np. brak balkonu, brak widoku na morze, brak klimatyzacji, robactwo, wady posiłków, zepsute/zimne posiłki, monotony jadłospis, brak sprzętów sportowych (a także basenu). Określono w niej procentowo możliwości obniżenia ceny za poszczególne nieprawidłowości.

I. NOCLEG

- 1) Różnica w odniesieniu do zarezerwowanego obiektu 10 – 25 (w zależności od odległości.)
- 2) Różnica w miejscowym położeniu (odległość od plaży) 5 – 15
- 3) Różnica w sposobie zakwaterowania w zarezerwowanym hotelu (hotel zamiast bungalowów, inne piętro) 5 – 10
- 4) Różnica w rodzaju pokoi: (decyduje to, czy zostały umieszczone razem osoby z tej samej rezerwacji, czy osoby nieznane)
 - a) 2-os. zamiast 1-os. 20
 - b) 3-os. zamiast 1-os. 25
 - c) 3-os. zamiast 2-os. 20 – 25
 - d) 4-os. zamiast 2-os. 20 – 30
- 5) Wady w wyposażeniu pokoju:
 - a) za małą powierzchnia 5 – 10
 - b) brak balkonu 5 – 10

- c) brak widoku na morze 5 – 10
- d) brak (własnej) łazienki / WC 15 – 25
- e) brak (własnego) WC 15
- f) brak (własnego) prysznic 10
- g) brak klimatyzacji 10 – 20
- h) brak radia / TV 5
- i) zbyt mała liczba mebli 5 – 15
- j) uszkodzenia (pęknięcia, wilgoć, itp.) 10 - 50
- k) robactwo 10 - 50
- 6) Awaria urządzeń zasilających:
 - a) toaleta 15
 - b) łazienka / bojler ciepłej wody 15
 - c) awaria prądu / gazu 10 – 20
 - d) woda 10
 - e) klimatyzacja 10 – 20 (w zależności od pory roku)
 - f) winda 5 – 10 (w zależności od piętra)
- 7) Obsługa:
 - a) całkowity brak 25
 - b) złe sprzątnięcie 10 – 20
 - c) niewystarczająca zmiana pościeli, ręczników 5 – 10
- 8) Niedogodności:
 - a) hałas w dzień 5 – 25
 - b) hałas w nocy 10 – 40
 - c) przykre zapachy 5 – 15
- 9) Brak (potwierdzonych) czynników uzdrowiskowych (kąpiele termalne, masaże) 20 – 40 / w zależności od rodzaju potwierdzenia projektu (np. urlop uzdrowiskowy).

II. WYŻYWIENIE

- 1) Całkowity brak 50
- 2) Wady treściowe:
 - a) monotony jadłospis 5
 - b) niewystarczająca liczba ciepłych posiłków 10
 - c) zepsute (nie nadające się do spożycia) posiłki. 20 - 30
- 3) Obsługa:
 - a) samoobsługa (zamiast kelnera) 10 – 15
 - b) długie czasy oczekiwania 5 – 15
 - c) jedzenie zmianowe 10
 - d) zabrudzone stoły 5 – 10
 - e) zabrudzone naczynia, sztućce 10 – 15
- 4) Brak klimatyzacji w stołówce 5 – 10 (w przypadku potwierdzenia).

III. POZOSTAŁE

- 1) Brak basenu lub zabrudzony basen odkryty 10 – 20 (w przypadku potwierdzenia)
- 2) Brak basenu krytego: (w przypadku potwierdzenia o ile korzystanie możliwe jest ze względu na porę roku)
 - a) w przypadku istniejącego basenu odkrytego 10
 - b) w przypadku braku basenu odkrytego 20
- 3) Brak sauny 5 (w przypadku potwierdzenia)
- 4) Brak kortu tenisowego 5 – 10 (w przypadku potwierdzenia)
- 5) Brak pola do mini golfa 3 – 5 (w przypadku potwierdzenia)
- 6) Brak szkoły żeglarskiej, szkoły surfingu, szkoły nurkowania 5 – 10 (w przypadku potwierdzenia)
- 7) Brak możliwości jazdy konnej 5 – 10 (w przypadku potwierdzenia)
- 8) Brak opieki nad dziećmi 5 – 10 (w przypadku potwierdzenia)
- 9) Brak możliwości kąpiei w morzu 10 – 20 (w zależności od opisu projektu i

przewidywalnych rozbieżności)

10) Zanieczyszczona plaża 10 – 20

11) Brak leżaków plażowych, parasoli przeciwsłonecznych 5 – 10 (w przypadku potwierdzenia)

12) Brak snackbaru lub baru plażowego 0 – 5 (w zależności od zastępczych możliwości)

13) Brak plaży dla naturystów 10 – 20 (w przypadku potwierdzenia)

14) Brak restauracji lub supermarketu: (w przypadku potwierdzenia/ w zależności od możliwych rozbieżności)

a) przy wyżywieniu w hotelu 0 – 5

b) przy samodzielnym wyżywieniu 10 – 20

c) przy podróżach studyjnych z naukowym przewodnictwem 20 – 30 (w przypadku potwierdzenia)

15) Brak instytucji rozrywkowych (dyskoteka, klub nocny, kino, animatorzy) 5 – 15 (w przypadku potwierdzenia)

16) Brak butików lub deptaków 0 – 5 (w zależności od możliwych rozbieżności.)

17) Brak wycieczek na łód przy podróżach statkiem 20 – 30 (udziałowej ceny podróży na dzień wycieczki na łód)

18) Brak pilota wycieczki:

a) zwykła organizacja 0 – 15

b) przy wycieczkach ze zwiedzaniem 10 – 20

c) przy podróżach studyjnych z naukowym przewodnictwem 20 – 30 (w przypadku potwierdzenia)

19) Strata czasu przez konieczną przeprowadzkę: (udziałowa cena podróży)

a) w tym samym hotelu za 1/2 dnia

b) do innego hotelu za 1 dzień.

IV. TRANSPORT

1) Odłot przesunięty w czasie o ponad 4 godziny 5 (udziałowej ceny podróży za jeden dzień za każdą kolejną godzinę)

2) Wady wyposażenia:

a) niższa klasa 10 – 15

b) znaczna rozbieżność od normalnego standardu 5 – 10

3) Obsługa:

a) wyżywienie 5

b) brak powszechnej w danej klasie lotu rozrywki (radio, film, itd.) 5

4) Zamiana środka transportu - udziałowa cena podróży przypadająca na opóźnienie w transporcie.

5) Brak transferu z lotniska (dworca) do hotelu - koszty zastępczego środka transportu

11. WIEM, DO KTÓREGO SĄDU ZŁOŻYĆ POZEW, GDY SPÓR TOCZY SIĘ PONAD GRANICAMI

Jeżeli kiedykolwiek zaangażujesz się w spór z zagranicznym kontrahentem lub pracodawcą, instytucją, bądź też osobą fizyczną, to niezbędna będzie Ci wiedza, do którego sądu z uwagi na transgraniczność takiego sporu powinieneś złożyć pozew. Kwestie te również zostały uregulowane przepisami europejskimi i są stosowane w jednakowy sposób na obszarze całej Unii.

Rozwodzimy się w Europie

Prawo europejskie objęło również swoimi regulacjami kwestie rozwodów pomiędzy obywatelami UE. Przede wszystkim chodzi tu o wybór właściwego sądu, do którego powinieneś złożyć pozew rozwodowy w przypadku, kiedy Twój małżonek zamieszkuje w innym państwie. Stworzenie takiej regulacji podyktowane zostało trudnościami w osiągnięciu konsensusu przy ustalaniu sądu właściwego dla wydania orzeczenia rozwodu, w przypadku małżeństw „transgranicznych”. Kwestie te reguluje Rozporządzenie (WE) Nr 2201/2003 w

sprawie jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej za dzieci obojga małżonków („Rozporządzenie Bruksela II”). Wskazuje ono, które sądy są właściwe do orzekania w sprawach rozwodowych. Zgodnie z jego zapisami, sądy posiadają kompetencje do orzekania w sprawach o rozwód w państwie członkowskim:

- w którym zamieszkują normalnie małżonkowie,
- w którym zamieszkuje normalnie pozwany,
- jeżeli małżonkowie nie mieszkają już w tym samym państwie członkowskim - w którym normalnie zamieszkiwali, pod warunkiem że jedno z nich nadal tam zamieszkuje,
- w przypadku złożenia wspólnego wniosku w państwie członkowskim - w którym znajduje się stałe miejsce zamieszkania jednego z małżonków,
- którego obywatelstwo posiadają małżonkowie.

Nie możesz wybrać innego sądu niż jednego z wyżej wymienionych. Jeżeli sprawa została wniesiona do właściwych sądów kilku państw członkowskich, sądem właściwym do orzekania o rozwodzie jest ten, do którego wniosek wpłynął najwcześniej. Innymi słowy, jeżeli sprawa zostanie wniesiona do jakiegoś sądu, pozostaje on sądem właściwym, nawet jeżeli ta sama sprawa zostanie później wniesiona do innego sądu. Ten ostatni sąd powinien natomiast oddalić pozew na podstawie braku kompetencji do jego rozpatrywania.

Przeanalizujmy to na przykładzie zaczerpniętym z Ministerstwa Sprawiedliwości <http://www.ms.gov.pl>.

Pani A jest obywatelką Państwa Członkowskiego 1. Jest ona żoną Pana B, z którym od trzech lat mieszka w jego Państwie Członkowskim 2. Pani A zdecydowała się wnieść powództwo o rozwód i wrócić do swojego państwa, w którym mieszka jej rodzina. Chciałaby wrócić jak najszybciej i wnieść powództwo o rozwód w kraju pochodzenia. Nie rozmawiała z Panem B od dwóch tygodni i obawia się, że rozwód może okazać się poważnym problemem.

Artykuł 2 ust. 1 Rozporządzenia Bruksela II ustanawia jurysdykcję zgodnie z miejscem stałego pobytu małżonków lub ostatnim miejscem stałego pobytu małżonków, w przypadku gdy jeden z nich jeszcze tam przebywa lub na podstawie narodowości małżonków (w przypadku Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, miejsce stałego zamieszkania każdego z małżonków). Po powrocie do swojego kraju, Pani A będzie mogła wnieść powództwo o rozwód do sądu Państwa Członkowskiego 1, jeżeli spełnione zostaną następujące warunki:

- Jeżeli przekona Pana B do złożenia wspólnego wniosku o rozwód, sądy obu Państw Członkowskich, w których każdy z małżonków przebywa są właściwe do orzekania w sprawie. Po powrocie do swojego kraju, może wnieść powództwo o rozwód do sądu w tym Państwie Członkowskim (pod warunkiem, że jest zameldowana w danym państwie) lub do sądu w Państwie Członkowskim 2, właściwym ze względu na miejsce stałego pobytu Pana B.
- Jeżeli Pan B odmówi złożenia wspólnego wniosku, Pani A może wnieść powództwo o rozwód wyłącznie do sądu swojego Państwa, w którym przebywała przez co najmniej sześć miesięcy. Jeżeli Pani A postanowi przeprowadzić się do trzeciego Państwa Członkowskiego, którego nie jest obywatelem, będzie mogła wnieść tam powództwo o rozwód, jeżeli będzie przebywać w danym państwie przez co najmniej rok czasu.

Pani A powinna być świadoma faktu, że Pan B, który ma zamiar pozostać w obecnym miejscu zamieszkania obu małżonków, znajduje się w znacznie korzystniejszej pozycji, ponieważ może natychmiast złożyć powództwo o rozwód do sądu swojego Państwa Członkowskiego, podczas gdy Pani A będzie musiała poczekać sześć miesięcy. Jeżeli Pan B zdecyduje się wnieść powództwo, jego działania uniemożliwią jej dalsze postępowanie. Artykuł 11 ust. 1 Rozporządzenia Bruksela II ustanawia, że jeżeli postępowanie dotyczące tej samej sprawy i pomiędzy tymi samymi stronami jest wniesione do sądów w różnych Państwach Członkowskich, właściwym jest sąd, przed którym najpierw wytoczono powództwo (tak zwana zawisłość sporu), a sąd, przed który wytoczono powództwo później zawieszają swoje postępowanie.

Pamiętaj, rozporządzenie 2201/2003 ma zastosowanie wyłącznie do rozwiązywania małżeństwa, nie ma jednak wpływu na kwestie takie jak wina małżonków, konsekwencje własnościowe małżeństwa, obowiązek utrzymania oraz wszelkie inne środki. Zwykle

orzeczenie o rozwodzie wydane w jednym państwie członkowskim jest automatycznie uznawane przez inne państwa członkowskie bez dodatkowych procedur.

A co z alimentami?

Kwestie alimentów uregulowano w odrębnym dokumencie Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (zwane rozporządzeniem „Bruksela I”) zawiera specjalne zasady właściwości sądów w sprawach dotyczących świadczeń alimentacyjnych. Przepisy rozporządzenia są bezpośrednio stosowane od dnia 1 marca 2002 r., co oznacza, że każdy może powołać się na nie przed sądem. Przepisy te nie obowiązują w Danii, dla której stosuje się nadal Konwencję brukselską z 1968r., dotyczącą tego samego zagadnienia. W zakresie obowiązku alimentacyjnego rozporządzenie przewiduje w art. 5 ust. 2, że pozwany zamieszkały na terytorium jednego Państwa Członkowskiego może zostać wezwany do innego państwa członkowskiego:

- przed sąd miejsca, gdzie uprawniony do alimentów ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu,
- albo w wypadku, gdy sprawa alimentacyjna jest rozpoznawana łącznie ze sprawą dotyczącą stanu cywilnego - przed sąd, który ma jurysdykcję do rozpoznania tej sprawy według własnego prawa, chyba że jurysdykcja ta opiera się jedynie na obywatelstwie jednej ze stron.

Poza tym, orzeczenia sądowe wydane w jednym w zakresie obowiązku alimentacyjnego są uznawane w innych państwach (art. 33 rozporządzenia) i w tych państwach wykonywane, jeżeli ich wykonalność zostanie stwierdzona na wniosek uprawnionego (art.38 rozporządzenia). Musisz wiedzieć, że te same zasady, co do zasądzenia alimentów odnoszą się do powództw o podwyższenie alimentów.

Sprawy handlowe

Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej wielu polskich przedsiębiorców stało się pełnoprawnymi uczestnikami jednolitego rynku europejskiego. Świadczymy usługi transgraniczne, sprzedajemy towary kontrahentom w innych państwach. Możliwość korzystania z wymienionych wyżej swobód postrzegana jest jako dodatni rezultat naszego członkostwa we Wspólnocie. Niestety, nie zawsze w odniesieniu do konkretnych podmiotów przynosi ona dodatni rezultat w rubryce zyski. Bo co ma zrobić przedsiębiorca, kiedy jego zagraniczny partner gospodarczy okaże się nierzetelny i np. nie zapłaci za wykonaną usługę lub dostarczony towar? Pytanie, jakie się rodzi w tej sytuacji jest zazwyczaj jedno: do którego sądu wnieść powództwo o zapłatę w przypadku transgranicznego stosunku gospodarczego? Odpowiedzi na to pytanie udziela Rozporządzenie Nr 44/2001 dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych z dnia 22 grudnia 2000r. Rozporządzenie Bruksela I weszło w życie 1 marca 2002r. Zastąpiło ono Konwencję Brukselską z 1968r., która dotyczyła tych samych kwestii i nadal obowiązuje w Danii i niektórych obszarach zagranicznych określonych państw członkowskich. Rozporządzenie to ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, za wyjątkiem spraw podatkowych, celnych i administracyjnych. Nie obowiązuje ono również w określonych obszarach prawa cywilnego, takich jak status czy zdolność prawna osoby fizycznej, sprawy małżeńskie, testamenty i spadek lub bankructwo. Zgodnie z art. 2 Rozporządzenia Bruksela I, podstawową zasadą dla osoby zamieszkującej na stałe na terenie państwa członkowskiego jest, że sądem właściwym jest dowolny sąd w państwie członkowskim, w którym pozwany zamieszkuje, bez względu na jego narodowość. Miejsce zamieszkania jest określane zgodnie z prawem krajowym państwa członkowskiego, w którym wybrano sąd. W przypadku osób prawnych lub firm, miejsce stałego zamieszkania określane jest przez państwo, w którym znajduje się ich oficjalna siedziba, zarząd sądowy lub główne miejsce prowadzenia działalności. Przewidziane są również alternatywne zasady jurysdykcji. W art. 5, 6 i 7 Rozporządzenia przedstawiono alternatywne zasady specjalnej jurysdykcji dla wspomnianej wyżej ogólnej zasady. Powód może wybrać, czy wszcząć postępowanie w sądach właściwych dla miejsca stałego zamieszkania pozwanego czy w sądach innego państwa

członkowskiego, funkcjonujących na zasadach specjalnej jurysdykcji. W praktyce, najważniejsza specjalna jurysdykcja jest opisana w art. 5 ust.1 i obejmuje ona sprawy związane z umowami, za wyjątkiem umów o pracę. Międzynarodowa jurysdykcja dla podstaw powództwa należy do sądów właściwych ze względu na miejsce wykonywania zobowiązania, o którym mowa. W przypadku dwóch rodzajów umowy, które obowiązują w europejskich praktykach transgranicznych, wszystkie zobowiązania wynikające z tej samej umowy podlegają miejscu wykonywania umowy. O ile nie ustanowiono inaczej, w przypadku sprzedaży towarów, miejscem wykonywania zobowiązań jest miejsce w państwie członkowskim, w którym, zgodnie z umową, towary zostały dostarczone lub powinny być dostarczone, a w przypadku świadczenia usług, miejscem, w którym, zgodnie z umową, dane usługi były świadczone lub powinny być świadczone. Z uwagi na takie zasady odnoszące się do właściwości sądów w sprawach cywilnych i handlowych dobrze jest aby np. zawierając umowę o świadczenie usługi transgranicznej polski przedsiębiorca zawarł w niej klauzulę w razie wystąpienia jakichkolwiek sporów sądem właściwym będzie sąd polski. Ustrzeże się w ten sposób przed dochodzeniem swoich praw przed zagranicznymi sądami.

Gdy kontrahent opóźnia się z płatnością

Problem nieterminowych płatności został uregulowany dyrektywą 2000/35/EC dotyczącą walki z opóźnieniami w płatnościach w transakcjach handlowych. Dyrektywa weszła w życie 8 sierpnia 2002 roku i objęła płatności dokonywane w transakcjach handlowych między przedsiębiorcami prywatnymi. Dotyczy również transakcji zawieranych między nimi a podmiotami sektora publicznego oraz osobami wykonującymi wolne zawody.

Dyrektywa ta reguluje:

- problem nadużywania swobody umów na szkodę wierzycieli (czyli wymuszanie nieuzasadnionych korzyści na podwykonawcach lub dostawcach),
- sposób naliczania karnych odsetek, które powinny stanowić instrument odstrasżający od przekraczania terminów płatności.

Zalecono państwom UE naliczanie odsetek od dnia zapłaty wyznaczonego w kontrakcie. Jeżeli w umowie nie ustalono terminu zapłaty, odsetki są pobierane po upływie 30 dni od otrzymania faktury lub dostarczenia towaru. Według dyrektywy ustalenie poziomu odsetek ustawowych powinno odbywać się w odniesieniu do stopy refinansowania Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o minimum 7 punktów procentowych marży. Natomiast dla państw nie należących do strefy euro wysokość odsetek ustala się w odniesieniu do stopy procentowej krajowego banku centralnego. Te same przepisy stanowią, że wierzycielowi przysługuje prawo roszczenia względem dłużnika o rozsądną rekompensatę wszystkich kosztów związanych z odzyskiwaniem należności, w tym poniesionych z powodu opóźnień w płatnościach dłużnika, chyba że dłużnik nie ponosi winy za opóźnienie. Warto zaznaczyć, że przy kosztach odzyskiwania należności należy przestrzegać zasad przejrzystości i proporcjonalności w związku z daną należnością. Dlatego też państwa członkowskie mogą, pod warunkiem przestrzegania tych zasad, ustalić najwyższą sumę kosztów odzyskiwania należności dla różnych wysokości długu. Dyrektywa reguluje również kwestię tak zwanego zachowania tytułu. Chodzi tu o gwarancje pojawienia się w przepisach krajowych reguły mówiącej iż sprzedawca zachowuje prawo własności do towarów do chwili uiszczenia całkowitej zapłaty, w przypadku gdy między kupującym a sprzedawcą przed dostawą towarów została uzgodniona klauzula dotycząca zachowania prawa własności. Na państwach członkowskich UE ciąży również obowiązek zapewnienia, aby tytuł wykonawczy niezależnie od sumy długu, mógł być uzyskany w ciągu 90 dni kalendarzowych od wniesienia pozwu lub wniosku przez wierzyciela do sądu lub innego właściwego organu, o ile nie można zakwestionować długu czy aspektów proceduralnych. Z kolei krajowe ustawodawstwo, przepisy wykonawcze i administracyjne muszą zapewniać te same warunki wszystkim wierzycielom, którzy założyli swoje przedsiębiorstwa we Wspólnocie Europejskiej.

12. WIEM, JAK EGZEKWOWAĆ SWOJE PRAWA OBYWATELA UE

Jak już zdążyłeś dowiedzieć się z wcześniejszych rozdziałów niniejszego poradnika, z faktu posiadania obywatelstwa europejskiego przysługuje nam wiele praw w różnych aspektach życia. To właśnie odróżnia obywatelstwo europejskie od obywatelstwa krajowego, w przeciwieństwie do tego drugiego nie nakłada ono na nas żadnych obowiązków, dając jedynie szereg przywilejów. Aby zapewnić skuteczną ochronę tych praw ustawodawca europejski stworzył skuteczne mechanizmy ich ochrony. Jeżeli znajdziesz się w sytuacji, kiedy nie będziesz mógł skutecznie korzystać z przysługujących praw, możesz wnieść skargę do Komisji Europejskiej, petycję do Parlamentu Europejskiego, skargę do Ombudsmana lub Trybunału Praw Człowieka. Możesz również zgłosić swój przypadek do Solvitu. Musisz jednak wiedzieć, że nie możesz dowolnie wybrać któregoś ze wskazanych wyżej sposobów, gdyż wybór ten uwarunkowany jest od tego, kto dopuszcza się łamania przyznanych Tobie traktatem praw.

12.1 Skarga do Komisji Europejskiej

Każde państwo członkowskie jest odpowiedzialne za wdrażanie prawa wspólnotowego (przyjmowanie w odpowiednim terminie środków wykonawczych, zgodność i właściwe stosowanie) do własnego systemu prawnego. Na mocy Traktatów Komisja Europejska odpowiada za zapewnienie właściwego stosowania prawa wspólnotowego. W związku z tym, w razie niestosowania się Państwa Członkowskiego do prawa wspólnotowego, Komisja posiada uprawnienia wykonawcze (działania w przypadkach nieprzestrzegania prawa), dzięki którym może podjąć próbę położenia kresu takim przypadkom, a w razie konieczności skierować sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich.

Na co możesz się skarżyć do Komisji Europejskiej?

Na nieprzestrzeganie przez państwa Unii Europejskiej prawa wspólnotowego. „Nieprzestrzeganie prawa” oznacza niewypełnienie przez kraj UE zobowiązań wynikających z prawa wspólnotowego poprzez działanie lub jego zaniechanie.

Kto może złożyć skargę do Komisji Europejskiej

Skargę do Komisji Europejskiej może wnieść każdy, kto uzna, że państwo członkowskie narusza prawo wspólnotowe. Zarówno osoby fizyczne, jak też przedsiębiorcy czy inne podmioty prawa. Skargę możesz złożyć nie tylko wtedy, kiedy osobiście zostałeś dotknięty nieprzestrzeganiem gwarantowanych Tobie praw, ale także wówczas, gdy nie odczuwasz osobiście skutków tego naruszenia. Skargę wnosisz nieodpłatnie i nie musisz korzystać z pomocy adwokata.

W jaki sposób wnieść skargę do Komisji Europejskiej?

Skargę do Komisji można wnieść w następujący sposób:

- przesyłając ją na adres: Commission of the European Communities (for the attention of the Secretary-General), Rue de la Loi 200, B- 1049 Brussels,
- korzystając ze standardowego formularza dostępnego na wniosek w biurach Komisji w poszczególnych państwach członkowskich lub na stronie internetowej http://ec.europa.eu/community_law/docs/docs_your_rights/complaint_form_pl.rtf
- przesyłając ją pocztą elektroniczną pod adres: SG-PLAINTES@ec.europa.eu
- można go również doręczyć do jednego z biur przedstawicielskich Komisji w Państwach Członkowskich.

Przy składaniu skargi musisz pamiętać o podaniu imienia i nazwiska (nazwy – jeśli wnosi ją przedsiębiorstwo) i stosownych informacji, a także o załączeniu odpowiednich dokumentów. Komisja nie rozpatruje skarg anonimowych.

Jak długo trwają procedury?

Komisja jest zobowiązana w ciągu roku podjąć decyzję, czy zajmie się wniesioną skargą. Ponieważ osoba składająca skargę nie będzie stroną procedury, nie może ona odwoływać

się od decyzji Komisji, ani wносить zażalenia z tego powodu, że Komisja nie podjęła żadnej decyzji. Ponadto, osobie składającej skargę nie przysługuje prawo do wysłuchania.

Formularz skargi

Korzystanie z formularza nie jest obowiązkowe. Skargę można wnieść również w formie zwykłego listu, ale w interesie osoby skarżącej jest podanie jak największej ilości istotnych informacji. Aby spełnić kryterium dopuszczalności, skarga musi odnosić się do naruszenia prawa wspólnotowego przez Państwo Członkowskie.

12.2 Petycja do Parlamentu Europejskiego

Petycje możesz złożyć w zakresie tych wszystkich zagadnień, które należą do kompetencji Unii Europejskiej. W odróżnieniu od skargi do Komisji Europejskiej nie chodzi tu o wykazanie naruszenia prawa wspólnotowego, a jedynie o wskazanie ewentualnych obszarów, które mogą stać się przedmiotem prawnej regulacji. Petycje są składane m.in. w zakresie ochrony środowiska, ochrony praw konsumenta, czterech swobód Jednolitego Rynku, polityki społecznej itp.

Kto może złożyć petycję?

Petycję może złożyć każdy: obywatel Unii Europejskiej, osoba zamieszkała w jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej, członek stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, organizacji (osoba fizyczna lub prawna) z siedzibą w jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej.

Jakie informacje powinna zawierać petycja?

Petycja musi zawierać Twoje imię i nazwisko, narodowość oraz adres stałego miejsca zamieszkania (w przypadku petycji grupowych należy zamieścić imię i nazwisko, narodowość oraz adres stałego miejsca zamieszkania osoby przedstawiającej petycję lub przynajmniej pierwszej z osób, której podpis widnieje pod petycją). Możesz dołączyć do niej kopie istotnych dla sprawy dokumentów, które posiadasz. Pamiętaj aby przed wysłaniem podpisać petycję.

W jakiej formie należy złożyć petycję?

Istnieją dwa sposoby złożenia petycji:

- za pośrednictwem poczty na adres:
European Parliament, The President of the European Parliament, Rue Wiertz
B-1047 BRUKSELA
- wypełnić formularz on-line na stronie

<https://www.secure.europarl.europa.eu/parliament/public/petition/secured/submit.do?language=PL>

Natychmiast po wysłaniu petycji pocztą elektroniczną powinieneś otrzymać elektroniczne potwierdzenie jej wpłynięcia. Dalszą korespondencję dotyczącą działań podejmowanych w sprawie petycji Komisja Petycji prowadzić będzie listownie.

Jeżeli twoja petycja zostanie przyjęta, to w zależności od okoliczności, Komisja Petycji podejmie następujące działania :

- zwróci się do Komisji Europejskiej o przeprowadzenie wstępnego dochodzenia i przedstawienie informacji dotyczącej zgodności z prawem wspólnotowym,
- przekaze petycję właściwym merytorycznie dla sprawy komisjom Parlamentu Europejskiego w celu uwzględnienia jej w pracach legislacyjnych,
- przeprowadzi wizytę wyjaśniającą i skontaktuje się z właściwymi władzami w kraju.

Nie licz jednak na to, że w przypadku gdy przedmiotem petycji są decyzje władz państwowych, to Parlament je uchyli, jeśli naruszają Twoje prawa. Nie ma takiej możliwości z uwagi na to, że Parlament Europejski nie jest władzą sądowniczą.

12.3 Skarga do Ombudsmana (Rzecznik Praw Obywatelskich UE)

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich prowadzi dochodzenia w sprawie skarg skierowanych przeciwko instytucjom i organom Unii Europejskiej. Do Rzecznika możesz kierować skargi dotyczące tylko niewłaściwego administrowania w działalności tych instytucji i organów. Pojęcie „niewłaściwe administrowanie” ma kilka aspektów: nieprawidłowości administracyjne, niesprawiedliwość, dyskryminacja, nadużycie uprawnień, brak odpowiedzi, odmowa udzielenia informacji, nieuzasadniona zwłoka. Do Ombudsmana możesz składać skargę tylko w sytuacjach, kiedy masz problem w załatwieniu spraw w którejś z unijnych instytucji. Skargę należy złożyć w ciągu dwóch lat od daty powzięcia wiadomości o faktach będących przedmiotem skargi.

Formularz skargi dostępny jest na stronie:

<http://www.euro-ombudsman.eu.int/form/pl/form2.htm>

12.4 Skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu

Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu nie jest instytucją unijną, działa przy Radzie Europy, lecz ze względu na wagę i istotę rozpatrywanych przez niego spraw z punktu widzenia obywatela, ważne jest byś wiedział jaka jest jego rola i kompetencje.

Kto może wnieść skargę do Trybunału?

Podmiotem uprawnionym do wniesienia skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zgodnie z zapisem art. 34 Konwencji jest „... *każda osoba, organizacja pozarządowa lub grupa jednostek, która uważa, że stała się ofiarą naruszenia przez państwo praw zawartych w Konwencji lub jej Protokołach*”.

Jakie prawa są chronione Konwencją?

Możesz wnieść skargę z powodu:

- naruszenia prawa do życia,
- złamania zakazu tortur i innego niehumanitarnego traktowania lub karania,
- bezprawnego pozbawienia wolności,
- nierzetelnego procesu sądowego,
- niedopuszczalnej ingerencji władz w życie prywatne i rodzinne,
- naruszenia wolności sumienia i wyznania,
- tłumienia wolności słowa,
- ograniczania swobody organizowania się i zgromadzeń,
- pogwałcenia praw do poszanowania mienia,
- pogwałcenia prawa do nauki,
- pogwałcenia prawa do wolnych wyborów,
- pogwałcenia swobody poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania,
- pogwałcenia prawa do opuszczania kraju, włączając w to swój własny.

Co może być przedmiotem skargi?

Przedmiotem skargi może więc być tylko naruszenie tego prawa, którego ochronę gwarantuje Konwencja. Jeżeli skarga nie daje się pogodzić z postanowieniami Konwencji lub jej Protokołów, Trybunał uzna ją za niedopuszczalną.

Przeciwko komu możemy wnieść skargę?

Na podkreślenie zasługuje fakt, że skarga może dotyczyć naruszeń naszych praw gwarantowanych Konwencją, których dopuściły się władze publiczne tzn. organy władzy, administracji państwowej lub samorządowej, sądy itp. Niedopuszczalne jest zatem wniesienie skargi przeciwko osobom prywatnym oraz fundacjom, związkom zawodowym, stowarzyszeniom, przedsiębiorstwom, spółdzielniom czy też spółkom. Istnieje jednak możliwość odstępstwa od tej reguły w sytuacji, gdy wymienione wyżej instytucje i organizacje wykonują zadania zlecone przez administrację państwową.

Jakiej skargi nie rozpatrzy Trybunał?

Trybunał nie rozpatrzy skargi anonimowej ani takiej, która jest co do istoty identyczna ze sprawą już rozpatrzoną przez Trybunał lub ze sprawą, która została poddana innej procedurze dochodzenia lub rozstrzygnięcia i jeśli skarga nie zawiera nowych, istotnych informacji. Powodem odrzucenia skargi będzie również brak jej oczywistego uzasadnienia lub nadużycia prawa do skargi. Jednak fundamentalnym wymogiem dopuszczalności skargi jest wyczerpanie przez skarżącego wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem wewnętrznym, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego. Wykorzystanie wszystkich środków odwoławczych przewidzianych prawem krajowym oznacza, w przypadku polskiego porządku prawnego, wniesienie odwołania do sądu II instancji, a nawet podjęcie próby kasacji. Gdy sprawa dotyczy postępowania administracyjnego, należy odwołać się do organu administracji II instancji. Jeżeli jego decyzja nadal nas nie satysfakcjonuje, ostateczną instancją odwoławczą będzie Naczelny Sąd Administracyjny. W odwołaniach do wymienionych wyżej organów wymiaru sprawiedliwości należy pamiętać o tym, że muszą one zawierać takie same zarzuty, jakie w przeszłości zamierzamy podać w skardze do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Jaki jest termin złożenia skargi?

Możesz wnieść skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w ciągu sześciu miesięcy od daty podjęcia ostatecznej decyzji, będącej podstawą do wystąpienia ze skargą. Inaczej mówiąc, masz na to 6 miesięcy od momentu wydania ostatniego, ostatecznego wyroku przez sąd krajowy. Jeżeli skarga wpłynie do Strasburga po upływie tego terminu, zostanie przez Trybunał odrzucona ze względów formalnych.

Pierwsza rzecz jaką powinieneś zrobić po podjęciu decyzji o wniesieniu skargi do Trybunału

Jeżeli już wyczerpiesz wszystkie dostępne środki krajowe, a decyzja sądu nadal Cię nie satysfakcjonuje i decydujesz się na złożenie skargi do Strasburga, to pierwszą rzeczą, jaką powinieneś w tej sytuacji zrobić jest napisanie listu do Trybunału w języku ojczystym, w którym przedstawiś powody zwrócenia się do strasburskiej instancji. Przede wszystkim, list ten powinien zawierać:

- krótkie przedstawienie sprawy,
- określenie, które z praw zostało naruszone,
- informacje o wykorzystanych środkach,
- zestawienie wydanych decyzji z krótką informacją o ich treści, dacie wydania i organie, który je podjął. Należy dołączyć do tych informacji kopie przedstawianych decyzji.

List ten należy wysłać na następujący adres:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Francja

Wysłałeś list do Strasburga i co dalej?

W odpowiedzi na list Trybunał przyśle nam formularz skargi, który należy wypełnić i odesłać ponownie do Strasburga. Możemy również zostać poproszeni o przesłanie wraz ze skargą dodatkowych informacji lub dokumentów dotyczących naszej sprawy. Jeżeli nadesłana przez nas skarga spełnia wymogi formalne, zostaje zarejestrowana w Sekretariacie Trybunału, a o jej treści zostaje powiadomiony rząd państwa, przeciwko któremu została wniesiona.

Fundamentalna zasada, o której powinieneś pamiętać pisząc skargę do Trybunału

Należy również pamiętać o tym, że w skardze nie można odwoływać się od treści wyroku wydanego na twoją niekorzyść. Trybunał nie jest bowiem jeszcze jednym sądem w toku instancji, który ma kontrolować, czy wyrok był sprawiedliwy. Należy to wyłącznie do sądów krajowych. Zadanie Trybunału ogranicza się w takich sprawach do oceny, czy wyrok został wydany w drodze rzetelnego procesu sądowego z zachowaniem wszystkich gwarancji

zawartych w art. 6 Konwencji. O tym warunku skarżący muszą szczególnie pamiętać. Skargi ograniczającej się do zarzutu, że wyrok był niesprawiedliwy nie należy więc w ogóle wysłać do Strasburga, ponieważ i tak zostanie odrzucona.³

Wzór skargi

Dostępny na stronie :

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/C5758571-EDDA-4F23-8670-47CEB80D8874/0/POL_Formulaire.pdf

12.5 SOLVIT – rozwiązywanie problemów Rynku Wewnętrznego UE

SOLVIT zajmuje się rozwiązywaniem konkretnych problemów wynikających z nieprawidłowego stosowania prawa wspólnotowego przez organy administracji publicznej w Państwach Członkowskich. Jeżeli w związku z prowadzoną przez Ciebie działalnością lub pobytem w innym Państwie Członkowskim władze administracyjne tego państwa niewłaściwie zastosowały zasady prawa wspólnotowego, w rozwiązaniu takiego konkretnego sporu może pomóc Ci SOLVIT.

Jak działa SOLVIT?

System funkcjonuje w oparciu o sieć Centrów Koordynacyjnych utworzonych we wszystkich Państwach Członkowskich, współpracujących ze sobą za pośrednictwem internetowej bazy danych, aby szybko i skutecznie znaleźć rozwiązanie przedstawionego problemu. Dochodzenie swoich praw na drodze sądowej jest często bardzo kosztowne i długotrwałe. SOLVIT oferuje możliwość uzyskania szybkiego rozwiązania w Twojej sprawie: Polskie Centrum SOLVIT przekaże daną skargę do Centrum w państwie, w którym pojawił się problem. Centrum to potwierdzi przyjęcie sprawy w ciągu tygodnia a następnie, w oparciu o opinie ekspertów swojego kraju, przedstawi ostateczne rozwiązanie w ciągu 10 - 14 tygodni. Zaproponowane rozwiązanie nie jest wiążące i nie istnieje możliwość jego formalnego zakwestionowania. Należy przy tym pamiętać, że zgłoszenie sprawy do SOLVIT nie wpływa w żaden sposób na bieg terminów wynikających z prawa krajowego, których należy przestrzegać dla zagwarantowania możliwości skorzystania z przysługujących praw. Na przykład, jeżeli zgodnie z przepisami krajowymi od decyzji administracyjnej można odwołać się w ciągu trzech miesięcy, masz możliwość złożenia skargi dotyczącej tej decyzji do SOLVIT, lecz równocześnie należy złożyć we właściwym terminie odwołanie od decyzji, aby nie stracić do tego prawa.

Jakie problemy można zgłosić do SOLVIT?

- wynikające z naruszenia prawa UE
- spowodowane przez administrację innego Państwa Członkowskiego
- zawierające element transgraniczny (np. polski obywatel ma problemy z urzędem francuskim)
-

SOLVIT nie może się zająć problemem, jeśli:

- nie ma on charakteru „transgranicznego” (np. problem polskiego obywatela z polskim organem administracji)
- problem pojawił się w relacjach: przedsiębiorca – przedsiębiorca, konsument – przedsiębiorca
- postępowanie sądowe zostało już wszczęte.

Przykładowe obszary działalności SOLVIT:

- dostęp produktów do rynku
- dostęp do rynku usług
- podjęcie działalności na własny rachunek
- uznawanie kwalifikacji zawodowych i dyplomów
- zabezpieczenie społeczne

³ M.A Nowicki, *Europejska Konwencja Praw Człowieka*, s.10, Zakamycze 1999

- rejestracja pojazdów silnikowych
- kontrole graniczne

Jak zgłosić problem do polskiego Centrum SOLVIT?

Problem można zgłosić poprzez:

- formularz on-line dostępny na stronach (gdzie można załączyć też zeskanowane dokumenty)

<https://webgate.ec.europa.eu/solvit/application/index.cfm?method=webform.homeform&language=pl>

- pocztą elektroniczną, faksem lub listownie wypełniając formularz dostępny na stronie <http://www.solvit.gov.pl> oraz załączając kopie dokumentów dotyczące sprawy i wysyłając na adres:
Centrum Solvit Polska
Ministerstwo Gospodarki
Departament Spraw Europejskich
Plac Trzech Krzyży 3/5
00-507 Warszawa
tel. 022 6935360
faks 022 6934080
e-mail: solvit@mg.gov.pl
- w formularzu należy wypełnić informacje związane z danymi osobowymi i teleadresowymi, wskazać organ administracji publicznej, którego dotyczy problem, podać historię dotychczasowej korespondencji i podjętych kroków oraz opisać zaistniałą sytuację.

Więcej informacji na temat usług SOLVIT, adresy krajowych centrów, a także przykłady rozwiązanych spraw znajdziesz na polskich stronach <http://www.solvit.gov.pl> oraz na stronach Komisji Europejskiej http://ec.europa.eu/solvit/site/index_pl.htm